

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Wet- en regelgeving medegebruik in windparken op de Noordzee

Inhoud

	Colofon	2
1	Inleiding	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Doel	7
1.3	Methode	7
1.4	Leeswijzer	9
1.5	Afkortingenlijst	9
2	Medegebruik in windparken op zee	11
2.1	Achtergrond	11
2.1.1	Behoeftte aan medegebruik in windparken op zee	11
2.1.2	Stappen voor de uitrol van windenergie en medegebruik	11
2.2	Afbakening activiteiten	15
2.2.1	Natuurontwikkeling	16
2.2.2	Aquacultuur	19
2.2.3	Passieve visserij	23
3	Juridisch kader	26
3.1	Inleiding	26
3.2	Veiligheid	26
3.2.1	Veiligheidszone windenergie (Omgevingswet)	27
3.2.2	Ontploffbare oorlogsresten (Arbeidsomstandighedenbesluit)	29
3.2.3	Scheepvaartveiligheid	29
3.3	Windenergie	32
3.3.1	Wet windenergie op zee	32
3.3.2	Beleidskader doorvaart en medegebruik	34
3.3.3	Noordzeeakkoord	34
3.3.4	Gebiedsverkenning en Handreiking gebiedspaspoort	35
3.4	Natuur	38
3.4.1	Omgevingswet - Natura 2000 (gebiedsbescherming)	38
3.4.2	Omgevingswet - Flora en fauna (soortenbescherming)	42
3.4.3	OSPAR	46
3.4.4	Kaderrichtlijn Mariene Strategie	48
3.4.5	Natuurherstelwet	48
3.4.6	Wet dieren - dierenwelzijn	48
3.4.7	Diergezondheidswetgeving	50
3.4.8	Gebruik van exoten in aquacultuur	53
3.5	Water	56

3.5.1	Water (Omgevingswet)	56
3.5.2	Afwegingskader medegebruik in windparken	61
3.6	Milieu	65
3.6.1	Milieueffectrapportage (Omgevingswet)	65
3.6.2	Milieubelastende activiteiten (Omgevingswet)	66
3.7	Voedselveiligheid	66
3.7.1	Voedselveiligheid algemeen	66
3.7.2	Voedselveiligheid schelpdierweek	67
3.7.3	Voedselveiligheid zeewierweek	70
3.7.4	Voedselveiligheid visserij	70
3.7.5	Overige voedselveiligheidswetgeving	70
3.8	Visserij	72
3.8.1	Visserijwet 1963	72
3.8.2	Visvergunning (Controleverordening, Uitvoeringsregeling zeevisserij)	72
3.8.3	Vismachtiging	73
3.8.4	Contingenten en toegestane vangsthoeveelheden	75
3.8.5	Uitvraag voor inschrijving voor passieve visserij in het windpark (Staatscourant)	75
3.8.6	Voorwaarden experimenten passieve visserij (BAS)	76
3.8.7	Voorwaarden voor de inschrijving voor passieve visserij in windparken (Programma Noordzee)	76
3.8.8	Overige wet- en regelgeving voor visserij	77
4	Vergunningplichten	79
4.1	Inleiding	79
4.2	Natuurontwikkeling	79
4.2.1	Benodigde vergunningen	80
4.2.2	Beslisboom	82
4.3	Aquacultuur	84
4.3.1	Benodigde vergunningen	84
4.3.2	Beslisboom	87
4.4	Passieve visserij	90
4.4.1	Benodigde vergunningen	90
4.4.2	Beslisboom	92
5	Kansen, knelpunten en adviezen	94
5.1	Inleiding	94
5.2	Natuurontwikkeling	94
5.2.1	Bonamia-vrije platte oesters	94
5.3	Aquacultuur	94

5.3.1	Aanwijzing productiegebieden tweekleppige weekdieren	95
5.3.2	Vergunning voor kweek van exoten	96
5.3.3	Juridisch kader voor zeewierkweek	97
5.4	Passieve visserij	97
5.4.1	's Nachts vissen	97
5.4.2	Vissen met meerdere tuigen	98
5.4.3	Dichterbij windturbines vissen	99
5.4.4	Verdelen ruimte voor passieve visserij binnen windparken	100
5.5	Algemeen	100
5.5.1	Informatievoorziening medegebruik	100
6	Conclusie	103
7	Bronnenlijst	108
	Bijlage	111

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO) heeft een onderzoek uitgevoerd naar de wet- en regelgeving voor medegebruik in windparken op de Noordzee.

De Noordzee is een van de meest intensief gebruikte zeeën ter wereld, waar een balans nodig is tussen ruimtelijke ontwikkeling en een gezond ecosysteem.

De energie-, natuur- en voedseltransities zijn nauw verweven, en de uitdaging ligt in het efficiënt en veilig benutten van de ruimte. Medegebruik in windparken op zee kan hieraan bijdragen.

Medegebruik is het gebruik van de ruimte tussen de windturbines in een windpark voor andere activiteiten dan het opwekken van windenergie. In het Programma Noordzee is medegebruik gedefinieerd als *‘alle vergunningplichtige activiteiten die binnen de contouren van windparken tussen de windturbines plaatsvinden, en die niet onder de noemer windenergie op zee vallen.’*¹ Denk hierbij aan natuurontwikkeling, voedselwinning zoals visserij en aquacultuur, en het opwekken van andere vormen van duurzame energie.

Om medegebruiksactiviteiten in windparken op zee op te kunnen starten en (potentiële) ondernemers duidelijkheid te geven, is inzicht in wet- en regelgeving nodig. Daarom onderzoekt dit rapport de relevante wet- en regelgeving, procedures, en vergunningen en toestemmingen voor dit onderwerp. Het onderzoek richt zich op drie vormen van medegebruik:

1. Natuurontwikkeling;
2. Aquacultuur;
3. Passieve visserij.

1: PROGRAMMA NOORDZEE 2022 – 2027 2022, P. 129

1.2 Doel

Het doel van dit rapport is om een overzicht te bieden van het juridisch kader en de vergunningplichten voor medegebruik in windparken op zee. Het gaat daarbij om medegebruik in bestaande en nieuw te ontwikkelen windparken. Ook beschrijft het rapport de kansen en knelpunten die de regelgeving met zich mee brengt en bevat het advies om knelpunten op te lossen en kansen te benutten. Het rapport is bedoeld voor alle partijen die betrokken zijn bij of geïnteresseerd zijn in medegebruik: ondernemers, kennisinstellingen, NGO's en de Rijksoverheid.

Het rapport focust op de publiekrechtelijke aspecten van medegebruik. Privaatrechtelijke aspecten zoals contractenrecht, eigendomsrecht en aansprakelijkheidsrecht vallen buiten de scope van deze opdracht.

1.3 Methode

Voor een juist en volledig beeld van het juridisch kader voor medegebruik in windparken op zee volgt dit onderzoek een gestructureerde aanpak. De informatie is verzameld door middel van juridisch bureauonderzoek en interviews en gesprekken met ambtenaren van ministeries en uitvoeringsorganisaties en initiatiefnemers van medegebruik. Het onderzoek is uitgevoerd door RVO in samenwerking met Witteveen+Bos.

Het onderzoek is als volgt uitgevoerd:

Stap 1: inventarisatie juridisch kader

Ten eerste is een overzicht gemaakt van de internationale, Europese en nationale wet- en regelgeving die van toepassing is op medegebruik. Ook nationaal beleid specifiek gericht op medegebruik is onderdeel van dit overzicht. Bij het samenstellen van dit overzicht is een selectie gemaakt van relevante juridische kaders voor het doel van dit onderzoek.

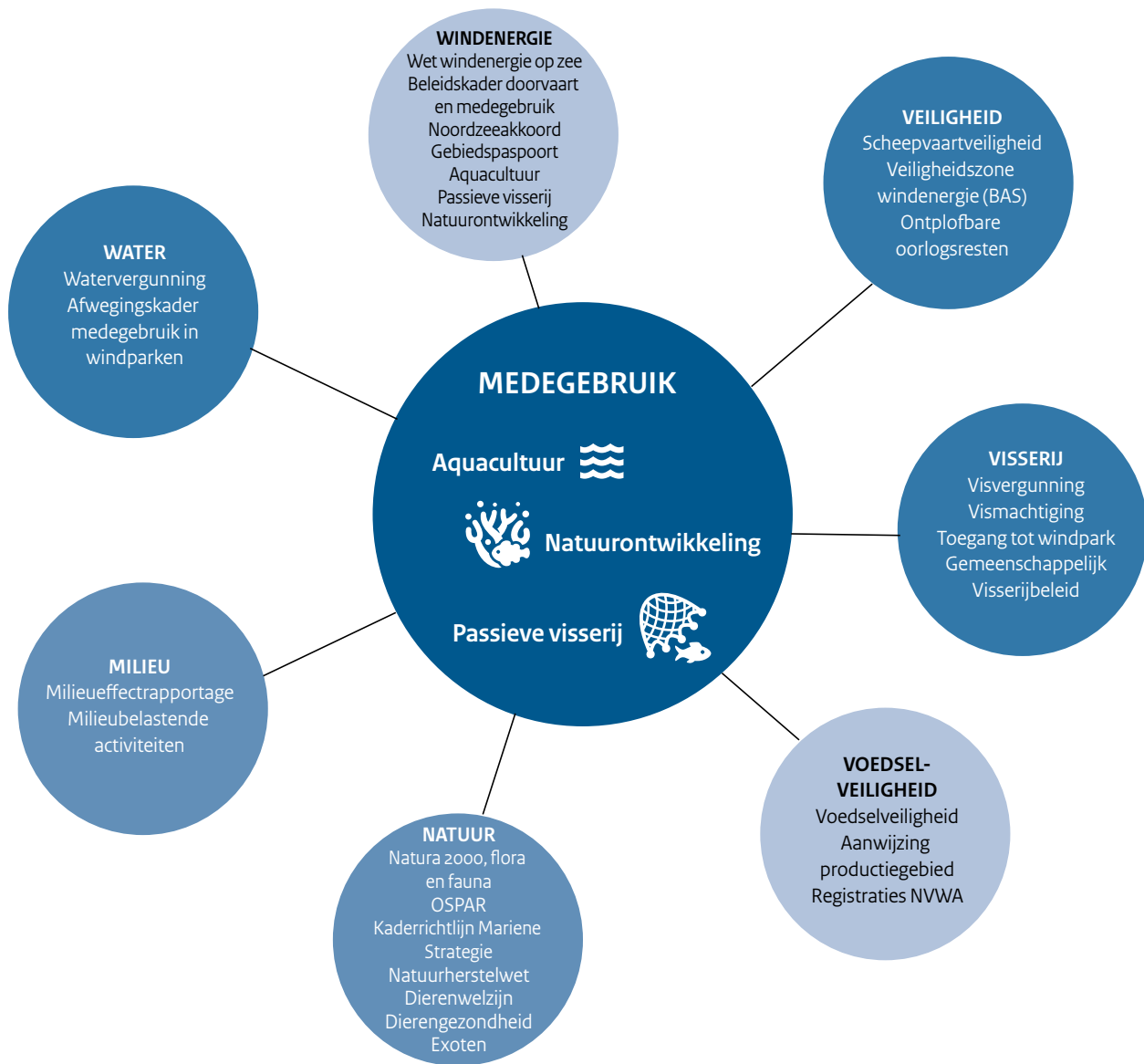
Stap 2: beschrijving juridisch kader per thema

Vervolgens is de toepasselijke wet- en regelgeving meer gedetailleerd in kaart gebracht. Dit is gedaan aan de hand van zeven thema's:

- Veiligheid;
- Windenergie;
- Natuur;
- Water;
- Milieu;
- Voedselveiligheid; en
- Visserij.

Op deze manier is de informatie per thema gebundeld. Onderstaande afbeelding toont de verschillende thema's en de subthema's die onder dit onderwerp vallen.

Afbeelding 1.2.1 Overzicht thema's

Stap 3: inventarisatie vergunningen, toestemmingen en procedures per activiteit

Uit het juridisch kader dat in stap 2 is onderzocht volgen vergunningplichten voor initiatiefnemers. In stap 3 is per activiteit onderzocht welke vergunningen, toestemmingen en procedures noodzakelijk zijn. Ook is informatie over de indieningsvereisten, doorlooptijden en het bevoegd gezag verzameld.

Stap 4: analyse kansen en knelpunten

In stap 4 zijn de kansen en knelpunten van het juridisch kader en de vergunning-procedures voor medegebruik geanalyseerd. Deze analyse is gebaseerd op de informatie die in stap 2 en 3 is verzameld, en op aandachtspunten die bij interviews naar voren kwamen.

1.4 Leeswijzer

Dit rapport heeft zes hoofdstukken. Hoofdstuk 2 beschrijft de achtergrond van medegebruik in windparken op zee en licht toe wat dit onderzoek verstaat onder natuurontwikkeling, passieve visserij en aquacultuur. Hoofdstuk 3 beschrijft het juridisch kader, onderverdeeld in de thema's veiligheid, windenergie, natuur, water, milieu, voedselveiligheid en visserij. Hoofdstuk 4 werkt per activiteit uit welke vergunningen nodig zijn en bevat beslisbomen om te bepalen of een vergunning aangevraagd moet worden. Hoofdstuk 5 beschrijft de kansen, knelpunten en adviezen van het juridisch kader voor medegebruik. Hoofdstuk 6 sluit af met een conclusie. Bijlage I bevat een catalogus met meer detailinformatie over elke vergunning. Voor elke benodigde vergunning, toestemming of te doorlopen procedure beschrijft een tabel de belangrijkste vereisten.

1.5 Afkortingenlijst

AFKORTING	VOLLEDIGE TERM
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
Bal	Besluit activiteiten leefomgeving
BAS	Besluit van algemene strekking (verwijst in dit rapport naar de bekendmakingen houdende een verbod zich te bevinden binnen de veiligheidszone)
BBT	Beste beschikbare technieken
BMP	Beste milieupraktijk
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora
EEZ	Exclusieve economische zone
EU	Europese Unie
FPO	Lettercode voor korven
GNS	Lettercode voor geankerde kieuwnetten
GVB	Gemeenschappelijk Visserijbeleid
GW	Gigawatt
IALA	International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities
ICES	International Council for the Exploration of the Sea
KRM	Kaderrichtlijn Mariene Strategie
KRW	Kaderrichtlijn Water
LHM	Lettercode voor handlijnen en hengelsnoeren (machinaal)
LHP	Lettercode voor handlijnen en hengelsnoeren (met de hand bediend)

MARPOL	International Convention for the Prevention of Pollution from Ships
MER	Milieueffectrapportage
Ministerie van KGG	Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Ministerie van LVVN	Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Ministerie van VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
MRL	Maximumresidu
NGO	Non-gouvernementele organisatie
NRV	Nederlands Register van Vissersvaartuigen
NSA	North Sea Activity
NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
OSPAR	Het Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan
PRTR	Pollutant Release and Transfer Register
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
TAC	Total Allowable Catch
TTX	Tetrodotoxine
VMN	Vismachtiging Meerjarenplan Noordzee

2 Medegebruik in windparken op zee

Dit hoofdstuk beschrijft in paragraaf 2.1 waarom er behoefte is aan medegebruik in windparken op zee en welke beleidsmatige stappen moeten worden genomen om windparken en medegebruik te realiseren. Deze achtergrondinformatie is belangrijk voor een goed begrip van het concept medegebruik. Paragraaf 2.2 beschrijft wat er in dit onderzoek wordt verstaan onder de drie medegebruiksactiviteiten natuurontwikkeling, aquacultuur en passieve visserij. Deze afbakening is van belang voor het bepalen van het relevante juridisch kader in hoofdstuk 3 en de vergunningplichten in hoofdstuk 4.

2.1 Achtergrond

2.1.1 *Behoefte aan medegebruik in windparken op zee*

Nederland werkt volop aan de grootschalige uitrol van windenergie op zee. Om te voldoen aan de doelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs en de Klimaatwet is in 2022 de ambitie voor windenergie op zee verdubbeld naar 21 gigawatt (GW) rond 2030. Op de langere termijn is de ambitie 70 GW in 2050.

Het Programma Noordzee 2022 – 2027 (het beleidsdocument voor het ruimtelijk gebruik van de Noordzee) zegt dat het steeds drukker wordt op de Noordzee als gevolg van allerlei ruimtelijke gebruiksfuncties zoals windenergie. Om voor alle functies en behoeftes ruimte te maken is meervoudig ruimtegebruik en integratie van opgaven noodzakelijk. In de windenergiegebieden op zee betekent dit dat doorvaart en medegebruik gefaciliteerd moeten worden. In de Beleidsnota Noordzee 2016-2021 is vastgesteld dat in alle windparken op zee doorvaart en medegebruik onder voorwaarden is toegestaan.

2.1.2 *Stappen voor de uitrol van windenergie en medegebruik*

De uitrol van windenergie en de realisatie van medegebruik in windparken doorloopt verschillende stappen zoals schematisch weergegeven in afbeelding 2.1. Onder de afbeelding worden een aantal stappen uit dit overzicht toegelicht.

2: KAMERSTUKKEN II 2021/22, 33561, NR. 53, P. 1

3: KAMERSTUKKEN II 2021/22, 33561, NR. 54, P. 3

4: PROGRAMMA NOORDZEE 2022 – 2027 2022, P. 124

5: BELEIDSNOTA NOORDZEE 2016 - 2021, P. 87

*Afbeelding 2.1 Stappen uitrol windenergie en medegebruik
(bron: Programma Noordzee 2022 – 2027)*

Stappen uitrol windenergie op zee	Stappen realisatie medegebruik in windparken
A. Programma Noordzee 2022-2027: Aanwijzen van nieuwe windenergiegebieden (voorheen Beleidsnota Noordzee 2016-2021)	Programma Noordzee 2022-2027: <i>Duurzame blauwe economie</i> (voorheen Beleidsnota Noordzee 2016-2021)
B. Routekaarten windenergie op zee: <i>Welke (delen van) windenergiegebieden wanneer ontwikkelen</i>	
C. Verkaveling en verkenning aanlanding (windenergie op zee)	Gebiedsverkenning met gebiedsspecifieke kenmerken, zoals natuurwaarden, huidige en toekomstige gebruikers.
D. Vaststellen kavelbesluit van het windpark: <i>Exacte contouren en voorwaarden kavel aan de hand van de m.e.r.-procedure.</i>	In aanloop naar de tender (facultatieve) consortia-vorming tussen medegebruikers onderling en/of met windparkexploitant.
E. Tendering van het windpark	Na tenderuitslag afstemming medegebruikers met winnende windparkexploitant.
F. Bouw windpark conform werkplannen (o.a. inrichtingsplan (lay-out) van het windpark door exploitant)	Handreiking gebiedspaspoort op basis van gebiedsspecifieke kenmerken aangeven waar en welke vormen van medegebruik het gunstigste perspectief hebben en de voorkeur krijgen.
G. Besluit algemene strekking (BAS) voor het instellen van de veiligheidszone rondom het windenergiegebied.	Juridisch vaststellen doorvaartpassages en de regels voor toegang tot het windenergiegebied.
H. Ingebruikname windpark	(indienen vergunningaanvraag) Medegebruik in het windpark

A. Programma Noordzee 2022 – 2027

Het Programma Noordzee gaat over de ruimtelijke indeling van de Noordzee en het bereiken van de goede milieutoestand met als doel het waarborgen van de ecologische gezondheid en duurzaamheid van het mariene gebied. Het Programma Noordzee legt nieuwe windenergiegebieden vast in de vorm van een ruimtelijke reservering. Voor het aanwijzen van windenergiegebieden in het Programma Noordzee wordt een integrale afweging gemaakt en onder andere een milieueffectrapportage (MER) en passende beoordeling opgesteld.

B. Routekaarten windenergie op zee

Nadat in het Programma Noordzee windenergiegebieden zijn aangewezen, stelt het ministerie van Klimaat en Groene Groei een routekaart op. Deze routekaart bepaalt voor welke windenergiegebieden kavelbesluiten worden voorbereid, en wanneer.

C. Gebiedsverkenning

Een gebiedsverkenning wordt opgesteld voorafgaand aan het kavelbesluit en brengt de aanwezige waarden, belemmeringen en het huidige gebruik van een windenergiegebied in kaart. Ook beschrijft het de mogelijkheden voor verschillende vormen van medegebruik. De gebiedsverkenning wordt vervolgens weer gebruikt voor het opstellen van het kavelbesluit.

D. Kavelbesluit

Op grond van artikel 3, eerste lid Wet windenergie op zee kan de minister van Klimaat en Groene Groei een kavelbesluit nemen. Het kavelbesluit legt de locatie van een windpark vast en stelt voorwaarden voor onder andere de ecologische effecten. De Wet windenergie op zee bepaalt dat een kavel slechts kan worden aangewezen binnen de gebieden die in het nationaal waterprogramma zijn aangewezen als voor windenergie geschikte gebieden. Deze gebieden worden aangewezen in het programma Noordzee, dat een integraal onderdeel is van het nationaal waterprogramma.

E. Tendering van het windpark

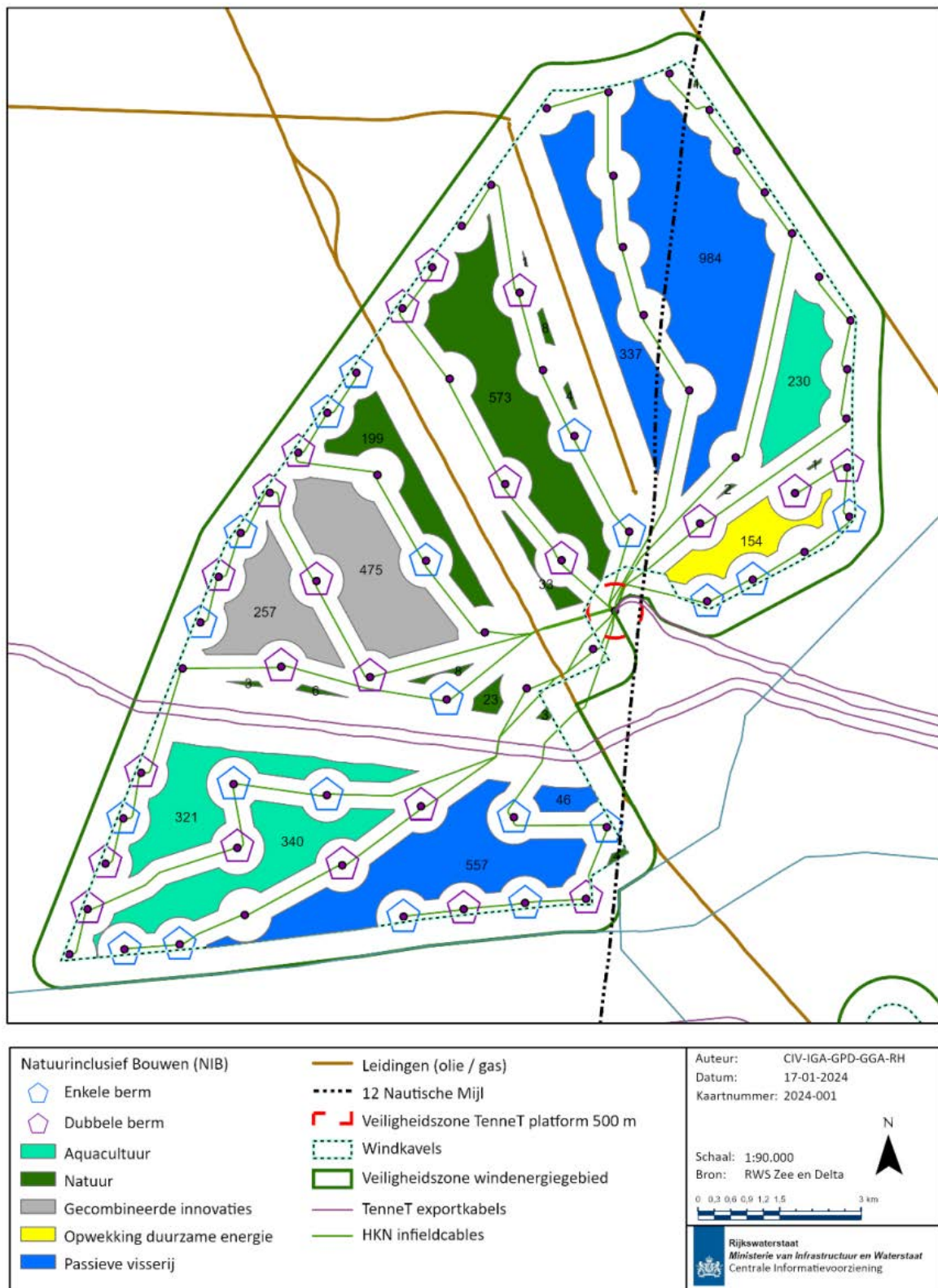
Na een kavelbesluit start de tenderprocedure om een windparkexploitant te selecteren. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van verschillende soorten gunningsprocedures, zoals een procedure met subsidieverlening of een procedure met een vergelijkende toets. Voor elk windenergiekavel wordt een aparte tenderregeling opgesteld, waarin de toetsingscriteria zijn genoemd.

F. Handreiking gebiedspaspoort

Voor elk windenergiegebied wordt een handreiking gebiedspaspoort opgesteld. Dit is een richtlijn die aangeeft waar welke vormen van medegebruik het gunstigste perspectief hebben en daarom de voorkeur genieten. Dit wordt bepaald aan de hand van gebiedsspecifieke kenmerken.

Het gebiedspaspoort bevat een zoneringskaart waarop per medegebruiksactiviteit voorkeursgebieden zijn aangegeven. Ter illustratie van de inhoud van het gebiedspaspoort toont afbeelding 2.2 de zoneringskaart uit het gebiedspaspoort van windenergiegebied Hollandse Kust (Noord). De getallen in de vlakken geven het aantal beschikbare hectare aan.

Afbeelding 2.2 Zoneringskaart Gebiedspaspoort Windenergiegebied Hollandse Kust (Noord)

Uit de gebiedsverkenning van Hollandse kust (noord) blijkt dat het gebied veel potentie heeft voor aquacultuur en passieve visserij. Hiervoor zijn meerdere vlakken aangewezen. Een vlak is aangewezen voor de opwekking van duurzame energie, omdat de windparkexploitant daar experimenten met drijvende zonne-energie en energieopslag wil uitvoeren.⁶ In het centrale deel van het windpark zijn gebieden aangewezen voor natuurontwikkeling. De twee grijze gebieden zijn nog niet toegewezen aan een specifieke activiteit, om ruimte te houden voor gecombineerde activiteiten en toekomstige innovaties.

Initiatiefnemers kunnen in beginsel een activiteit starten in een voor hun activiteit aangewezen vlak. Hiervoor zijn vooraf wel verschillende vergunningen en toestemmingen nodig. Daarnaast moet de initiatiefnemer altijd rekening houden met de voorwaarden die gelden voor de activiteit. Het gebiedspaspoort kan iedere vijf jaar worden herzien.

TUSSENCONCLUSIE PARAGRAAF 2.1

Om de klimaatdoelen te halen, breidt Nederland windenergie op zee steeds verder uit. Door de toenemende drukte op de Noordzee is meervoudig ruimtegebruik, zoals medegebruik in windparken, noodzakelijk. Dit is ook één van de beleidsdoelen uit het Programma Noordzee.

Voor de uitrol van windenergie en medegebruik worden verschillende stappen gevolgd. Voor medegebruik is het relevant dat voor elk windenergiegebied een gebiedspaspoort wordt opgesteld. Het gebiedspaspoort bevat een zoneringskaart die voorkeursgebieden aangeeft per medegebruiksactiviteit. Initiatiefnemers kunnen een activiteit starten in een voor hun activiteit aangewezen vlak, mits zij alle juiste vergunningen en toestemmingen hebben.

2.2 Afbakening activiteiten

Het Programma Noordzee 2022 – 2027 spreekt over vier verschillende vormen van medegebruik: natuurontwikkeling, aquacultuur, passieve visserij en hernieuwbare energieopwekking en opslag. De scope van dit onderzoek is beperkt tot de activiteiten natuurontwikkeling, aquacultuur en passieve visserij, omdat deze activiteiten vallen binnen het domein van het ministerie van LVVN, de opdrachtgever van het onderzoek. Hernieuwbare energieopwekking wordt daarom niet meegenomen. Deze paragraaf beschrijft wat er in dit onderzoek wordt verstaan onder natuurontwikkeling, aquacultuur en passieve visserij.

6: ZIE: [HTTPS://WWW.CROSSWINDHKN.NL/NL/INNOVATIES/](https://www.crosswindhkn.nl/nl/innovaties/)

2.2.1 Natuurontwikkeling

Windparken op zee bieden een kans voor natuurontwikkeling.⁷ Vooral omdat bodem-beroerende visserij, zoals sleepnetvisserij, niet is toegestaan in windparken, kunnen bepaalde diersoorten zich ontwikkelen. De funderingen en erosiebescherming van windturbines voegen hard substraat toe aan de zandige bodem, waar soorten zoals mosselen zich aan hechten. Ook vispopulaties en zeezoogdieren worden aangetrokken door voedsel en onderdak rond het hard substraat. Dit leidt tot meer biodiversiteit en betere leefomstandigheden voor soorten.

Naast de windturbines en erosiebescherming, kan men in het kader van natuurontwikkeling extra structuren plaatsen in een windpark. In dit onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen natuurontwikkeling door de windparkeigenaar en natuurontwikkeling als vorm van medegebruik.

De windparkexploitant wordt in meerdere kavelbesluiten verplicht om natuurinclusief te bouwen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om natuurinclusieve erosiebescherming aan de voet van windturbines. De maatregelen die de windparkexploitant moet nemen, worden beschouwd als onderdeel van het windpark en vallen niet onder medegebruiksactiviteiten.

Natuurontwikkeling die plaatsvindt in de gebieden buiten de windturbines en kabels en die niet is opgenomen in het kavelbesluit wordt wel gezien als medegebruik. Een voorbeeld van natuurontwikkeling is het plaatsen van kunstmatige riffen in de waterkolom op de zeebodem.⁸ Bijvoorbeeld door stenen of structuren met geschikte gaten, holen en spleten te plaatsen. Deze structuren verschillen in omvang, afmeting en materiaal. Een kunstmatig rif heeft als doel om de biodiversiteit en de lokale ecologische functies te verbeteren. Onderstaand tekstkader geeft een aantal voorbeelden van kunstmatige rifstructuren die zijn getest in de Offshore Test Site van North Sea Farmers.

7: ONDER DE TERM NATUURONTWIKKELING WORDT IN DIT RAPPORT OOK NATUURHERSTEL EN NATUURVERSTERKING VERSTAAN

8: HERMANS E.A. 2024, BIJLAGE I.

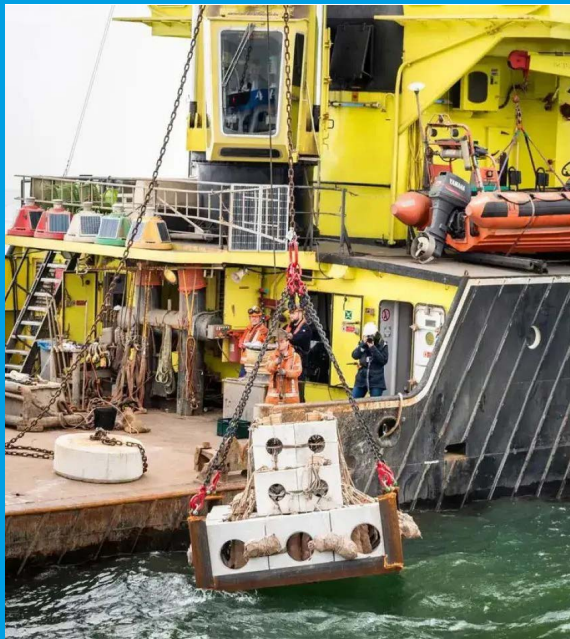
OFFSHORE TEST SITE VOOR KUNSTMATIGE RIFFEN

De Rijke Noordzee, North Sea Farmers, Waardenburg Ecology, NIOZ (the Royal Netherlands Institute for Sea Research) en ARC Marine testen in de Offshore Test Site verschillende kunstmatige rifstructuren. De volgende kunstmatige riffen zijn/ worden getest:

REEF CUBES (ARC MARINE)

Reef Cubes® zijn betonnen kubussen met gaten en doorgangen. De kubussen zijn stapelbaar.

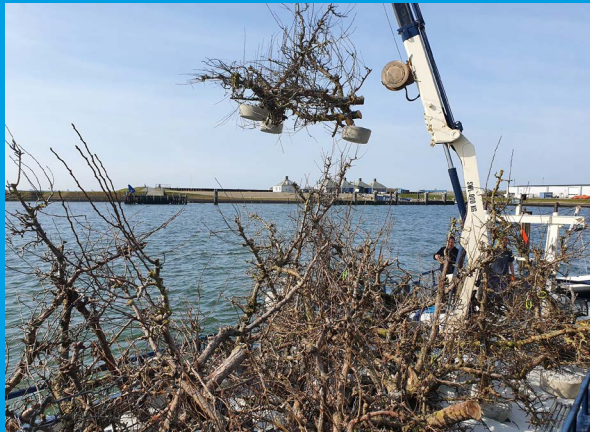
Afbeelding 2.3 Reef cubes (bron: ARC Marine, <https://arcmarine.co.uk/>)

TREEF (NIOZ)

De Treef (Tree-reef) is een kunstmatig rif bestaande uit hout van perenbomen, en beton voor de stabiliteit.

Afbeelding 2.4 Treef (bron: NIOZ, <https://www.nioz.nl/en/news/restoring-marine-nature-by-planting-pear-tree-reefs>)

WERC DOCK (WAARDENBURG ECOLOGY)

De WERC dock bestaat uit drie lagen van manden met kalksteen, blauwe mosselschelpen (*Mytilus edulis*), Japanse oesterschelpen (*Crassostrea gigas*) en sint-jakobsschelpen (*Pecten maximus*).

Afbeelding 2.5 WERC dock (bron: De Rijke Noordzee, <https://toolbox.therich-northsea.com/inspirational-projects/offshore-test-site-artificial-reefs/>)

Naast het plaatsen van kunstmatige structuren, wordt ook gewerkt aan natuurherstel door middel van het uitzetten van soorten, zoals platte oesters (*Ostrea edulis*) of zandkokerwormen (*Sabellaria spinulosa*). Zo heeft De Rijke Noordzee, samen met Van Oord en Eneco een oesterbroedstructuur ontworpen voor het windpark Luchterduinen.

OYSTER BROODSTOCK STRUCTURE LUCHTERDUINEN

De Oyster Broodstock Structure is een betonnen structuur met 16 verticale palen waaraan 250 oesters zijn bevestigd. Deze structuren zijn op de erosiebescherming van vier offshore windturbines geplaatst. Afbeelding 2.6 toont de oesterbroedstructuur.

Afbeelding 2.6 Oyster Broodstock Structure (bron: De Rijke Noordzee <https://toolbox.therichnorthsea.com/inspirational-projects/luchterduinen-oyster-broodstock-structures/>)

2.2.2 Aquacultuur

Aquacultuur is het kweken van waterdieren en -planten. Aquacultuurbedrijven kweken en oogsten bijvoorbeeld vissoorten, schelpdieren en waterplanten voor onder andere menselijke consumptie. Voor medegebruik in windparken op zee zijn op dit moment twee vormen relevant: kweek van zeewieren en schelpdieren. Viskweek vindt in Nederland nu niet plaats op de Noordzee. Deze paragraaf licht de begrippen zeewierkweek en schelpdierkweek toe en geeft praktijkvoorbeelden.

Zeewierkweek

Zeewier wordt meestal gekweekt met behulp van een hangcultuursysteem. Dit is een systeem waarbij lijnen, touwen of netten worden gespannen in zee. Deze lijnen, touwen of netten zijn behandeld met een lijmstof waar de zaadjes van het zeewier in zitten. Daaruit groeien lappen zeewier. Voor hangcultuursystemen in windparken is een minimale diepte van ongeveer 7 meter nodig.⁹ Ook moet het hangcultuursysteem op een bepaalde manier aan de bodem worden verankerd.

9: HANDREIKING GEBIEDSPASPOORT BORSSELE 2020, P. 5

Wageningen Marine Research heeft onderzoek gedaan naar de geschiktheid van bestaande, geplande en toekomstige windenergiegebieden voor voedselproductie (zeewier- en schelpdierkweek en passieve visserij) op basis van abiotische gegevens en visserijgegevens.¹⁰ In dit onderzoek zijn negen wiersoorten geselecteerd waarvoor een quick scan is uitgevoerd. Op basis van een expertinschatting is vervolgens bepaald welke wiersoorten het meest kansrijk zijn voor kweek in de Noordzee. Dit zijn allemaal inheemse soorten zeewier.

De volgende drie inheemse soorten zijn op basis van de quick scan geselecteerd:

- Suikewier (*Saccharina latissima*);
- Vingerwier (*Laminaria digitata*);
- Knotswier (*Ascophyllum nodosum*)¹¹

Deze drie soorten hebben volgens de expertinschatting een redelijke kans van slagen om op de Noordzee te worden gekweekt. Ook in dit rapport zijn deze drie wiersoorten daarom als uitgangspunt genomen.

ZEEWIERBOERDERIJ NORTH SEA FARMERS

North Sea Farmers heeft in april 2024 een vergunning gekregen voor het plaatsen van een zeewierteeltinstallatie in het windenergiegebied Hollandse Kust (zuid). In deze installatie zal suikewier worden geteeld. Afbeelding 2.7 is een weergave van hoe een zeewierboerderij eruit kan zien.

Afbeelding 2.7 Zeewierboerderij (bron: North Sea Farmers, <https://www.northseafarmers.org/projects/nsfi>)

¹⁰: STEENBERGEN E.A. 2023, P. 5

¹¹: STEENBERGEN E.A. 2023, P. 14

Schelpdierkweek

Dit onderzoek richt zich op de kweek van tweekleppige weekdieren. Volgens het onderzoek van Wageningen Marine Research naar de geschiktheid van windenergiegebieden voor voedselproductie lijken de blauwe mossel (*Mytilus edulis*) en de platte oester (*Ostrea edulis*) geschikt voor kweek op de Noordzee. Omdat de Japanse oester (*Crassostrea gigas*) een invasieve exoot is, bestaat het risico dat de kweek van deze soort tot verdere verspreiding leidt. De kweek van de Japanse oester is daardoor onwenselijk.¹²

Vanwege de dynamische bodem en de diepte in grote delen van de Noordzee lijkt een hangcultuur een meer haalbare vorm van schelpdierkweek dan een bodemcultuur.¹³ Een hangcultuur kan gebruikt worden bij zowel mosselkweek als oesterkweek. Bij mosselkweek hechten de mossellarven zich aan touwen of netten die in het water zijn opgehangen aan een horizontale longline (een visserslijn). Bij oesterkweek worden de oesters in een hangcultuur in mandjes gekweekt.

Momenteel is de kweek van schelpdieren binnen windparken vooral gericht op mosselen die gekweekt worden in een hangcultuursysteem. Mosselzaad (jonge mosselen) hecht zich (natuurlijk of handmatig) aan de touwen of netten van het hangcultuursysteem. De mosselen groeien vervolgens aan de touwen. De stroming van de Noordzee voorziet ze van een constante voedselbron. Zodra de mosselen volgroeid zijn worden ze geoogst door de touwen of netten uit het water te halen en de mosselen te verwijderen.

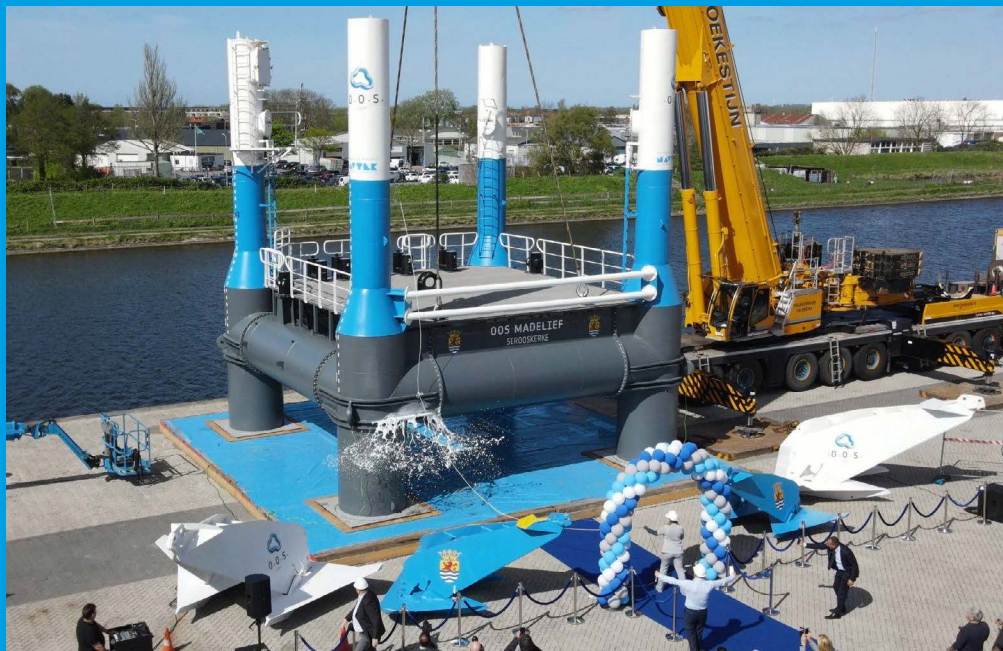
12: STEENBERGEN E.A. 2023, P. 17

13: STEENBERGEN E.A. 2023, P. 17

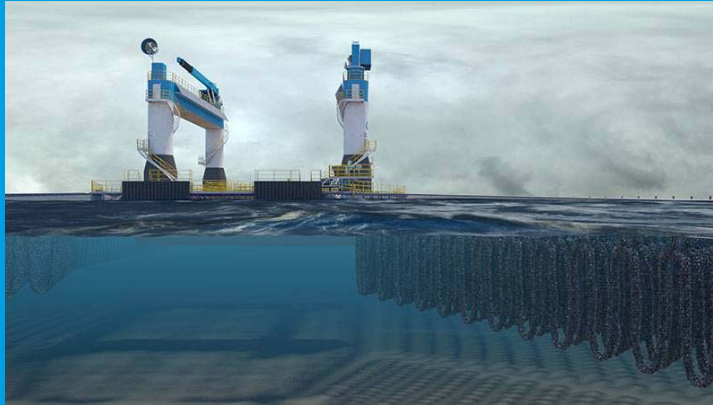
SEMI-SUBMERSIBLE MUSSEL FARM (SMF) OOS SMF B.V.

In samenwerking met de schelpdiersector en mosselkwekers heeft OOS het SMF-concept ontwikkeld. Met deze installatie kunnen mosselen worden gekweekt op basis van hangcultuur op open zee. De onderwatertechnologie van het schip beschermt de kweek- en oogstlocatie tegen golven en stormen. OOS heeft in maart 2022 een vergunning gekregen om een mosselfarm test setup te installeren in kavel III van windenergiegebied Borssele. Deze is in mei 2024 in de kavel geïnstalleerd. De test setup (OOS Madelief) is weergegeven op afbeelding 2.8, en is kleiner dan de uiteindelijke SMF die is voorzien (de OOS Cees Leenaars, te zien op afbeelding 2.9), die 72 meter lang en 36 meter breed zal zijn.

Afbeelding 2.8 Mosselboerderij (bron: OOS SMF B.V., <https://www.oosinternational.com/launch-of-test-oos-smf-pilot/>)

Afbeelding 2.9 Mosselboerderij (bron: OOS SMF B.V., <https://www.oosinternational.com/launch-of-test-oos-smf-pilot/>)

2.2.3 Passieve visserij

Passieve visserij is een vorm van visserij waarbij vistuigen niet actief worden verplaatst maar de vis naar het tuig toe zwemt. De vistuigen blijven een bepaalde periode (variërend van uren tot dagen) op één plek voordat ze worden opgehaald. Voorbeelden van passieve vistuigen zijn korven, handlijnen, jigs en staand want. Deze vistuigen zijn in deze paragraaf toegelicht. In de Noordzee is passieve visserij seizoensgebonden en wordt (vanwege weersomstandigheden) voornamelijk toegepast van april tot oktober.¹⁴

Handlijnen en hengelsnoeren (LHP, LHM)

Handlijnvisserij omvat alle vormen van visserij waarbij gebruik wordt gemaakt van een lijn waaraan één of meer haken zijn bevestigd. Als vorm van medegebruik in windparken zijn met de hand bediende- (LHP) en machinale (LHM) handlijnen en hengelsnoeren toegestaan.

¹⁴: S.M. NEITZEL E.A. 2024, P. 13

Met de hand bediend (LHP)

Bij handlijnvisserij wordt de lijn handmatig bediend door de visser, zonder gebruik te maken van mechanische hulpmiddelen. Voor commerciële handlijnvisserij in Nederland wordt voornamelijk gevist op zeebaars (*Dicentrarchus labrax*), kabeljauw (*Gadus morhua*) of koolvis (*Pollachius virens*) in de buurt van zandbanken of harde substraten waar vis samenkomt.¹⁵ Ook windparken op zee kunnen harde substraten bevatten die aantrekkelijk zijn voor deze soorten.

Machinaal (LHM)

Machinale handlijnvisserij maakt gebruik van mechanische hulpmiddelen, zoals een jigmachine, om de lijnen automatisch te laten zakken en op te tillen. Mechanisch jiggen is het laten zakken van één of meer lijnen met haken. De haken zijn uitgerust met kunstmatig aas of veren om de natuurlijke prooi na te bootsen. De jigmachine beweegt de haken op en neer om de vissen te lokken.¹⁶

Staand want (GNS)

Een staand want is een vistuig dat bestaat uit een bovenlijn met drijfvermogen en een verzwaarde onderlijn met daartussen een (kieuwnet) of meerdere wanden van netten. Het kieuwnet is aan beide zijden verankerd op de zeebodem met aan de onderlijn meerdere ankers van 8 tot 10 kilogram. Vissen worden gevangen als ze in het net zwemmen en verstrikt raken. In Nederland wordt staand want gebruikt voor de vangst van tong (*Solea solea*) en harder (*Mugilidae*). Ook zeebaars zit vaak als onvermijdelijke bijvangst in het net.¹⁷

Potten en korven (FPO)

Bij korfvisserij worden korven, potten, vallen of kooien gebruikt om de doelsoort naar het vistuig te lokken. De korf heeft minimaal één opening en wanneer de vis in de korf zwemt, kan deze er niet meer uit. Meestal worden meerdere korven uitgezet in zee, met elkaar verbonden door een touw. Een rij potten wordt aan beide zijden verankerd met ankers van ongeveer 8-18 kilogram. In Nederland wordt dit vistuig momenteel gebruikt voor de vangst van Noordzeekrab (*Cancer pagurus*) en kreeft (*Homarus gammarus*).¹⁸

De Beleidsregel 'Instelling veiligheidszone windparken op zee' bepaalt dat alleen vaartuigen met een maximale lengte van 46 meter door windparken mogen varen. Vissersvaartuigen die passieve visserijmethoden hanteren vallen doorgaans binnen deze lengtegrens.¹⁹

15: S.M. NEITZEL E.A. 2024, P. 20

16: S.M. NEITZEL E.A. 2024, P. 27

17: S.M. NEITZEL E.A. 2024, P. 21

18: S.M. NEITZEL E.A. 2024, P. 23

19: ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BEKENDMAKING HOUDENDE EEN VERBOD ZICH TE BEVINDEN BINNEN DE VEILIGHEIDSZONE VAN KAVEL V IN WINDENERGIEGEBIED HOLLANDSE KUST (NOORD) IN DE NOORDZEE, RIJKSWATERSTAAT (STCRT. 2024, 3405)

TUSSENCONCLUSIE PARAGRAAF 2.2

Dit onderzoek richt zich op drie medegebruiksactiviteiten: natuurontwikkeling, aquacultuur en passieve visserij.

Natuurontwikkeling is het plaatsen van structuren zoals kunstmatige riffen in een windpark, met als doel het bevorderen van biodiversiteit. Op het nieuwe hard substraat kunnen zich soorten zoals mosselen hechten. Vispopulaties en zeezoogdieren worden ook aangetrokken door voedsel en onderdak rond het hard substraat. Kunstriffen zijn er in verschillende vormen en materialen. Ook het plaatsen van soorten, zoals de platte oester, valt onder natuurontwikkeling.

Aquacultuur is het kweken van waterdieren en -planten. Aquacultuurbedrijven kweken en oogsten bijvoorbeeld vissen, schelpdieren en waterplanten voor onder andere menselijke consumptie. Voor medegebruik in windparken op zee zijn op dit moment twee vormen relevant: kweek van zeewieren en schelpdieren.

Passieve visserij is een vorm van visserij waarbij vistuigen niet actief worden verplaatst maar een bepaalde periode (variërend van uren tot dagen) op één plek blijven voordat ze worden opgehaald. Voorbeelden van passieve vistuigen zijn korven, handlijnen, jigs en staand want.

3 Juridisch kader

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft het juridisch kader voor de drie medegebruiksactiviteiten. Het doel is om inzicht te bieden in de regelgeving die van toepassing zijn op deze activiteiten. Het juridisch kader wordt beschreven aan de hand van de thema's veiligheid, voedselveiligheid, visserij, natuur, water, milieu en windenergie. Niet alle thema's zijn relevant voor elke activiteit. Zo zijn regels over voedselveiligheid bijvoorbeeld wel relevant voor aquacultuur en passieve visserij, maar niet voor natuurontwikkeling. Onderstaande afbeelding laat zien welke thema's relevant zijn voor welke activiteiten.

Afbeelding 3.1 Overzicht thema's

Als er binnen een thema specifieke regels van toepassing zijn op één van de drie activiteiten is dit aangegeven. Aan het einde van elk thema zijn de belangrijkste bevindingen samengevat.

3.2 Veiligheid

Het thema veiligheid gaat over het waarborgen van de veiligheid bij werkzaamheden en vaarbewegingen binnen en buiten een windpark. Dit thema is van toepassing op de activiteiten aquacultuur, natuurontwikkeling en passieve visserij. Deze paragraaf beschrijft de regels die gelden binnen de veiligheidszone van het windpark (paragraaf 3.2.1), voor ontplofbare oorlogsresten (paragraaf 3.2.2) en voor scheepvaartveiligheid (paragraaf 3.2.3).

3.2.1 Veiligheidszone windenergie (Omgevingswet)

Binnen de veiligheidszone van een windpark gelden verschillende regels om de veiligheid te waarborgen. Deze komen voort uit de Omgevingswet, de Beleidsregel instelling veiligheidszone windparken op zee, en de Bekendmaking houden de een verbod zich te bevinden binnen de veiligheidszone. Deze paragraaf licht deze regelgeving toe.

Omgevingswet

Artikel 2.40 Omgevingswet bepaalt dat de Minister van Infrastructuur en Waterstaat de toegang tot een waterstaatswerk, in beheer van het Rijk, kan verbieden. Deze bevoegdheid komt voort uit artikel 60 van het VN-Zeerechtverdrag. Op basis van deze artikelen kan voor windparken op zee een veiligheidszone worden ingesteld.

Beleidsregel instelling veiligheidszone windparken op zee

Deze beleidsregel stelt regels voor de besluiten van algemene strekking (hierna: BAS) waarmee de veiligheidszone voor windparken op zee wordt ingesteld.

Artikel 2 stelt dat in een BAS wordt bepaald dat het verboden is zich in de veiligheidszone te bevinden of daar enig voorwerp te (doen) hebben.

Dit verbod om binnen de veiligheidszone te varen geldt niet voor:

- a. Aanleg, inspectie, testen, reparatie, onderhoud, verandering, vernieuwing of verwijdering van onderzeese kabels, meetmasten, transformatorstations en andere objecten van de exploitant;
- b. Het verlenen van diensten voor exploitatie van het windpark of vervoer van personen of goederen van en naar het windpark ten behoeve van exploitatie van het windpark;
- c. Toezicht en handhaving van wettelijke voorschriften;
- d. Onderzoek in opdracht van de rijksoverheid; of
- e. Met toestemming van de exploitant van het windpark.

Het verbod om zich binnen de veiligheidszone te bevinden dan wel een voorwerp te (doen) hebben geldt niet voor:

- a. De activiteiten genoemd in a t/m d hierboven;
- b. Activiteiten waarvoor op grond van artikel 7.17 Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) een vergunning is verleend (beperkingengebiedactiviteiten).

Alleen schepen die onder één van deze uitzonderingen vallen mogen toegang krijgen tot het windpark. Daarnaast moet de Kustwacht op de hoogte zijn van welke schepen er binnen de veiligheidszone aanwezig zijn.

Artikel 3, eerste lid bevat voorwaarden waaraan vaartuigen binnen een doorvaartpassage in een windpark moeten voldoen. In een doorvaartpassage moet een vaartuig:

- Een maximale lengte hebben van 46m;
- Een Automatic Identification System in werking hebben;
- Een marifooninstallatie aan boord hebben, waarbij gecommuniceerd wordt op kanaal 16;
- Een afstand van ten minste 150 m van de windturbines in acht nemen (inclusief enig voorwerp vanaf het vaartuig);
- Een afstand van 500 meter van een transformatorstation in acht nemen;
- Geen verbinding maken met de bodem.

Artikel 3, tweede lid bepaalt dat in een BAS alleen visserij met een hengel mag worden toegestaan.

Artikel 4 bevat een uitzondering op het verbod uit artikel 2 om zich binnen de veiligheidszone te bevinden en maakt het mogelijk om in een BAS experimenten met passieve visserij als vorm van medegebruik toe te staan.

Artikel 5 bepaalt dat uitzonderingen op het verbod om zich te bevinden binnen de veiligheidszone slechts mogelijk zijn voor zover daarbij gevaarlijk of hinderlijk gedrag voor het scheepvaartverkeer of de exploitatie van windenergie wordt vermeden.

[Bekendmaking houdende een verbod zich te bevinden binnen de veiligheidszone \(BAS\)](#)

In een besluit van algemene strekking wordt de geografische afbakening van een veiligheidszone vastgesteld en stelt het bevoegd gezag inhoudelijke randvoorwaarden. Voor dit rapport zijn de besluiten voor windenergiegebied Borssele, Hollandse Kust Noord (kavel V), Hollandse Kust Zuid bekeken.

De kern van deze besluiten is een algemeen toegangsverbod voor de veiligheidszones rond windenergiegebieden. Er zijn specifieke uitzonderingen opgenomen voor vaartuigen voor bijvoorbeeld inspectie, onderhoud of onderzoek. De drie BAS'en van windenergiegebied Borssele, Hollandse Kust Noord (kavel V) en Hollandse Kust Zuid bevatten een uitzondering voor experimenten met passieve visserij.

Hieronder is de inhoud van het BAS voor kavel V van Hollandse Kust (noord) nader uitgewerkt.

[Bekendmaking houdende een verbod zich te bevinden binnen de veiligheidszone van kavel V in windenergiegebied Hollandse Kust \(noord\)](#)

Het BAS bevat dezelfde uitzonderingen op het toegangsverbod als die uit de beleidsregel. Het voegt daar in artikel 3 en 4 een aantal specifieke voorwaarden aan toe voor de uitzonderingen voor onderhoudsvaartuigen en passieve visserij. De uitzonderingen en voorwaarden voor passieve visserij worden verder uitgewerkt in paragraaf 3.8.6 en 3.8.7.

Artikel 3 bevat specifieke voorwaarden voor onderhoudsvaartuigen. Het toegangsverbod geldt niet voor onderhoudsvaartuigen die genoodzaakt zijn een veiligheidszone in te varen voor reparatie of onderhoud aan telecomkabels en pijpleidingen op voorwaarde dat de werkzaamheden vooraf zijn gemeld bij de Kustwacht en hiervoor toestemming is verkregen van de waterbeheerder.

Artikel 4 bevat specifieke voorwaarden voor de toegang voor passieve visserij. Wat betreft passieve visserij geldt dat de uitzondering op het verbod slechts geldt voor degenen die zich vooraf hebben ingeschreven voor het uitvoeren van een experiment met passieve visserij en ruimte toegewezen hebben gekregen door het Rijk. De overige voorwaarden zijn beschreven in paragraaf 3.8.6 en 3.8.7.

3.2.2 Ontploffbare oorlogsresten (Arbeidsomstandighedenbesluit)

De Arbeidsomstandighedenwet en het Arbeidsomstandighedenbesluit stellen regels over gezond en veilig werken in Nederland. Artikel 4.10 Arbeidsomstandighedenbesluit gaat over ontplofbare oorlogsresten. Wanneer deze mogelijk aanwezig zijn op de locatie van een project, moet de initiatiefnemer een oriënterend onderzoek instellen. Als het oriënterend onderzoek gevaar voor werknemers niet uitsluit, moet een nader onderzoek uitgevoerd worden. Als ook daaruit blijkt dat er gevaar kan zijn, moeten de ontplofbare oorlogsresten worden opgespoord of andere maatregelen genomen worden om gevaar te voorkomen.

3.2.3 Scheepvaartveiligheid

Scheepvaartverkeerswet

De scheepvaartverkeerswet is de basis voor de regulering van het scheepvaartverkeer op de Nederlandse binnenwateren, de territoriale zee en de scheepvaartroutes voor de Nederlandse kust. Specifieke regelgeving wordt uitgewerkt in gedelegeerde besluiten. Zo bevat het Besluit administratieve bepalingen scheepvaartverkeer de verplichting om een verkeersbesluit aan te vragen voor het plaatsen van bepaalde verkeersborden op zee. Volgens het Scheepvaartreglement territoriale zee is toestemming nodig voor het varen met bijzonder transport of het uitvoeren van werkzaamheden in de territoriale zee.²⁰

Voor bepaalde activiteiten en werkzaamheden op de Noordzee is toestemming van de Kustwacht nodig. De volgende activiteiten moeten gemeld worden bij de Kustwacht²¹:

- Bijzondere transporten of werkzaamheden;
- Activiteiten die mogelijk invloed hebben op het milieu of de veiligheid van het scheepvaartverkeer;

²⁰: ARTIKEL 7 SCHEEPVAARTREGLEMENT TERRITORIALE ZEE

²¹: ZIE: [HTTPS://KUSTWACHT.NL/BEROEPSVAART/AANVRAAG-NSA/](https://kustwacht.nl/beroeepsvaart/aanvraag-nsa/)

- Als dat verplicht is gesteld in de vergunningverlening door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat op basis van de Waterwet, Waterbesluit, Waterregeling of Omgevingswet. Bijvoorbeeld bij het aanleggen, onderhouden, repareren en verwijderen van kabels;
- Als dat verplicht is gesteld in de vergunningverlening door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat op basis van de Mijnbouwwet, Mijnbouwbesluit of de Mijnbouwregeling of de Wet windenergie op zee. Bijvoorbeeld bij het plaatsen, onderhouden of het verwijderen van mijnbouwplatformen en bijbehorende pijpleidingen;
- Als dat verplicht is gesteld in de vergunningverlening door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, bijvoorbeeld voor (inter)nationale onderzoeksreizen.

Deze toestemming kan worden aangevraagd door het invullen van het North Sea Activities (NSA)-aanvraagformulier.

Zie voor meer informatie: <https://kustwacht.nl/beroepsvaart/aanvraag-nsa>.

Wet voorkoming verontreiniging door schepen

De Wet voorkoming verontreiniging door schepen vormt de basis voor regels over lozingen en eisen aan schepen om het milieu te beschermen en te behouden. Deze regels zijn ook van toepassing op schepen die gebruikt worden voor medegebruiksactiviteiten. De wet geeft uitvoering aan het MARPOL-verdrag. Het gaat om stoffen die gegenereerd worden door de normale bedrijfsvoering van schepen, zoals ladingsresten, resten van brandstoffen en smeerolie, afvalwater en vuilnis. Deze regels en vereisten zijn uitgewerkt in gedelegeerde besluiten, zoals het Besluit voorkoming verontreiniging door schepen. Hoofdstuk 2 van dat besluit bepaalt dat schepen moeten voldoen aan de eisen uit onder andere het MARPOL- en het Ballastwaterverdrag. Hoofdstuk 4 verbiedt specifieke lozingen en gedragingen en hoofdstuk 5 bevat operationele voorschriften.

Wet bestrijding maritieme ongevallen

De Wet bestrijding maritieme ongevallen regelt wat er moet gebeuren in geval van een gevaarlijke situatie met een zeeschip. Zo heeft de kapitein bijvoorbeeld een meldingsplicht in geval van een maritiem ongeval waarbij een (deel van een) schip is gezonken of gestrand, of waarbij dit wordt verwacht.²² Ook moet de kapitein de nodige maatregelen nemen om gevaar als gevolg van het ongeval te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.²³

²²: ARTIKEL 2 WET BESTRIJDING MARITIEME ONGEVALLEN

²³: ARTIKEL 15 WET BESTRIJDING MARITIEME ONGEVALLEN

IALA Guideline G1162 The Marking of Offshore Man-made Structures (internationale verlichtingseisen)

De International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities (afgekort IALA) stelt eisen aan de markering (met name verlichting) van installaties op zee. Deze gelden voor windparken, maar ook voor bijvoorbeeld aquacultuurinstallaties binnen windparken. In Edition 1.1 van de richtlijn zijn de eisen opgenomen waar de installaties aan moeten voldoen.²⁴

TUSSENCONCLUSIE PARAGRAAF 3.2

Van toepassing op alle activiteiten:

Elk windenergiegebied heeft een veiligheidszone, die wordt ingesteld in een besluit van algemene strekking (BAS). De kern van zo'n besluit is een algemeen toegangsverbod voor de veiligheidszone. Daarnaast bevat het BAS specifieke uitzonderingen voor vaartuigen die de veiligheidszone wel mogen betreden. Dit geldt bijvoorbeeld voor inspectie, onderhoud of onderzoek, maar ook voor activiteiten met een omgevingsvergunning voor een beperkingengebiedactiviteit van Rijkswaterstaat. De BAS'en van windenergiegebied Borssele, Hollandse Kust Noord (kavel V) en Hollandse Kust Zuid bevatten een uitzondering voor experimenten met passieve visserij.

Het Arbeidsomstandighedenbesluit stelt regels over onderzoek naar ontplofbare oorlogsresten bij mogelijke aanwezigheid op een projectlocatie.

Uit de Scheepvaartverkeerswet volgen verplichtingen voor het scheepvaartverkeer. Voor onder andere bijzonder transport en werkzaamheden op de Noordzee is toestemming van de Kustwacht vereist. Daarnaast moet voor het plaatsen van verkeersborden op zee een verkeersbesluit worden aangevraagd.

Op alle schepen in de Noordzee zijn de Wet verontreiniging door schepen en de Wet bestrijding maritieme ongevallen van toepassing. Deze wetten stellen regels over lozingen, eisen aan schepen om het milieu te beschermen en over wat er moet gebeuren in geval van gevaarlijke situaties met zeeschepen.

Van toepassing op aquacultuur:

De International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities (afgekort IALA) stelt eisen aan de markering (met name verlichting) van installaties op zee, waaronder aquacultuurinstallaties.

²⁴: IN HOOFDSTUK 7 BAL WORDT VERWEZEN NAAR DE RECOMMENDATION O-139. DIT DOCUMENT VERWIJST WEER NAAR IALA GUIDELINE G1162.

3.3 Windenergie

Het thema windenergie beslaat de wetten en beleidsdocumenten die gaan over windparken op zee. Hieruit volgen regels over de bouw van windparken en welke activiteiten binnen windparken zijn toegestaan. Dit thema is van toepassing op de activiteiten aquacultuur, natuurontwikkeling en passieve visserij. Deze paragraaf beschrijft de Wet windenergie op zee (paragraaf 3.3.1), het Beleidskader doorvaart en medegebruik (paragraaf 3.3.2) het Noordzeeakkoord (paragraaf 3.3.3) en de Gebiedsverkenning en de Handreiking gebiedspaspoort (paragraaf 3.3.4).

3.3.1 Wet windenergie op zee

De Wet windenergie op zee reguleert de ontwikkeling van windparken op zee. De wet stelt regels over kavelbesluiten, de vergunningprocedure en toezicht en handhaving.

Kavelbesluit

Op grond van artikel 3, eerste lid Wet windenergie op zee kan de minister van Klimaat en Groene Groei een kavelbesluit nemen.²⁵ Een kavelbesluit is een besluit waarin een kavel en een tracé voor een aansluitverbinding zijn aangewezen. De minister neemt per windenergiekavel één kavelbesluit. De Wet windenergie op zee noemt de aspecten die daarbij betrokken moeten worden, zoals een doelmatig ruimtegebruik van de zee en het milieubelang. Een kavel mag slechts worden aangewezen binnen de gebieden die in het nationaal waterprogramma zijn aangewezen als voor windenergie geschikte gebieden. Deze zijn opgenomen in het programma Noordzee, dat integraal onderdeel is van het nationaal waterprogramma.

Voor de activiteiten die in het kavelbesluit zijn opgenomen geldt op grond van artikel 5 Wet windenergie op zee een vrijstelling voor de vergunning voor een Natura 2000-activiteit. De regels over de passende beoordeling, ADC-toets en de beoordelingsregels voor de Natura 2000-activiteit zijn wel alsnog van toepassing op het kavelbesluit. Ook bepaalt artikel 4 dat het kavelbesluit voorwaarden en beperkingen moet bevatten waardoor is verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet worden aangetast. Als dit niet voldoende is, moet het kavelbesluit ook de benodigde compenserende maatregelen verplicht stellen.

Op grond van artikel 7 Wet windenergie op zee, kan onder voorwaarden in een kavelbesluit worden afgeweken van het verbod om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten. Dit is alleen toegestaan als is voldaan aan de beoordelingsregels voor flora- en fauna-activiteiten en de noodzakelijke voorschriften aan het kavelbesluit worden verbonden.

²⁵: MET DE VERZAMELWET KLIMAAT EN GROENE GROEI (NU NOG IN CONSULTATIE) WORDT DE NAAM VAN HET BEVOEGD GEZAG Aangepast van de Minister van Economische Zaken en Klimaat naar de Minister van Klimaat en Groene Groei.

Op grond van artikel 4, derde lid Wet windenergie op zee kan voor het plaatsen van installaties in de Noordzee worden afgeweken van het verbod om zonder omgevingsvergunning een beperkingengebiedactiviteit te verrichten.

Artikel 4 Wet windenergie op zee bepaalt wat in ieder geval in het kavelbesluit moet staan. De regels en voorschriften moeten in ieder geval betrekking hebben op:

- De rechten en andere belangen van derden met betrekking tot de kavel;
- De voorwaarden waaronder het milieu wordt beschermd;
- De voorwaarden en beperkingen waaronder is verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet zullen worden aangetast (+evt. compenserende maatregelen);
- De voorwaarden en beperkingen waaronder de minister een vrijstelling voor flora- en fauna-activiteiten verleent;
- Het belang van een doelmatig ruimtegebruik van een windpark;
- De termijn waarvoor de vergunning wordt verleend;
- Financiële voorwaarden.

In de bestaande kavelbesluiten zijn geen voorschriften opgenomen met betrekking tot medegebruik. In het Kavelbesluit voor de kavel IJmuiden Ver Alpha staat bijvoorbeeld: “De besluitvorming over medegebruik vormt geen onderdeel van dit kavelbesluit maar vindt in een vervolgproces plaats.” In de toekomst kunnen in het kavelbesluit wel voorwaarden worden gesteld aan het windpark ter bevordering van medegebruik.

Vergunning

Voor het bouwen en exploiteren van een windpark op zee is een vergunning op grond van de Wet windenergie op zee nodig. De wet beschrijft de verschillende procedures voor de verlening van een vergunning: die met subsidieverlening, een vergelijkende toets, een vergelijkende toets met financieel bod of een veiling.

Per windenergiekavel wordt een Regeling vergunningverlening geschreven. Deze beschrijft de aanvraagvereisten en de beoordelingssystematiek voor de vergunning. Naast rangschikking op basis van de zekerheid van realisatie en de bijdrage aan de energievoorziening kunnen in de regeling andere rangschikkingscriteria worden gesteld. De Memorie van Toelichting van de Wet windenergie op zee beschrijft bijvoorbeeld dat rangschikkingscriteria kunnen worden toegevoegd op het gebied van natuur, aquacultuur, visserij, veiligheid of scheepvaart.²⁶

²⁶: MEMORIE VAN TOELICHTING WIJZIGING WET WINDENERGIE OP ZEE, KAMERSTUKKEN II 2018/19, 35092, NR. 3, PARAGRAAF 2.2.4

Verwijderplicht

Artikel 15 van de wet bepaalt dat het tijdvak van de vergunning maximaal 40 jaar is. Volgens artikel 28 kan de minister financiële zekerheid stellen aan de exploitant van het windpark voor de verwijdering van het windpark. Dit is bedoeld om te waarborgen dat de kosten van de ontmanteling van het windpark gedekt zijn en niet op de schouders van de overheid terechtkomen als de exploitant dat niet kan of wil doen.

3.3.2 Beleidskader doorvaart en medegebruik

Het Programma Noordzee bevat het Beleidskader doorvaart en medegebruik in wind-energiegebieden op de Noordzee.

Dit beleidskader definieert medegebruik als ‘alle vergunningplichtige activiteiten die binnen de contouren van windparken tussen de windturbines plaatsvinden, en die niet onder de noemer windenergie op zee vallen.’ De activiteiten natuurontwikkeling, voedselproductie (inclusief passieve visserij en aquacultuur), en hernieuwbare energie-opwekking en opslag (bijvoorbeeld elektriciteit uit of op het water en installaties voor waterstofproductie) worden genoemd.

Het beleidskader bevat een aantal kernpunten die relevant zijn voor medegebruik, die in deze opsomming zijn samengevat:

- De ruimte binnen de windenergiegebieden van Routekaart 2023 en 2030 is in principe beschikbaar voor medegebruik. Voor de windenergiegebieden wordt een Handreiking gebiedspaspoort gemaakt, waarin wordt aangegeven wáár in een windenergiegebied ruimte is voor medegebruik. Uitgezonderd van medegebruik zijn doorvaartpassages, onderhouds- en veiligheidszones rondom platforms, windturbines, infield-kabels en de logische vaarroutes daar naartoe;
- Naast economisch medegebruik moet in windparken voldoende ruimte blijven voor natuurontwikkeling. Vanuit de ecosysteembenadering blijft de blik gericht op de balans tussen functies en moet industrialisatie van de Noordzee worden voorkomen;
- Het beleidskader laat door middel van een tabel zien welke gebieden meer of minder geschikt zijn voor bepaalde vormen van aquacultuur en passieve visserij. Hiervoor wordt maast de natuurlijke elementen van het gebied gekeken naar economische haalbaarheid, die afhangt van onder andere de vaartijd, de mate van onderhoud of monitoring van de activiteit en omstandigheden ter plekke. Aan de hand van de Handreiking gebiedspaspoort wordt bepaald welke medegebruiksactiviteiten in welk windpark de voorkeur krijgen. Over de tenderprocedure zegt het beleidskader dat bij toepassing van de vergelijkende toets rangschikkingscriteria kunnen worden toegevoegd die betrekking hebben op natuur, aquacultuur, visserij, veiligheid of scheepvaart;
- Het beleidskader geeft ook aandacht aan het vormen van consortia en het combineren van medegebruiksactiviteiten, wat efficiënt ruimtegebruik, synergie en kostenbesparing kan opleveren.

3.3.3 Noordzeeakkoord

Het Noordzeeakkoord bevat afspraken tussen het Rijk en stakeholderpartijen over keuzes en beleid die de energietransitie, natuurherstel en voedselwinning op de Noordzee concreet en langdurig met elkaar in balans brengen. Daarnaast bevat het specifieke bepalingen over medegebruik:

- Vroegtijdige anticipatie op medegebruik in een windpark is kosteneffectiever dan medegebruik toevoegen als het windpark al is gebouwd. Daarom wordt een gebiedspaspoort opgesteld dat de vormen en locaties van medegebruik afweegt.²⁷ Meer informatie over het gebiedspaspoort staat in paragraaf 3.3.4;
- In de voorschriften van kavelbesluiten wordt rekening gehouden met de mogelijkheid om medegebruik of natuurontwikkeling te realiseren;²⁸
- Passieve visserij en aquacultuur wordt in alle nieuwe windparken toegestaan. Waar nodig wordt aanvullende regelgeving ontwikkeld met het oog op het verdelen van gebruiksrechten en preventie van overexploitatie;²⁹
- Nieuwe kavelbesluiten voorzien in ‘ankerplaatsen’ voor medegebruik door passieve visserij en de nieuwe economie.³⁰ Ankerplaatsen zijn plekken waar schepen van medegebruikers stil kunnen liggen;
- Bij al getendeerde en gebouwde windparken wordt in overleg met de windparkeigenaren een gebiedspaspoort opgesteld om richting te geven aan de mogelijkheden voor medegebruik en natuurontwikkeling;³¹
- Het Rijk zal overzicht scheppen in en faciliteren bij de (vergunningen)procedures die initiatiefnemers moeten doorlopen om met medegebruik aan de slag te kunnen.³²

3.3.4 Gebiedsverkenning en Handreiking gebiedspaspoort

Zoals genoemd in paragraaf 3.3.3, benadrukt het Noordzeeakkoord dat vroegtijdig anticiperen op medegebruik in windparken kosteneffectiever is dan het later toevoegen van functies. Voor bestaande en gegunde windparken is vroegtijdig anticiperen niet meer mogelijk. Om toch in de geest van het Noordzeeakkoord te werken en vroegtijdig te kunnen anticiperen zijn twee instrumenten ontwikkeld: de gebiedsverkenning en de handreiking gebiedspaspoort.

Gebiedsverkenning

Een gebiedsverkenning is een inventarisatie van alle bekende gebiedsspecifieke kenmerken en van de huidige en potentieel toekomstige gebruikers van het gebied. Het is minder gedetailleerd dan de Handreiking gebiedspaspoort. De informatie uit de gebiedsverkenning kan worden gebruikt bij het opstellen van de handreiking gebiedspaspoort.

27: PARAGRAAF 4.16 NOORDZEEAKKOORD

28: PARAGRAAF 4.17 NOORDZEEAKKOORD

29: PARAGRAAF 4.20 NOORDZEEAKKOORD

30: PARAGRAAF 4.21 NOORDZEEAKKOORD

31: PARAGRAAF 4.25 NOORDZEEAKKOORD

32: PARAGRAAF 4.26 NOORDZEEAKKOORD

Handreiking gebiedspaspoort

Voor elk windenergiegebied wordt een handreiking gebiedspaspoort opgesteld. Dit is een richtlijn die aangeeft waar welke vormen van medegebruik het gunstigste perspectief hebben en daarom de voorkeur genieten. Dit wordt bepaald aan de hand van gebiedsspecifieke kenmerken.

De handreiking geeft transparante informatie over:

- De mogelijkheden voor toekomstig medegebruik door huidige en nieuwe gebruikers, in lijn met de doelen van medegebruik in het gebied;
- Voorkeursvorm(en) van medegebruik;
- Welke ruimte beschikbaar is voor medegebruik;
- De in het gebied aanwezige natuurlijke kwaliteiten en eigenschappen;
- De in het gebied bekende en te verwachten archeologische waarden;
- De gelaagde structuur waarbij nationale belangen een gebiedsgerichte uitwerking krijgen.

De gebiedspaspoorten worden elke vijf jaar geëvalueerd. Er wordt dan bekeken of de voorkeurslocaties gehandhaafd blijven of aangepast worden.

TUSSENCONCLUSIE PARAGRAAF 3.3

Er zijn verschillende wetten en beleidsdocumenten die kaders stellen voor windenergie op zee. Deze zijn van toepassing op alle medegebruiksactiviteiten.

In de Wet windenergie op zee zijn onder andere het kavelbesluit en de vergunningprocedure geregeld. Het kavelbesluit is een besluit waarin een windenergiekavel en een tracé voor een aansluitverbinding zijn aangewezen. Het besluit bevat ook voorschriften over onder andere de bescherming van milieu en natuur. Op dit moment zijn in kavelbesluiten geen voorschriften opgenomen met betrekking tot medegebruik.

Voor het bouwen van een windpark op zee is een vergunning nodig. Er bestaan verschillende procedures voor de verlening van de vergunning. Het is mogelijk om in de procedure rangschikkingscriteria op het gebied van medegebruiksactiviteiten zoals natuur, aquacultuur en visserij op te nemen.

Het Programma Noordzee bevat het Beleidskader doorvaart en medegebruik in windenergiegebieden op de Noordzee. Hierin zijn een aantal beleidsmatige uitgangspunten voor medegebruik opgenomen.

Het Noordzeeakkoord bevat afspraken tussen de overheid en verschillende stakeholders over de Noordzee. Wat betreft medegebruik is relevant dat het akkoord belang hecht aan vroegtijdige anticipatie op medegebruik in windparken omdat dat kosteneffectiever is. Daarom wordt voor elk windpark een gebiedspaspoort opgesteld. Ook stelt het akkoord dat via het opnemen van voorschriften in kavelbesluiten rekening wordt gehouden met medegebruik. Ten slotte is afgesproken dat het Rijk overzicht zal scheppen en faciliteren bij de vergunningprocedures voor medegebruik.

Voor elk windpark wordt een gebiedsverkenning en gebiedspaspoort opgesteld. De gebiedsverkenning inventariseert de gebiedsspecifieke kenmerken van het gebied. Het gebiedspaspoort geeft aan waar in het windpark welke vormen van medegebruik de voorkeur genieten. Initiatiefnemers kunnen een activiteit starten in een voor hun activiteit aangewezen vlak.

3.4 Natuur

Het thema natuur gaat over de bescherming van de natuur tegen negatieve effecten van medegebruiksactiviteiten. Deze paragraaf beschrijft allereerst de regels over natuurbescherming uit de Omgevingswet. Dit bestaat uit gebiedsbescherming (Natura 2000, paragraaf 3.4.1) en soortenbescherming (flora- en fauna, paragraaf 3.4.2). Ook uit het internationale verdrag OSPAR vloeien eisen voort voor medegebruikers, die zijn beschreven in paragraaf 3.4.3. Paragraaf 3.4.4 gaat in op de Kaderrichtlijn Mariene Strategie en paragraaf 3.4.5 op de Natuurherstelwet. Paragraaf 3.4.6 beschrijft de regels over dierenwelzijn, paragraaf 3.4.7 die over diergezondheid en paragraaf 3.4.8 gaat ten slotte in op het gebruik van exoten in de aquacultuur.

De regels voor natuurbescherming uit de Omgevingswet zijn van toepassing op aquacultuur en natuurontwikkeling maar gelden niet voor passieve visserij.³³ Visserij in de fysieke leefomgeving is uitputtend geregeld door het Gemeenschappelijk Visserijbeleid, waardoor delen van de Omgevingswet niet van toepassing zijn. Voor Natura 2000 is in artikel 11.1 Besluit activiteiten leefomgeving bepaald dat de regels over Natura 2000-activiteiten niet van toepassing zijn op activiteiten die onderwerp zijn van het gemeenschappelijk visserijbeleid in de exclusieve economische zone (EEZ). De Nota van Toelichting van het Aanvullingsbesluit natuur Omgevingswet zegt hierover het volgende: *“De specifieke voorziening voor visserij hangt onmiddellijk samen met het feit dat de Europese Unie op grond van artikel 3, eerste lid, onder d, van het verdrag betreffende de werking van de Europese Unie exclusief bevoegd is op het gebied van «de instandhouding van de biologische rijkdommen van de zee in het kader van het gemeenschappelijk visserijbeleid». Het maakt daarbij niet uit of het om zelfstandige visserijmaatregelen gaat, of om maatregelen die nodig zijn om te voldoen aan de vogelrichtlijn, de habitatrichtlijn of de kaderrichtlijn mariene strategie: visserijmaatregelen kunnen alleen in het kader van het GVB worden genomen.”*³⁴ Alleen voor visserijactiviteiten binnen Natura 2000-gebieden kan een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit nodig zijn wanneer dit is bepaald in het betreffende beheerplan. Echter, geen van de huidige of toekomstige windenergiegebieden ligt in een Natura 2000-gebied.

3.4.1 Omgevingswet - Natura 2000 (gebiedsbescherming)

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In Nederland is de bescherming van deze gebieden geregeld in de Omgevingswet. Als een medegebruiksactiviteit significant negatieve effecten kan hebben op een Natura 2000-gebied, zijn de regels voor Natura 2000-activiteiten uit de Omgevingswet relevant.

Vergunningplicht en beoordelingsregels

Volgens artikel 5.1, eerste lid, onder e Omgevingswet is een omgevingsvergunning nodig voor een ‘Natura 2000-activiteit’.

³³: ARTIKEL 1.4 OMGEVINGSWET.

³⁴: NOTA VAN TOELICHTING AANVULLINGSBESLUIT NATUUR OMGEVINGSWET, STB. 2021, 22 P. 209 – 210.

Een Natura 2000-activiteit is in de Omgevingswet gedefinieerd als ‘activiteit, inhoudende het realiseren van een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de habitatrichtlijn dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied’.³⁵

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied, maar ook activiteiten daarbuiten kunnen impact hebben op een Natura 2000-gebied. Uit de definitie van een Natura 2000-activiteit valt af te leiden dat activiteiten die direct verband houden met het beheer van een Natura 2000-gebied, geen Natura 2000-activiteit zijn. Hiervoor is dan geen omgevingsvergunning vereist. Uit de rechtspraak volgt dat ‘beheer’ verwijst naar het instandhoudingsbeheer van een gebied.³⁶

Uit artikel 16.53c Omgevingswet volgt dat er een passende beoordeling moet worden gemaakt wanneer een project afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit wordt alleen verleend als een passende beoordeling de zekerheid biedt dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten.³⁷ De passende beoordeling brengt de gevolgen voor het gebied in beeld, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.³⁸

Voortoets

Om te beoordelen of een passende beoordeling noodzakelijk is, kan een voortoets worden uitgevoerd. Dit is een verkennende analyse om te bepalen of een activiteit vergunningplichtig is. In een voortoets wordt nagegaan of significante gevolgen op voorhand kunnen worden uitgesloten. Dit moet worden beoordeeld in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen en de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het betrokken Natura 2000-gebied. De voortoets wordt door een deskundig ecoloog uitgevoerd. Hierbij mogen enkel objectieve gegevens gebruikt worden. De initiatiefnemer is verantwoordelijk om de voortoets op te (laten) stellen.

Passende beoordeling

Als uit de voortoets blijkt dat significante gevolgen niet op voorhand uit te sluiten zijn, is een passende beoordeling verplicht voor het verkrijgen van een vergunning. Een passende beoordeling is een gedetailleerde analyse waarin wordt bepaald wat de omvang van de negatieve gevolgen is. Deze analyse wordt door een deskundig ecoloog uitgevoerd. Bij het opstellen is er (anders dan bij de voortoets waarin alleen objectieve

35: BIJLAGE BIJ ARTIKEL 1.1 OMGEVINGSWET

36: ZIE O.A. AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK RAAD VAN STATE, 09-11-2022 (ECLI:NL:RVS:2022:3216) EN RECHTBANK MIDDEN-NEDERLAND, 24-06-2022 (ECLI:NL:RBMNE:2022:2436)

37: ARTIKEL 8.74B, EERSTE LID BESLUIT KWALITEIT LEEFOMGEVING

38: IN DIT HOOFDSTUK WORDT NIET IN GEGAAN OP DE VERPLICHTINGEN IN HET KADER VAN NATURA 2000 VOOR PLANNEN. OP DIT MOMENT IS HET NIET DE VERWACHTING DAT AFZONDERLIJKE PLANNEN WORDEN OPGESTELD VOOR MEDEGEBRUIKSACTIVITEITEN, EN WORDT DIT THEMA MEEGENOMEN IN HET PROGRAMMA NOORDZEE.

gegevens gebruikt mogen worden) ruimte voor interpretatie door een ecooloog. Als op voorhand duidelijk is dat significante gevolgen zich voor kunnen doen, kan er ook voor gekozen worden om geen voortoets uit te voeren maar direct een passende beoordeling op te stellen. De passende beoordeling wordt uiteindelijk getoetst door het bevoegd gezag. De initiatiefnemer is verantwoordelijk om een passende beoordeling op te (laten) stellen.

ADC-toets

Als de passende beoordeling niet uitsluit dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied aantast, kan een ADC-toets uitgevoerd worden. Dit is een strenge toets die moet aantonen dat:

- er geen alternatieve oplossingen zijn (A);
- het project nodig is om dwingende redenen van groot openbaar belang (D); en
- de nodige compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft (C).³⁹

Alleen als aan deze drie criteria is voldaan, kan de vergunning verleend worden.

Berekening stikstofdepositie (AERIUS)

Als het project meer dan 0,00 mol/N/ha/jaar stikstofdepositie veroorzaakt op een Natura 2000-gebied moet de ecologische impact van de toename van de depositie worden beoordeeld in de voortoets of passende beoordeling. Deze voorwaarde geldt zowel voor de bouwfase als de gebruiksfase. De berekening van de stikstofdepositie van het project moet worden uitgevoerd met de meest actuele versie van de rekentool AERIUS Calculator.

Bevoegd gezag en maatwerkvoorschriften

Voor Natura 2000-activiteiten die plaatsvinden in de EEZ is de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur bevoegd gezag.⁴⁰ De vergunningaanvraag moet worden ingediend bij het ministerie van LNVN.

Artikel 11.9 Besluit activiteiten leefomgeving geeft het bevoegd gezag de mogelijkheid om maatwerkvoorschriften of vergunningvoorschriften op te stellen voor activiteiten genoemd in afdeling 11.1.

39: ARTIKEL 8.74B, TWEEDE LID BESLUIT KWALITEIT LEEFOMGEVING

40: ARTIKEL 4.12, TWEEDE LID ONDER K 3° OMGEVINGSBESLUIT, DIT ARTIKEL NOEMT DE MINISTER VOOR NATUUR EN STIKSTOF. DEZE FUNCTIE BESTAAT INMIDDELS NIET MEER EN IS VERVANGEN DOOR DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, VISSERIJ, VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR.

Indieningsvereisten

De indieningsvereisten voor de Natura 2000-activiteit staan in artikel 7.197h Omgevingsregeling. Naast de passende beoordeling en/of ADC-toets moeten de volgende gegevens ingediend worden:

- de aanduiding van de Natura 2000-gebieden waarop een significant effect is te verwachten als gevolg van de voorgenomen activiteiten;
- de gewenste geldigheidsduur van de aangevraagde omgevingsvergunning;
- als de activiteit significante gevolgen kan hebben voor een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort in een Natura 2000-gebied, gegevens waaruit blijkt dat het project nodig is vanwege:
- argumenten die verband houden met de gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; of
- andere dwingende redenen van openbaar belang;
- in geval van stikstofdepositie vanwege het project: een AERIUS-berekening.

Zorgplicht Natura 2000-activiteiten

Artikel 11.6 Besluit activiteiten leefomgeving bevat een specifieke zorgplicht voor alle activiteiten die verslechterende of significant verstorende gevolgen voor een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied kunnen hebben. De zorgplicht geldt als een initiatiefnemer zo'n activiteit verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit negatieve gevolgen kan hebben voor natuurbescherming. In dat geval moet de initiatiefnemer alle maatregelen nemen die redelijkerwijs kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken of de activiteit achterwege laten.

De zorgplicht houdt in ieder geval in dat:

- voorafgaand aan werkzaamheden in of nabij Natura 2000-gebieden, of bijzondere nationale natuurgebieden, kennis moet worden genomen van de informatie in het aanwijzingsbesluit en de instandhoudingsdoelstellingen van het desbetreffende natuurgebied;
- wordt nagegaan of op voorhand verslechterende of significant verstorende gevolgen kunnen worden uitgesloten;
- als die gevolgen niet kunnen worden uitgesloten: wordt nagegaan welke gevolgen de activiteit kan hebben voor de leefgebieden en habitats van soorten;
- alle passende preventieve maatregelen worden getroffen om verslechterende of significant verstorende gevolgen voor het betrokken gebied te voorkomen;
- tijdens en na het verrichten van de activiteit wordt nagegaan of de getroffen maatregelen de beoogde effecten hebben; en
- indien, ondanks de getroffen maatregelen, verslechtering of significante verstoring optreedt, de activiteit wordt gestaakt of, indien staken niet mogelijk is, passende herstelmaatregelen worden genomen.

Samenhang Wet windenergie op zee

Artikel 5 Wet windenergie op zee stelt dat voor de Natura 2000-activiteiten die onder een kavelbesluit vallen, geen vergunningplicht geldt. De regels over de passende beoordeling, ADC-toets en de beoordelingsregels voor de Natura 2000-activiteit zijn wel van toepassing op het kavelbesluit. Ook bepaalt artikel 4 dat het kavelbesluit voorwaarden en beperkingen moet bevatten waaronder is verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet worden aangetast. Als dit niet voldoende is, moet het kavelbesluit ook de benodigde compenserende maatregelen verplicht stellen, overeenkomstig artikel 5.18 Omgevingswet.

Medegebruiksactiviteiten vallen niet onder het kavelbesluit, hiervoor moet indien nodig wel een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit worden aangevraagd.

3.4.2 Omgevingswet - Flora en fauna (soortenbescherming)

Naast Natura 2000-gebieden zijn van nature in het wild levende dieren en planten beschermd onder de Omgevingswet. Activiteiten kunnen gevolgen hebben voor planten en dieren en dit zijn flora- en fauna-activiteiten onder de Omgevingswet. De regels voor een flora- en fauna-activiteit zijn daarmee van toepassing wanneer een medegebruiksactiviteit mogelijk gevolgen heeft voor planten of dieren in het wild. Deze regels zijn niet van toepassing op activiteiten die onderwerp zijn van het gemeenschappelijk visserijbeleid in de EEZ.⁴¹

Vergunningplicht en beoordelingsregels

Een flora- en fauna-activiteit is in de Omgevingswet gedefinieerd als '*activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten*'.⁴² Hoofdstuk 11 Besluit activiteiten leefomgeving wijst verschillende activiteiten aan waar een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit voor nodig is. Voorbeelden hiervan zijn:

- Het opzettelijk storen van vogels als bedoeld in artikel 1 Vogelrichtlijn⁴³;
- Het opzettelijk verstoren, doden of vangen van soorten genoemd in Bijlage IV, onder a bij de Habitatrichtlijn, Bijlage II bij het Verdrag van Bern of Bijlage I bij het Verdrag van Bonn⁴⁴;
- Het opzettelijk doden of vangen of het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van in het wild levende zoogdieren en vissen genoemd in Bijlage IX bij het Besluit activiteiten leefomgeving, onder A⁴⁵.

41: ARTIKEL 11.22 BESLUIT ACTIVITEITEN LEEFOMGEVING

42: BIJLAGE BIJ ARTIKEL 1.1 OMGEVINGSWET

43: ARTIKEL 11.37, EERSTE LID ONDER D BESLUIT ACTIVITEITEN LEEFOMGEVING

44: ARTIKEL 11.46 BESLUIT ACTIVITEITEN LEEFOMGEVING

45: ARTIKEL 11.54 BESLUIT ACTIVITEITEN LEEFOMGEVING

46: ARTIKEL 11.61, EERSTE LID BESLUIT ACTIVITEITEN LEEFOMGEVING

Ook is voor het uitzetten van (eieren van) dieren een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit vereist. Voor het uitzetten van soorten voor natuurherstel, zoals een kokerworm, kan deze vergunningplicht van toepassing zijn. De vergunningplicht vanuit de Omgevingswet geldt niet voor vis⁴⁷, waar ook oesters onder vallen.⁴⁸

Als uit ecologisch onderzoek blijkt dat sprake is van één van de aangewezen activiteiten, is op grond van artikel 5.1, tweede lid, onder g Omgevingswet een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit vereist.

De beoordelingsregels voor de omgevingsvergunning staan in artikel 8.74 j tot en met n Besluit kwaliteit leefomgeving. De omgevingsvergunning wordt alleen verleend als:

- Er geen andere bevredigende oplossing is voor het verrichten van de activiteit;
- De activiteit nodig is voor bepaalde wettelijke belangen (bijvoorbeeld instandhouding van natuurlijke habitats);
- De activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Per type flora- en fauna-activiteit gelden daarnaast specifieke beoordelingsregels. Deze zijn niet nader beschreven in dit rapport en zijn te vinden in artikel 8.74 j tot en met n Besluit kwaliteit leefomgeving.

Bevoegd gezag en maatwerkvoorschriften

Voor Flora- en fauna-activiteiten die plaatsvinden in de EEZ is de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur bevoegd gezag.⁴⁹ De vergunningaanvraag moet worden ingediend bij RVO. Artikel 11.31 Besluit activiteiten leefomgeving geeft het bevoegd gezag de mogelijkheid om maatwerkvoorschriften of vergunningvoorschriften op te stellen voor activiteiten genoemd in afdeling 11.2.

Indieningsvereisten

De indieningsvereisten voor de flora- en fauna-activiteit staan in artikel 7.197i tot en met artikel 7.197s Omgevingsregeling. Per type flora- en fauna-activiteit geldt een specifieke module met indieningsvereisten. Daarom zijn deze niet in dit rapport opgenomen.

47: ALS BEDOELD IN ARTIKEL 1, TWEEDE LID, VAN DE VISSERIJWET 1963 (DE LIJST VAN SOORTEN IS TE VINDEN IN BIJLAGE 1 BIJ DE UITVOERINGSREGELING VISSERIJ)

48: ARTIKEL 11.61, TWEEDE LID BESLUIT ACTIVITEITEN LEEFOMGEVING

49: ARTIKEL 4.12, TWEEDE LID ONDER K 3° OMGEVINGSBESLUIT, DIT ARTIKEL NOEMT DE MINISTER VOOR NATUUR EN STIKSTOF. DEZE FUNCTIE BESTAAT INMIDDELS NIET MEER EN IS VERVANGEN DOOR DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, VISSERIJ, VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR.

Zorgplicht

Artikel 11.27, eerste lid Besluit activiteiten leefomgeving bevat een specifieke zorgplicht voor degene die een flora- en fauna-activiteit verricht. De zorgplicht geldt ook voor andere activiteiten genoemd in artikel 11.22, eerste lid, waaronder het verhandelen van CITES-soorten of de introductie van invasieve uitheemse soorten. De zorgplicht geldt als een initiatiefnemer zo'n activiteit verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit negatieve gevolgen kan hebben voor natuurbescherming. In dat geval moet de initiatiefnemer alle maatregelen nemen die redelijkerwijs kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken of de activiteit achterwege laten.

De zorgplicht vereist in ieder geval dat wordt onderzocht of er beschermde soorten⁵⁰, belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats voor deze soorten aanwezig zijn. Voor medegebruiksactiviteiten geldt dus dat voorafgaand aan de activiteit moet worden onderzocht of en welke beschermde soorten aanwezig zijn in en om het windpark. Als blijkt dat beschermde soorten aanwezig zijn in het projectgebied is nader onderzoek nodig. Dit gebeurt vaak door middel van een soortenbeschermingstoets. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het (laten) opstellen van dit onderzoek.

Samenhang Wet windenergie op zee

Artikel 7 Wet windenergie op zee bepaalt dat in het kavelbesluit kan worden afgeweken van het verbod om zonder een omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit uit te voeren. Dit is alleen toegestaan als is voldaan aan de beoordelingsregels voor flora- en fauna-activiteiten en de noodzakelijke voorschriften aan het kavelbesluit worden verbonden. Medegebruiksactiviteiten vallen niet onder het kavelbesluit, hiervoor moet dus indien nodig wel een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit worden aangevraagd.

⁵⁰: VOGELSOORTEN GENOEMD IN BIJLAGE I BIJ DE VOGELRICHTLIJN, TREKSOORTEN ALS BEDOELD IN ARTIKEL 4, TWEEDE LID VOGELRICHTLIJN, IN HET WILD LEVENDE DIEREN OF PLANTEN VAN SOORTEN, GENOEMD IN DE BIJLAGEN II, IV EN V BIJ DE HABITATRICHTLIJN, DIEREN OF PLANTEN VAN SOORTEN GENOEMD IN BIJLAGE IX BIJ HET BESLUIT ACTIVITEITEN LEEFOMGEVING OF IN DE RODE LIJSTEN

MOGELIJKE EFFECTEN VAN MEDEGEBRUIKSACTIVITEITEN OP NATUUR

Voor medegebruiksactiviteiten moet altijd beoordeeld worden wat de mogelijke effecten zijn op de natuur. Om hier een globaal beeld van te schetsen vat dit tekst-kader per activiteit de mogelijke effecten samen.

Natuurontwikkeling

Voor natuurontwikkelingsprojecten moet beoordeeld worden wat de te verwachten effecten op natuur zijn. Zo kan het plaatsen van kunstmatige rifstructuren invloed hebben op de bodemintegriteit en mogelijk op hydrodynamische omstandigheden. Daarnaast speelt bij introductie van oesters het risico op introductie of verspreiding van de parasiet *Bonamia*, waar oesters aan dood kunnen gaan. Het is ook belangrijk om na te denken over de materiaalkeuze van het rif. Wanneer bijvoorbeeld materiaal wordt gebruikt waaruit chemische stoffen kunnen lekken, kan dit een vervuilende werking hebben op het mariene milieu.

AQUACULTUUR

Voor aquacultuurprojecten moet beoordeeld worden wat de te verwachten effecten op natuur zijn. Zeewier- en schelpdierkweekinstallaties kunnen verschillende effecten hebben op natuur.

Kweekinstallaties worden verankerd aan de bodem en hebben daarmee invloed op de bodemintegriteit. Ook kan de installatie invloed hebben op de hydrodynamische omstandigheden (waterbeweging en golven). Daarnaast brengen kweekinstallaties het risico op zwerfvuil met zich mee. Onderdelen van installaties, zoals lijnen kunnen loskomen en in de Noordzee terechtkomen. Ten slotte kunnen de vaarbewegingen van onderhoudsboten verstoring opleveren, door bijvoorbeeld geluid en trillingen.

De teelt van één enkele soort zeewier of schelpdier in een gebied (monocultuur) kan risico's met zich meebrengen voor de biodiversiteit en het gebied kwetsbaarder maken voor ziekten en plagen. Daarnaast kunnen de installaties mogelijk dienen als 'stepping stones' voor de verspreiding van niet-inheemse soorten. Voor zowel zeewier als schelpdieren geldt dat kweekinstallaties een aantrekkende werking kunnen hebben op vissoorten en vogels. Dit zou kunnen leiden tot aanvaringsrisico's van vogels bij windturbines.

Zeewier is een primaire producent, en concurreert met andere primaire producenten om nutriënten en licht. Dit kan leiden tot een lagere primaire productie van bijvoorbeeld fytoplankton, wat de voedselbeschikbaarheid voor onder andere vis kan verminderen.

Voor schelpdieren geldt dat deze plankton uit het water filteren (met name zoöplankton). Feces en pseudofeces van schelpdieren zinken naar de bodem en verrijken de bodem met organisch materiaal. Enerzijds ontstaat er lokaal waarschijnlijk een relatief rijk ecosysteem, maar de verplaatsing en verspreiding van zoöplankton kan, door de predatie van schelpdieren, mogelijk wel worden beperkt. Simpel gezegd: de nutriëntencyclus vindt waarschijnlijk meer lokaal plaats, in plaats van over grote afstanden.

Meer over de mogelijke effecten van kweek van zeewier en mosselen is te lezen in het rapport 'Verkenning van de effecten van medegebruik in windparken op de draagkracht van de Noordzee' van Deltares.

PASSIEVE VISSERIJ

De regels over Natura 2000- en flora- en fauna-activiteiten zijn (buiten de Natura 2000-gebieden) niet van toepassing op activiteiten die onderwerp zijn van het gemeenschappelijk visserijbeleid in de exclusieve economische zone (EEZ). Wel kan passieve visserij negatieve effecten hebben op de natuur. Zo kan de verankering van netten op de bodem of het plaatsen van potten en korven invloed hebben op de bodemintegriteit. Daarnaast kunnen zeezoogdieren, roggen, haaien en andere bijvangst onbedoeld verstrikt raken in de netten, wat kan leiden tot een afname van bepaalde soorten. Tenslotte kunnen visnetten of andere materialen loskomen en leiden tot zwerfafval of spooknetten. Spooknetten zijn netten die zijn verloren en in zee blijven rondzwerven. Deze netten blijven vissen vangen maar ook andere zeedieren kunnen hierin verstrikt raken.

3.4.3 OSPAR

Het OSPAR-verdrag⁵¹ legt verplichtingen op aan de verdragsstaten voor de bescherming van het mariene milieu in de noordoostelijke Atlantische Oceaan. Staten moeten alle mogelijke stappen en maatregelen nemen om vervuiling te voorkomen, het mariene milieu te beschermen, mariene ecosystemen te behouden, en beschadigde mariene gebieden te herstellen.

Dit omvat het toepassen van het voorzorgsbeginsel en het gebruik van de beste beschikbare technieken (BBT) en de beste milieupraktijk (BMP). Deze paragraaf licht deze principes toe.

⁵¹: GEACCEPTEERD DOOR NEDERLAND OP 7 JANUARI 1994 EN DUS JURIDISCH BINDEND, ZIE [HTTPS://TREATIES.UN.ORG/PAGES/SHOWDETAILS.ASPX?OBJID=0800000280069BB5](https://treaties.un.org/pages/showdetails.aspx?objid=0800000280069BB5)

Voorzorgsbeginsel

OSPAR legt het voorzorgsbeginsel als bindende verplichting op aan Nederland.⁵² Dit beginsel houdt in dat preventieve maatregelen moeten worden genomen wanneer:

- er redelijke gronden tot bezorgdheid bestaan;
- stoffen of energie in het mariene milieu worden gebracht;
- dit leidt tot gevaar voor schade aan levende rijkdommen en mariene ecosystemen.

Preventieve maatregelen zijn vereist, zelfs als er geen sluitend bewijs is voor een causaal verband tussen het inbrengen van stoffen of energie en de gevolgen daarvan. Voor medegebruiksactiviteiten betekent dit dat wanneer uit onderzoek blijkt dat deze schade kunnen aanbrengen aan het mariene ecosysteem, preventieve maatregelen moeten worden genomen.

Best beschikbare technieken en de beste milieupraktijk

Bij de programma's en maatregelen die de lidstaten moeten nemen om het mariene milieu te beschermen, moet toepassing worden gegeven aan de beste beschikbare technieken (BBT) en de beste milieupraktijk (BMP). Appendix I bij het verdrag definieert BBT als:

“de laatste ontwikkelingen (‘stand van de techniek’) in processen, installaties of bedrijfsvoering aan de hand waarvan kan worden vastgesteld of een bepaalde maatregel ter beperking van lozingen, emissies en afval vanuit praktisch oogpunt geschikt is. Bij de vaststelling of een reeks van processen, installaties en bedrijfsvoering in het algemeen of in een bepaald geval de beste beschikbare technieken vormen, dient bijzondere aandacht te worden besteed aan:

- a. vergelijkbare processen, installaties of bedrijfsvoering die recentelijk zijn beproefd en goede resultaten hebben opgeleverd;*
- b. de technologische vooruitgang en veranderingen in wetenschappelijke kennis en inzicht;*
- c. de economische haalbaarheid van deze technieken;*
- d. termijnen voor de invoering daarvan in zowel nieuwe als bestaande inrichtingen;*
- e. de aard en de omvang van de lozingen en emissies in kwestie.”*

Appendix I bij het verdrag definieert de term ‘beste milieupraktijk (BMP)’ als “de toepassing van de meest geschikte combinatie van milieumaatregelen en -strategieën”.

Annex I en III bij het OSPAR-verdrag benadrukken dat bij het voorkomen van vervuiling van bronnen op land en op zee de principes van BBT en BMP moeten worden toegepast.

⁵²: ARTIKEL 2, TWEEDE LID ONDER A OSPAR

Ten aanzien van medegebruiksactiviteiten in windparken op zee betekent dit dat bij het kiezen van technieken, materialen en processen gebruik moet worden gemaakt van BBT en BMP. Voor kunstmatige riffen betekent dit bijvoorbeeld dat redelijkerwijs gebruik gemaakt moet worden van materialen die zowel economisch haalbaar zijn als een minimale impact hebben op het mariene milieu.

3.4.4 Kaderrichtlijn Mariene Strategie

De Kaderrichtlijn Mariene Strategie heeft als doel dat de lidstaten van de Europese Unie een goede milieutoestand van het mariene milieu bereiken of te behouden.⁵³ Hiertoe moeten de lidstaten mariene strategieën ontwikkelen en uitvoeren.⁵⁴ De Nederlandse Mariene Strategie voor de Noordzee bestaat uit drie delen: deel 1 bevat de initiële beoordeling, de te bereiken goede milieutoestand en de daarbij behorende doelen en indicatoren, deel 2 het bijbehorende monitoringprogramma, en deel 3 het programma van maatregelen dat als bijlage bij het Programma Noordzee 2022 - 2027 is gevoegd.

De Mariene Strategie bevat elf descriptors aan de hand waarvan de goede milieutoestand wordt bepaald en de werkelijke milieutoestand kan worden beoordeeld.⁵⁵

3.4.5 Natuurherstelwet

Op 17 juni 2024 heeft de Raad van de Europese Unie de Verordening (EU) 2024/1991 (hierna: de natuurherstelwet) aangenomen. Het doel van de natuurherstelwet is langdurig en duurzaam herstel van ecosystemen op het Europese grondgebied. De lidstaten moeten voor mariene ecosystemen uiterlijk in 2030 op minstens 30% van de totale oppervlakte van de habitattypen (genoemd in bijlage II bij de wet) maatregelen nemen.⁵⁶ In 2040 moet dat uitgebreid zijn naar 60% en in 2050 tot 90%. Elke lidstaat moet deze maatregelen opnemen in een nationaal herstelplan. Tot 2030 moet hierbij voorrang worden gegeven aan herstelmaatregelen binnen Natura 2000-gebieden. Op dit moment wordt in Nederland gewerkt aan zo'n nationaal herstelplan. Op basis van de habitats die in Nederland voorkomen en op bijlage II van de natuurherstelwet staan, worden met name herstelmaatregelen voor zeegrasvelden, mosselbanken en oesterriffen verwacht.

3.4.6 Wet dieren - dierenwelzijn

Wet Dieren

De Wet dieren is een kaderwet met regels voor het welzijn en de gezondheid van dieren. Wat betreft aquacultuurdieren zegt de Memorie van Toelichting het volgende:

53: ARTIKEL 1, EERSTE LID KADERRICHTLIJN MARIENE STRATEGIE.

54: ARTIKEL 4, TWEDE LID ONDER A (1) KADERRICHTLIJN MARIENE STRATEGIE.

55: MARIENE STRATEGIE (DEEL 3) PROGRAMMA VAN MAATREGELEN P. 4.

56: ARTIKEL 5 VERORDENING (EU) 2024/1991

“Voor de goede orde zij erop gewezen dat de regels met betrekking tot gekweekte vis - de aquacultuurdieren - onder de reikwijdte van dit voorstel vallen. Deze vissen worden immers gehouden door de mens.”⁵⁷

De Wet dieren bevat een aantal algemene verplichtingen over dieren, zoals bijvoorbeeld de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier⁵⁸ en de plicht om voldoende zorg in acht te nemen voor dieren.⁵⁹ Artikel 2.3 van de wet bepaalt dat het verboden is om dieren te gebruiken met oog op de productie van dierlijke producten, tenzij het gaat om diersoorten die zijn aangewezen bij AMvB (in dit geval het Besluit houders van dieren).

Besluit houders van dieren

Bijlage II bij het besluit houders van dieren (de productiedierenlijst) wijst de diersoorten en diercategorieën aan die gebruikt mogen worden met het oog op de productie van dierlijke producten, als uitzondering op artikel 2.3 Wet dieren. De tweekleppigen die onder deze uitzondering vallen zijn weergegeven op afbeelding 3.2. Deze soorten kunnen dus (voor wat betreft het aspect dierenwelzijn) gekweekt worden binnen windparken op zee.

Voor het kweken van soorten die niet op deze lijst staan is een ontheffing noodzakelijk. Deze ontheffing moet worden aangevraagd bij RVO. Meer informatie over deze ontheffing is te vinden op: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/dieren-houden-verkopen-verzorgen/productiedierenlijst>.

57: MEMORIE VAN TOELICHTING WET DIEREN, KAMERSTUKKEN II 2007/08, 31389, NR. 4, PARAGRAAF 6.3

58: ARTIKEL 1.3 WET DIEREN

59: ARTIKEL 1.4 WET DIEREN

Afbeelding 3.2 Uitsnede bijlage II bij Besluit houders van dieren (tweekleppigen)

Van de klasse Bivalva (Tweekleppigen):	
Mytilus edulis	(Gewone mossel)
Ostrea edulis	(Gewone oester)
Crassostrea gigas	(Japanse oester)
Crassostrea angulata	(Portugese oester)
Crassostrea virginica	(Amerikaanse oester)
Cerastoderma edule	(Kokkel)
Pecten maximus	(St. Jacobschelp)
Veneridae	(Palourdes, Venusschelp, Praireschelp, Clamschelp en Vernis)
Glycymeris glycymeris	(Amandes)
Donax trunculus	(Zaagje)
Donax vittatus	(Zaagje)
Spisula subtrunculata	(Strandschelp)

De algemene huisvestings- en verzorgingsnormen in hoofdstuk 1 en 2 paragraaf 2 van het besluit zijn niet van toepassing op ongewervelde dieren.⁶⁰

3.4.7 Diergezondheidswetgeving

Verordening (EU) 2016/429 betreffende overdraagbare dierziekten en tot wijziging en intrekking van bepaalde handelingen op het gebied van diergezondheid

Verordening (EU) 2016/429 heeft tot doel de preventie en bestrijding van dierziekten die kunnen worden overgedragen op dieren of mensen.

Titel II van deze verordening stelt regels voor waterdieren en producten afkomstig daarvan. Deze regels gaan onder andere over registratie en documentatie, verplaatsing van waterdieren en nationale maatregelen voor het bestrijden van ziekten.

⁶⁰: ARTIKEL 2.2 BESLUIT HOUDERS VAN DIEREN

Registratie aquacultuurbedrijf

Artikel 172 van verordening (EU) 2016/429 verplicht de exploitanten van aquacultuurbedrijven om zich te registreren voor de start van hun activiteiten. Hierbij moet de exploitant de volgende gegevens verstrekken:

- de naam het adres van de exploitant;
- de locatie van de inrichting en een beschrijving van de voorzieningen ervan;
- de soorten, categorieën en hoeveelheid (aantal, volume of gewicht) aquacultuurdieren die zij in de aquacultuurinrichting willen houden en het volume van de aquacultuurdieren en de capaciteit van de aquacultuurinrichting;
- het soort aquacultuurinrichting; en
- andere aspecten van de inrichting die relevant zijn voor de vaststelling van het daarmee verbonden risico.⁶¹

Erkenning aquacultuurbedrijf

Naast een registratieplicht, geldt soms een erkenningsplicht. Dit volgt uit artikel 176 van Verordening (EU) 2016/429. Voor de volgende soorten aquacultuurbedrijven moet een aanvraag tot erkenning ingediend worden:

- aquacultuurinrichtingen waar aquacultuurdieren worden gehouden om van daaruit levend of als producten van dierlijke oorsprong van aquacultuurdieren te worden verplaatst;
- andere aquacultuurinrichtingen die een significant risico vormen door:
- de soorten, categorieën en aantallen aquacultuurdieren die daar worden gehouden;
- het betrokken soort aquacultuurinrichting;
- de verplaatsingen van aquacultuurdieren naar en uit de betrokken aquacultuurinrichting.⁶²

In artikel 180 staan de gegevens die de exploitant moet verstrekken:

- de naam en het adres van de betrokken exploitant;
- de locatie van de betrokken inrichting en een beschrijving van de voorzieningen ervan;
- de soorten, categorieën en hoeveelheid (aantal, volume of gewicht) aquacultuurdieren die relevant zijn voor de erkenning die in de inrichting worden gehouden;
- het soort aquacultuurinrichting;
- nadere gegevens betreffende de erkenning van een groep aquacultuurinrichtingen, indien het een erkenning als groep betreft;
- andere aspecten van de werkwijze van de betrokken aquacultuurinrichting die relevant zijn voor het bepalen van het daarmee verbonden risico;
- de methode van watervoorziening en -afvoer die in de inrichting wordt toegepast;
- de biobeveiligingsmaatregelen van de inrichting.

61: ARTIKEL 172, EERSTE LID ONDER B VERORDENING (EU) 2016/429

62: ARTIKEL 176, EERSTE LID ONDER B VERORDENING (EU) 2016/429

Artikel 181 bepaalt de voorwaarden waaronder erkenning verleend kan worden. De bevoegde autoriteit kan de erkenning verlenen indien de inrichting:

- voldoet aan de in het artikel genoemde voorschriften over:
- quarantaine, isolering en andere biobeveiligingsmaatregelen;
- bewaking;
- documentatie.
- beschikt over voorzieningen en uitrustingen die:
- geschikt zijn om het risico op ziekten te beheersen;
- voldoende capaciteit bieden voor de betrokken waterdieren.
- geen onaanvaardbaar risico vormt voor verspreiding van ziekten;
- beschikt over een systeem waarmee aan de autoriteit kan worden aangetoond dat aan bovenstaande voorschriften is voldaan.

Het bedrijf/de exploitant moet de registratie en erkenning aanvragen bij de NVWA. De aanvraagformulieren staan op de website van de NVWA: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/aquacultuur/erkenning-of-registratie-aanvragen-voor-uw-aquacultuurinrichting>.

Documentatieverplichting

Artikel 186 bevat ten slotte een documentatieverplichting voor de exploitant van een aquacultuurinrichting. Deze moet verschillende gegevens bijhouden, waaronder de soorten, aantallen en hoeveelheden aquacultuurdieren, verplaatsingen van aquacultuurdieren, diergezondheidscertificaten en biobeveiligingsmaatregelen.

Diergezondheid introductie platte oesters

Een concreet voorbeeld van een dierziekte die relevant is voor medegebruik is de parasiet *Bonamia* die voor kan komen bij oesters.

In de Noordzee wordt gewerkt aan het herstel van platte oesterbanken. Omdat de platte oester niet meer van nature voorkomt in de Noordzee, moeten oesters voor herstelprojecten aangevoerd worden vanuit andere locaties.⁶³ Een belangrijke zorg is de parasiet *Bonamia* (*Bonamia ostreae*), waar oesters aan dood kunnen gaan. Officieel is *Bonamia* in Nederland alleen gevonden in de Oosterschelde, het Grevelingenmeer, op één locatie in de Voordelta en bij IJmuiden.⁶⁴ Verder wordt in Nederland de *Bonamia*-status 'onbekend' geacht. Om introductie van *Bonamia* in deze gebieden te voorkomen, beoogt het rijk alleen oesters die vrij zijn van *Bonamia* te gebruiken voor herstelprojecten in de Noordzee.

63: KAMERMANS E.A. 2024, P. 6

64: KAMERMANS E.A. 2018, P. 5, H. SAS E.A. 2020

Platte oesters kunnen worden aangevoerd uit de natuur op plekken waar geen *Bonamia* voorkomt, of vanuit broedhuizen waar *Bonamia*-vrije oesters worden gekweekt. Om oesters te kweken in een broedhuis worden moederoesters in het wild verzameld. Deze moederoesters produceren larven, die vervolgens worden opgekweekt tot oesterbroed (jonge oesters).

Artikel 199 van deze Europese diergezondheidswetgeving (Verordening (EU) 2016/429) geeft het Rijk de mogelijkheid om voor te schrijven dat waterdieren slechts in het wild worden vrijgelaten wanneer zij afkomstig zijn van een ziektevrije lidstaat of zone of compartiment daarvan. Een broedhuis kan de status *Bonamia*-vrij verkrijgen door aan strenge Europese regelgeving te voldoen.⁶⁵ Nederland heeft echter geen gebruik gemaakt van deze mogelijkheid, waardoor voor oesterherstelprojecten niet per se gebruik gemaakt hoeft te worden van broedhuizen met een ziektevrije status volgens de Europese diergezondheidswetgeving.

Op dit moment onderzoekt het ministerie van LNV hoe de toetsing op *Bonamia*-vrije oesters het beste juridisch kan worden geborgd.

Naast *Bonamia* zijn ook andere dierziekten opgenomen op de lijst van dierziekten in de bijlage II bij Verordening 2016/429. Bij introductie van soorten moet altijd bekeken worden of er risico is op verspreiding van dierziekten en welke regels van toepassing zijn.

3.4.8 Gebruik van exoten in aquacultuur

Verordening (EU) nr. 1143/2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten

Deze verordening bevat regels om de nadelige gevolgen van de introductie en de verspreiding van invasieve uitheemse soorten in de Europese Unie te voorkomen en te beperken. De Europese Commissie stelt een lijst vast van voor de Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten ('de Unielijst').⁶⁶ Artikel 7 van de verordening bepaalt dat de soorten op deze lijst niet opzettelijk mogen worden gekweekt.⁶⁷ Voor wat betreft zeewieren en schelpdieren is de enige soort op deze lijst de zeewiersoort *Rugulopteryx okamurae*.⁶⁸ Deze soort mag dus niet verhandeld, gekweekt, vervoerd of geïmporteerd worden in de EU.

65: ZIE BIJLAGE VI, DEEL II, HOOFDSTUK 5, AFDELING 2 GEDELEGEERDE VERORDENING (EU) 2020/689

66: ARTIKEL 4 VERORDENING (EU) NR. 1143/2014

67: ARTIKEL 7, EERSTE LID ONDER C VERORDENING (EU) NR. 1143/2014

68: ZIE UITVOERINGSVERORDENING (EU) 2022/1203 VAN DE COMMISSIE VAN 12 JULI 2022 TOT WIJZIGING VAN UITVOERINGSVERORDENING (EU) 2016/1141 OM DE LIJST VAN VOOR DE UNIE ZORGWEKKENDE INVASIEVE UITHEEMSE SOORTEN TE ACTUALISEREN

Verordening (EG) nr. 708/2007 inzake het gebruik van uitheemse en plaatselijk niet-voorkomende soorten in de aquacultuur

Deze verordening stelt regels over de introductie van uitheemse soorten in de aquacultuur. De verordening is alleen van toepassing wanneer uitheemse soorten of plaatselijk niet-voorkomende soorten worden geïntroduceerd voor aquacultuurdoeleinden. Artikel 6, eerste lid bepaalt dat aquacultuurbedrijven die een introductie van een uitheemse soort of een translocatie van een plaatselijk niet-voorkomende soort verrichten, een vergunning aan moeten vragen. Het tweede lid specificeert dat bij de aanvraag een dossier moet worden aangeleverd, dat in lijn is met de uitgebreide richtsnoeren van bijlage I bij de verordening. Volgens deze richtsnoeren moet het dossier onder andere een voorstel bevatten voor de introductie of translocatie van een organisme, met doelstellingen, voorzorgsmaatregelen, ecologische gevolgen, levenscyclus, interactie met inheemse soorten, en gegevens over het ontvangende milieu. Daarnaast moeten toezicht- en beheersmaatregelen, bedrijfsinformatie en referenties worden opgenomen.

Regeling gebruik uitheemse en plaatselijk niet-voorkomende soorten in de aquacultuur

Deze regeling vormt de implementatie van Verordening (EG) nr. 708/2007 en bepaalt dat het verboden is in strijd te handelen met artikelen 6, 14 tot en met 17, 20 en 21 van de verordening. Artikel 6 van de verordening bepaalt dat aquacultuurbedrijven die een uitheemse soort willen introduceren een vergunning moeten aanvragen. Volgens de regeling kan deze aangevraagd worden bij de Directeur Visserij van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De regeling komt uit 2009 en de functie waarnaar wordt verwezen bestaat inmiddels niet meer. Het ministerie van LVVN is het bevoegd gezag, het is momenteel niet bekend of een vergunningaanvraag bij LVVN of bij RVO moet worden ingediend.

TUSSENCONCLUSIE PARAGRAAF 3.4

De Omgevingswet regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden en flora- en fauna. Voor de bescherming van Natura 2000-gebieden geldt dat voor activiteiten die mogelijk significant negatieve effecten hebben op een Natura 2000-gebied een vergunningplicht geldt. Om te bepalen of een vergunning aangevraagd/verleend kan worden moeten verschillende stappen worden doorlopen, zoals een voortoets, een passende beoordeling en eventueel een ADC-toets. Het ministerie van LVVN is het bevoegd gezag voor deze vergunning.

Voor de bescherming van flora en fauna geldt dat voor activiteiten die mogelijk gevolgen hebben voor van natura in het wild levende dieren of planten een vergunningplicht kan gelden, wanneer deze activiteit aangewezen is in de wet. Het gaat bijvoorbeeld om het opzettelijk verstoren van bepaalde beschermde soorten of het uitzetten van soorten. RVO is het bevoegd gezag voor deze vergunning.

De regels voor natuurbescherming uit de Omgevingswet zijn niet van toepassing op passieve visserij. De Europese Unie heeft exclusieve bevoegdheid over visserijmaatregelen, die alleen binnen het GVB genomen kunnen worden. Alleen voor visserij binnen Natura 2000-gebieden kan een omgevingsvergunning nodig zijn, maar geen van de huidige of toekomstige windenergiegebieden ligt in een Natura 2000-gebied.

Het internationale OSPAR-verdrag gaat over de bescherming van het mariene milieu in de noordoostelijke Atlantische Oceaan. Wat betreft medegebruik zijn het voorzorgsbeginsel en de principes van de best beschikbare technieken (BBT) en de beste milieupraktijk (BMP) relevant. Het voorzorgsbeginsel houdt in dat wanneer uit onderzoek blijkt dat medegebruiksactiviteiten schade kunnen aanbrengen aan het mariene ecosysteem, preventieve maatregelen moeten worden genomen. Daarnaast moeten de principes van BBT en BMP toegepast worden bij het kiezen van technieken, materialen en processen voor medegebruiksactiviteiten.

De Kaderrichtlijn Mariene Strategie heeft als doel dat de lidstaten van de Europese Unie een goede milieutoestand van het mariene milieu bereiken of behouden. Nederland moet hiervoor een mariene strategie ontwikkelen. Het Programma Noordzee is onderdeel van deze mariene strategie.

De Natuurherstelwet is een Europese verordening met als doel het langdurig en duurzaam herstel van ecosystemen. De wet noemt bepaalde habitattypen (bijvoorbeeld zeegrasvelden, mosselbanken en oesterriffen) waarvoor de lidstaten maatregelen moeten nemen. Op dit moment wordt in Nederland gewerkt aan een nationaal herstelplan in het kader van deze verordening.

De Wet dieren bevat in het kader van dierenwelzijn een aantal algemene verplichtingen, zoals de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier en de plicht om voldoende zorg in acht te nemen voor dieren. In het Besluit houders van dieren zijn verschillende tweekleppigen aangewezen die (voor wat betreft dierenwelzijn) gebruikt mogen worden met het oog op productie van dierlijke producten. Dit zijn onder andere de gewone mossel en verschillende soorten oesters.

DIERGEZONDHEID

Wat betreft diergezondheid is voor het starten van een aquacultuurinrichting een registratie of een erkenning van de NVWA nodig. Voor elk aquacultuurbedrijf waar aquacultuurdieren worden gehouden is een registratie noodzakelijk. Voor bepaalde in de wet aangewezen aquacultuurbedrijven, met meer risico voor diergezondheid, is in plaats daarvan een erkenning noodzakelijk.

Een concreet voorbeeld van een dierziekte die relevant is voor medegebruik is de parasiet *Bonamia* die voor kan komen bij oesters. Het Rijk beoogt alleen oesters die vrij zijn van *Bonamia* te gebruiken voor herstelprojecten in de Noordzee. Op dit moment onderzoekt het ministerie van LVVN hoe de toetsing op *Bonamia*-vrije oesters het beste juridisch kan worden geborgd.

Gebruik van exoten

De Europese Commissie houdt een lijst bij met soorten die niet mogen worden gekweekt. Wat betreft zeewieren en schelpdieren is de enige soort op deze lijst de zeewiersoort *Rugulopteryx okamurae*. Als een aquacultuurbedrijf een uitheemse soort wil introduceren, moet deze daarvoor een vergunning aanvragen. Bij de vergunningaanvraag moet een uitgebreid dossier worden aangeleverd. Het is onduidelijk of deze vergunningaanvraag moet worden ingediend bij LVVN of RVO.

3.5 Water

Het thema water gaat over de bescherming van de Noordzee. Bij het starten van een activiteit op zee moet onder andere rekening worden gehouden met waterbelangen en belangen van andere gebruikers van de zee. Deze paragraaf beschrijft de regels uit de Omgevingswet (paragraaf 3.5.1) en het Afwegingskader medegebruik windparken (paragraaf 3.5.2). Dit laatste wordt gebruikt door Rijkswaterstaat bij de toetsing voor de aanvraag van een omgevingsvergunning.

De regels voor het thema water zijn van toepassing op aquacultuur en natuurontwikkeling maar gelden niet voor passieve visserij.⁶⁹

3.5.1 Water (Omgevingswet)

Hoofdstuk 7 Besluit activiteiten leefomgeving stelt regels voor activiteiten in de Noordzee. Ook voor medegebruiksactiviteiten moet worden voldaan aan deze regels. Bescherming van waterstaatswerken is in de Omgevingswet geregeld door middel van beperkingengebieden. Waterstaatswerken zijn oppervlaktewaterlichamen, bergings-

⁶⁹: VISSERIJ IN DE FYSIEKE LEEFOMGEVING IS UITPUTTEND GEREGLD DOOR HET GEMEENSCHAPPELIJK VISSERIJBELEID, WAARDOOR DE OMGEVINGSWET NIET VAN TOEPASSING IS. ZIE ARTIKEL 1.4 OMGEVINGSWET.

gebieden, waterkeringen of andere ondersteunende kunstwerken.⁷⁰ Beperkingengebieden zijn in de wet aangewezen gebieden waarbinnen regels gelden voor activiteiten die invloed kunnen hebben op het waterstaatswerk. De Noordzee is zo'n aangewezen beperkingengebied. Activiteiten die verricht worden binnen een beperkingengebied noemen we een beperkingengebiedactiviteit.

Specifieke zorgplicht

De Omgevingswet bevat voor veel activiteiten specifieke zorgplichten, die handelingen verbieden waarvan iedereen zou moeten weten dat ze niet door de beugel kunnen. Artikel 7.6 van het Besluit activiteiten leefomgeving bevat zo'n specifieke zorgplicht voor beperkingengebiedactiviteiten in de Noordzee. De zorgplicht geldt voor een initiatiefnemer die zo'n activiteit uitvoert en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat dit nadelige gevolgen kan hebben voor de in het besluit genoemde belangen, zoals het beschermen en verbeteren van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen. De initiatiefnemer is dan verplicht om alle maatregelen te nemen om deze gevolgen te voorkomen, te beperken, ongedaan te maken of achterwege te laten.

Voor **beperkingengebiedactiviteiten met betrekking tot een waterstaatswerk** houdt dit in ieder geval in dat:

- alle passende maatregelen worden genomen om ongewone voorvallen en nadelige gevolgen te voorkomen;
- nadelige gevolgen voor de ecologische toestand van het oppervlaktewaterlichaam zo veel mogelijk worden voorkomen;
- na beëindiging van een activiteit het waterstaatswerk zo veel mogelijk in de oorspronkelijke staat wordt teruggebracht;
- het waterstaatswerk bereikbaar blijft voor het bevoegd gezag tijdens de activiteit; en
- materiaal en materieel op tijd wordt verwijderd als overstroming of wegslag dreigt.

Voor **beperkingengebiedactiviteiten met betrekking tot een installatie** in een waterstaatswerk geldt dat in ieder geval nadelige gevolgen voor het veilig en doelmatig gebruik van installaties in een waterstaatswerk moeten worden voorkomen.

Regels over bouwwerken, werken en objecten in de Noordzee

Paragraaf 7.2.1 Besluit activiteiten leefomgeving bevat regels over bouwwerken, werken en objecten in de Noordzee.

⁷⁰: BIJLAGE BIJ ARTIKEL 1.1 OMGEVINGSWET

Vergunningplicht voor bouwwerken, werken en objecten

Volgens artikel 7.17, eerste lid, is voor de volgende activiteiten in de Noordzee een omgevingsvergunning voor een beperkingengebiedactiviteit vereist:

- het aanleggen, plaatsen, in stand houden of veranderen van een bodemverharding;
- het bouwen, aanleggen, plaatsen, in stand houden of veranderen van een kunstmatig eiland, een installatie of een inrichting als bedoeld in artikel 60 van het VN-verdrag inzake het recht van de zee⁷¹;
- het bouwen, aanleggen, plaatsen of in stand houden van een kabel of leiding; en
- het bouwen of in stand houden van een bouwwerk, het aanleggen, plaatsen in standhouden of veranderen van een werk dat geen bouwwerk is en het plaatsen of in standhouden van een ander object.

Het plaatsen van een aquacultuurinstallatie of object voor natuurontwikkeling valt onder deze laatste categorie. Hiervoor is dus een vergunning noodzakelijk.

Meldingsplicht voor bouwwerken, werken en objecten

In gevallen waarin geen vergunningplicht geldt, kan wel een meldingsplicht gelden voor minder ingrijpende activiteiten. Artikel 7.18 stelt dat ten minste vier weken voor de volgende activiteiten een melding moet worden gedaan:

- het bouwen, in stand houden of slopen van bouwwerken;
- het aanleggen, plaatsen, in stand houden, veranderen of verwijderen van werken die geen bouwwerken zijn; en
- het plaatsen, in stand houden of verwijderen van andere objecten.

De melding moet informatie bevatten zoals de oppervlakte van het object, een situatietekening en de verwachte startdatum en duur van de activiteit (volgens artikel 7.20). Deze meldingsplicht geldt alleen voor activiteiten waarvoor geen vergunning nodig is en waarbij het object groter is dan 1 m³.

Werkinstructies

Artikel 7.22 en 7.23 verplichten het opstellen van werkinstructies voor het bouwen, renoveren, slopen en reinigen en conserveren van bouwwerken.

Regels over grondverzet

Paragraaf 7.2.2 bevat regels over grondverzet in de Noordzee.

⁷¹: ARTIKEL 60 VN-VERDRAG INZAKE HET RECHT VAN DE ZEE SPREEKT VAN KUNSTMATIGE EILANDEN, INSTALLATIES EN INRICHTINGEN VOOR DE DOELEINDEN BEPAALD IN ARTIKEL 56 (O.A. BEHOUD VAN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN VAN DE WATEREN EN OPWEKKING VAN ENERGIE UIT WATER) EN VOOR ANDERE ECONOMISCHE DOELEINDEN EN INSTALLATIES EN INRICHTINGEN DIE INBREUK KUNNEN MAKEN OP DE UITOEFENING VAN DE RECHTEN VAN DE KUSTSTAAT IN DE ZONE.

Vrijstelling van vergunningplicht voor grondverzet

Op grond van artikel 7.27 zijn ontgrondingen voor het bouwen, onderhouden of slopen van bouwwerken en voor het plaatsen, onderhouden, wijzigen of verwijderen van buizen, kabels, palen of daarmee vergelijkbare werken vrijgesteld van de vergunningplicht uit artikel 5.1, eerste lid onder c.

Meldingsplicht voor grondverzet

Wel geldt op grond van artikel 7.29 een meldingsplicht voor:

- het ontgraven of verplaatsen van grond of baggerspecie in de Noordzee;
- het toepassen van grond of baggerspecie in de Noordzee.

Deze melding moet vier weken voor het begin van de activiteit worden ingediend en bevat de maximale oppervlakte en het maximale volume van de activiteit en een situatietekening. De melding is niet vereist bij volumes tot 5 m³ grond of baggerspecie. Wanneer er voor de aanleg van een aquacultuurinstallatie of een object voor natuurontwikkeling meer dan 5 m³ grond wordt ontgraven of verplaatst is deze melding noodzakelijk.

Volgens artikel 7.30 moet ook de verwachte datum van het begin van en de verwachte duur van de activiteit gemeld worden bij het bevoegd gezag.

Regels over het telen en kweken in de Noordzee

Paragraaf 7.2.6 regelt het telen en kweken in een oppervlaktewaterlichaam.

Vergunningplicht voor telen en kweken in de Noordzee

Artikel 7.55 verplicht een omgevingsvergunning voor een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk (artikel 5.1, tweede lid onder f 2°). Dit geldt voor:

- het kweken van consumptievis;
- het kweken of houden van ongewervelde waterdieren;
- het telen van waterplanten en het invangen van mosselzaad.

Regels voor telen en kweken in de Noordzee

Artikelen 7.56 en 7.57 stellen regels voor het kweken van consumptievis, ongewervelde waterdieren en waterplanten in de Noordzee. Deze regels voorkomen dat er verontreinigende stoffen, water of warmte aan de Noordzee worden toegevoegd tijdens deze activiteiten. Voor installaties met een productiecapaciteit vanaf 1.000 ton vis of schelpdieren per jaar gelden extra regels onder het PRTR-protocol.⁷²

⁷²: POLLUTANT RELEASE AND TRANSFER REGISTER, EEN INTEGRAAL VERSLAG OVER AFVAL EN EMISSIES NAAR LUCHT, WATER EN BODEM VAN BEDRIJVEN.

Regels over windparken

Paragraaf 7.2.3 bevat regels over windparken in de Noordzee.

Verwijderplicht

Met het oog op de vervulling van maatschappelijke functies moet volgens artikel 7.45 een windpark of windparkexportkabel die niet meer in gebruik is, worden verwijderd. Dit geldt ook voor materialen die tijdens de aanleg, het onderhoud of de verwijdering van het windpark in de directe omgeving terecht zijn gekomen.

Regels over bevoegd gezag en maatwerkvoorschriften

Volgens artikel 7.3 is de Minister van Infrastructuur en Waterstaat bevoegd gezag voor beperkingengebiedactiviteiten met betrekking tot waterstaatswerken. Rijkswaterstaat behandelt de vergunningaanvragen.

Artikel 7.7, eerste lid geeft het bevoegd gezag de mogelijkheid om maatwerkvoorschriften of vergunningvoorschriften op te stellen voor activiteiten genoemd in afdeling 7.2.

Beoordelingsregels voor vergunningen

De beoordelingsregels voor beperkingengebiedactiviteiten met betrekking tot waterstaatswerken staan in artikel 8.84 en 8.90 van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Samenvattend worden vergunningen verleend als de activiteit:

- overstromingen, wateroverlast en waterschaarste helpt voorkomen of beperken;
- de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen beschermt en verbetert;
- maatschappelijke functies van watersystemen ondersteunt.

Omgevingswaarden en waterprogramma's voor KRW-oppervlaktewaterlichamen

Bij de beoordeling van de aanvraag houdt het bevoegd gezag rekening met programma's voor KRW-oppervlaktewaterlichamen (Kaderrichtlijn Water). De KRW heeft betrekking op de bescherming van landoppervlaktewater, overgangswater, kustwateren en grondwater. Het is belangrijk dat vergunningen niet leiden tot verslechtering van de chemische en ecologische toestand van deze waterlichamen. De chemische KRW-doelen gelden tot 12 nautische mijl uit de kust en de ecologische KRW-doelen gelden tot 1 nautische mijl uit de kust. Voor de beoordeling van aanvragen voor medegebruiksactiviteiten in windparken op zee zijn deze programma's dus alleen relevant voor een deel van de windenergiegebieden Hollandse Kust Noord en Zuid.

Indieningsvereisten omgevingsvergunning

Bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor beperkingengebiedactiviteiten moeten volgens artikel 7.159 Omgevingsregeling de volgende documenten worden ingediend:⁷³

73: ARTIKEL 7.177, EERSTE LID EN ARTIKEL 7.182, EERSTE LID OMGEVINGSREGELING

- een werkplan waarin de uitvoering van de activiteit wordt beschreven;
- tekening en coördinaten van de activiteit, inclusief ontwerp en afmetingen de verwachte startdatum, tijdstip en verwachte duur van de activiteit;
- een beschrijving van de gevolgen voor de waterkwaliteit, waterkwantiteit, waterveiligheid en maatschappelijke functies van het waterstaatswerk;
- contactgegevens van de betrokken partijen;
- een boorplan, indien er sprake is van een boring door een waterstaatswerk.

Daarnaast moet een rapport worden ingediend waarin de archeologische waarde van de locatie in voldoende mate is vastgesteld.⁷⁴

Samenhang Wet windenergie op zee

Artikel 4, derde lid Wet windenergie op zee bepaalt dat bij kavelbesluit kan worden afgeweken van de vergunningplicht voor beperkingengebiedactiviteiten uit artikel 4.3, eerste lid onder f 2° en 3° Omgevingswet met betrekking tot het plaatsen van installaties of kabels in de Noordzee. Medegebruiksactiviteiten vallen niet onder het kavelbesluit, hiervoor moet dus wel een vergunning worden aangevraagd.

3.5.2 Afwegingskader medegebruik in windparken

Voor de verlening van de omgevingsvergunning past Rijkswaterstaat het 'Afwegingskader medegebruik in windparken' toe. Dit afwegingskader biedt handvatten voor efficiënt en meervoudig ruimtegebruik in windparken, zoals beschreven in het Programma Noordzee 2022 – 2027. Dit rapport bevat een samenvatting van het afwegingskader. Voor het volledige afwegingskader wordt verwezen naar het Programma Noordzee.

Uitgangspunten afwegingskader

Ten eerste heeft het afwegingskader een aantal uitgangspunten:

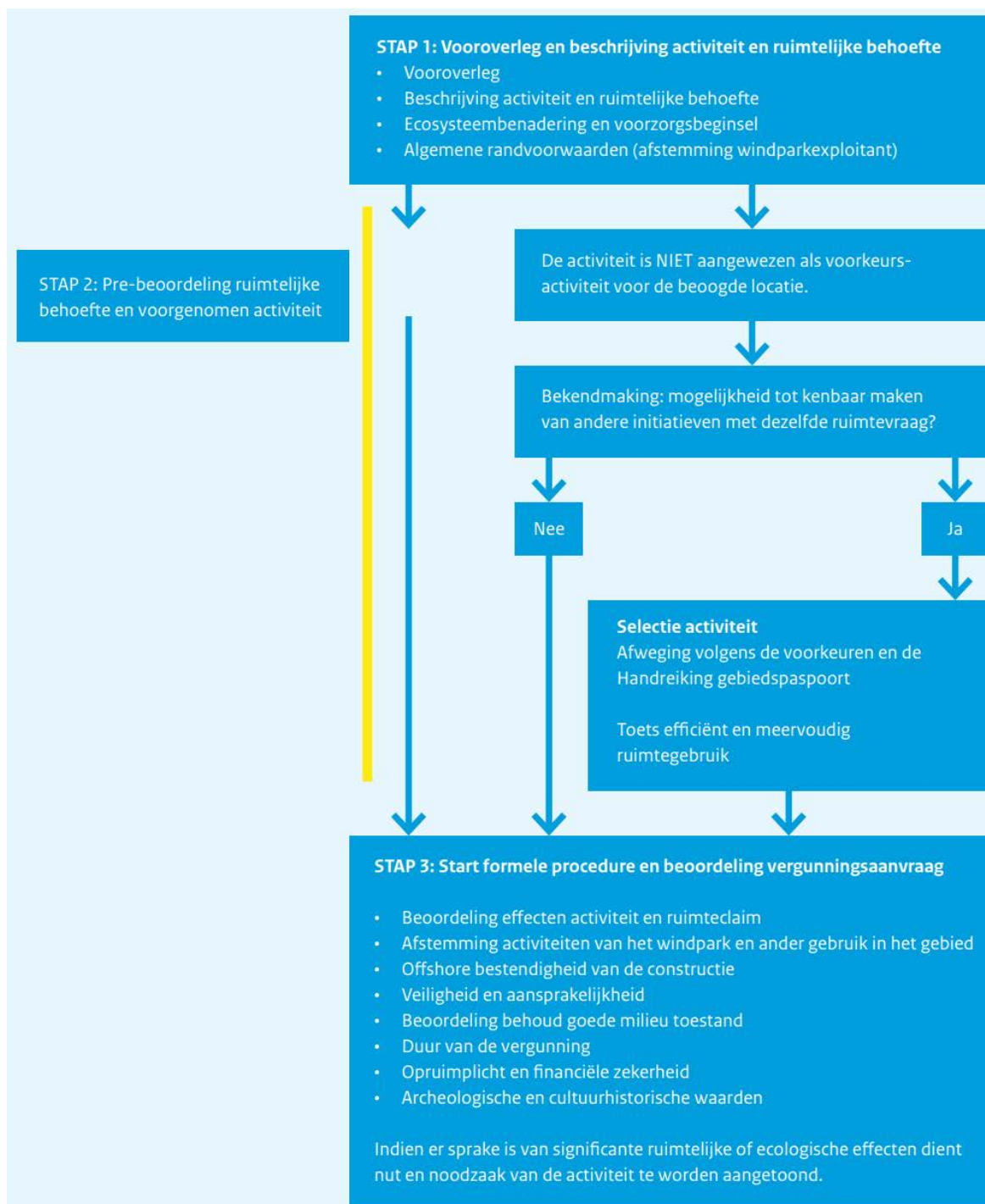
- medegebruiksactiviteiten die overeenkomen met de beleidsvoorkeuren uit het gebiedspaspoort krijgen de voorkeur;
- binnen een windpark is in principe ruimte voor medegebruik mits de betrokken vergunninghouder daardoor geen onevenredige schade of hinder ondervindt;
- medegebruik vindt plaats buiten de onderhoudszones voor windturbines en in-field-kabels;
- bij activiteiten die negatieve ruimtelijke of ecologische gevolgen hebben, moet de initiatiefnemer aantonen waarom de activiteit noodzakelijk is.

Stappen van het afwegingskader

Het afwegingskader beschrijft de stappen die een initiatiefnemer moet doorlopen om een omgevingsvergunning te verkrijgen.

74: ARTIKEL 7.177, TWEDE LID EN ARTIKEL 7.182, TWEDE LID OMGEVINGSREGELING

Afbeelding 3.3 Stappen afwegingskader medegebruik

Stap 1: Vooroverleg en beschrijving activiteit en ruimtelijke behoefte

- Een vooroverleg tussen de initiatiefnemer en het bevoegd gezag wordt aanbevolen. In dit vooroverleg wordt de voorgenomen activiteit besproken, en kunnen ook andere belanghebbenden zoals de windparkexploitant betrokken worden. Er kan ook een conceptaanvraag besproken worden.
- De initiatiefnemer moet de ruimteclaim van de activiteit kenbaar maken en een beschrijving van de natuurwaarden in het gebied, de effecten van de activiteit daarop op basis van de best beschikbare kennis, aanleveren. Hierbij worden de ecoysteembenadering en het voorzorgsbeginsel toegepast.
- De opwekking van windenergie is een activiteit van nationaal belang. Een medegebruiksactiviteit mag dit niet zodanig belemmeren dat de energieopwekking en de levering van elektriciteit onmogelijk wordt. Ook mag het medegebruik de onderhoudswerkzaamheden aan het windpark niet belemmeren of onmogelijk maken.
- Afstemming en samenwerking tussen windparkexploitant en initiatiefnemers van medegebruik is zeer wenselijk, zo niet noodzakelijk. Dit helpt bij het in beeld brengen van potentiële effecten en voorkomen dat de windparkexploitant bezwaar maakt tegen de vergunning van de medegebruiksactiviteit.

Stap 2: Pre-beoordeling voorgenomen activiteit en ruimtelijke behoefte

Het bevoegd gezag beoordeelt de activiteit volgens de voorkeuren die per windenergiegebied in het beleid en de Handreiking gebiedspaspoort zijn bepaald.

- Is de voorgenomen activiteit een voorkeursactiviteit? De formele vergunningaanvraag kan worden ingediend (zie stap 3).
- Is de voorgenomen activiteit géén voorkeursactiviteit? Dan geeft het bevoegd gezag andere initiatiefnemers 6 weken de kans om kenbaar en aantoonbaar te maken dat zij ook een medegebruiksactiviteit in het gebied willen ontplooien. Als niemand zich meldt, volgt stap 3. Als een initiatiefnemer zich meldt wordt bekeken of er ruimte is voor beide activiteiten of dat deze bijvoorbeeld gecombineerd kunnen worden.

Stap 3: Start formele procedure en beoordeling vergunningsaanvraag

Na het indienen van de formele vergunningaanvraag start het traject met wettelijke termijnen. Naast de toetsingscriteria uit het Besluit kwaliteit leefomgeving, wordt de vergunningaanvraag getoetst aan de volgende aspecten:

- **Ruimtelijke en operationele effecten op het windpark en andere activiteiten in het gebied**
- **Offshore bestendigheid en veiligheid van installaties**
De initiatiefnemer moet beschrijven hoe de constructie wordt verankerd of met onderzoeksresultaten, een risicoanalyse, sterkte-, krachtenberekeningen en testen van de constructie aantonen dat de constructie offshorebestendig is;
- **Veiligheid en aansprakelijkheid**
De initiatiefnemer moet een veiligheidsplan voor werken op zee indienen en een goede aansprakelijkheidsverzekering hebben. Ook is mogelijk markering nodig voor de installaties.
- **Duur van de vergunning**

De vergunning wordt altijd voor een bepaalde periode verleend en vervalt als de activiteit niet binnen drie jaar is gestart. Bij beëindiging van een windpark vervallen in principe ook de vergunningen voor medegebruik.

- **Opruimplicht en financiële zekerheid**

In beginsel moeten alle installaties, constructies en objecten die aan de medegebruiksactiviteit zijn verbonden na afloop van de vergunning worden verwijderd. Hiervoor wordt financiële zekerheid geëist.

- **Goede milieutoestand en voorzorgsbeginnel**

De activiteit wordt getoetst aan de doelstellingen van de KRW en de KRM. De beschrijving van milieugevolgen van de activiteit moet zo zijn opgesteld dat de toetsing conform het toetsingskader in het Programma Noordzee 2022-2027 kan worden uitgevoerd.

- **Archeologische en cultuurhistorische waarden**

Bij het beoordelen van een vergunningaanvraag worden effecten op archeologische en cultuurhistorische waarden meegenomen.

TUSSENCONCLUSIE PARAGRAAF 3.5

De Omgevingswet stelt regels voor de bescherming van de Noordzee. Deze zijn van toepassing op aquacultuur en natuurontwikkeling, maar niet op passieve visserij.

Voor het plaatsen of in stand houden van een bouwwerk of een ander object is een omgevingsvergunning voor een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk vereist. Hetzelfde geldt voor het kweken of houden van ongewervelde waterdieren of het telen van waterplanten en het invangen van mosselzaad. Rijkswaterstaat is het bevoegd gezag voor deze vergunning. Voor de verlening van de omgevingsvergunning past Rijkswaterstaat het 'Afwegingskader medegebruik in windparken' toe. Dit afwegingskader biedt handvatten voor efficiënt en meervoudig ruimtegebruik in windparken. Op hoofdlijnen bevat het afwegingskader drie stappen die moeten worden doorlopen:

1. Vooroverleg en beschrijving activiteit en ruimtelijke behoefte
2. Pre-beoordeling ruimtelijke behoefte en voorgenomen activiteit
3. Start formele procedure en beoordeling vergunningsaanvraag.

3.6 Milieu

Het thema milieu gaat over de bescherming van het milieu tegen negatieve effecten van activiteiten. Hierover zijn regels gesteld in de Omgevingswet. Deze paragraaf beschrijft de regels over milieueffectrapportages (paragraaf 3.6.1) en milieubelastende activiteiten (paragraaf 3.6.2). Deze regels zijn relevant voor initiatiefnemers van activiteiten die een negatieve impact op het milieu kunnen hebben. De regels voor het thema milieu zijn van toepassing op aquacultuur en natuurontwikkeling maar gelden niet voor passieve visserij.⁷⁵

3.6.1 Milieueffectrapportage (Omgevingswet)

Milieueffectrapportage voor projecten

Artikel 16.43 Omgevingswet bepaalt dat in een AMvB (Bijlage V bij het Omgevingsbesluit) de projecten worden aangewezen waarvoor een project-mer-plicht geldt. Bijlage V bij het Omgevingsbesluit beschrijft voor welke projecten een milieueffectrapport of een milieueffectbeoordeling vereist is.⁷⁶

Volgens bijlage V bij het Omgevingsbesluit geldt voor categorie A5: ‘intensieve aquacultuur van vis’ een project-mer-beoordelingsplicht.⁷⁷ Bij intensieve aquacultuur wordt gebruik gemaakt van aanvullend voedsel of voer. Dit is vaak het geval bij viskweek.⁷⁸ Naast intensieve aquacultuur is er ook extensieve aquacultuur. De Memorie van Toelichting zegt hierover: *“Aquacultuur omvat naast de kweek van vis ook de kweek van schelpdieren, schaaldieren en waterplanten. Bij deze activiteiten kan het gaan om extensieve kweek bijvoorbeeld in het oppervlaktewater en kweek in recirculatiesystemen (systemen waarbij het water na zuivering weer wordt hergebruikt).”*⁷⁹ Dit soort extensieve aquacultuur valt niet onder categorie A5. Voor de extensieve kweek van schelpdieren en waterplanten in oppervlaktewater is dus geen milieueffectbeoordeling nodig. Voor intensieve kweek kan dit wel het geval zijn.

Milieueffectrapportage voor plannen en programma’s

Artikel 16.36 Omgevingswet bevat een plan-mer-plicht voor plannen en programma’s. Plannen en programma’s bevatten geen concrete projecten, maar zijn strategische of beleidsmatige documenten die een kader vormen voor toekomstige projecten. Het programma Noordzee is een voorbeeld van een programma waarvoor een plan-mer-plicht geldt. Op dit moment worden er geen plannen of programma’s opgesteld voor medegebruiksactiviteiten. Als dit in de toekomst wel gebeurt, moet worden getoetst of hier een planMER voor nodig is.

75: VISSERIJ IN DE FYSIEKE LEEFOMGEVING IS UITPUTTEND GEREGLD DOOR HET GEMEENSCHAPPELIJK VISSERIJBELEID, WAARDOR DE OMGEVINGSWET NIET VAN TOEPASSING IS. ZIE ARTIKEL 1.4 OMGEVINGSWET.

76: ARTIKEL 11.6 OMGEVINGSBESLUIT

77: MEMORIE VAN TOELICHTING OMGEVINGSBESLUIT, STB. 2018, 290 P. 390

78: INTERPRETATION OF DEFINITIONS OF PROJECT CATEGORIES OF ANNEX I AND II OF THE EIA DIRECTIVE (2015) P.41

79: MEMORIE VAN TOELICHTING OMGEVINGSBESLUIT, STB. 2018, 290 P. 383

3.6.2 Milieubelastende activiteiten (Omgevingswet)

Voor de medegebruiksactiviteiten aquacultuur, natuurontwikkeling en passieve visserij zijn geen categorieën milieubelastende activiteiten uit hoofdstuk 2 tot en met 5 Besluit activiteiten leefomgeving van toepassing.

TUSSENCONCLUSIE PARAGRAAF 3.6

De bescherming van het milieu is geregeld in de Omgevingswet, onder andere door middel van de milieueffectrapportage en het aanwijzen van milieubelastende activiteiten.

Voor bepaalde in de wet aangewezen projecten is een milieueffectrapportage of een milieueffectbeoordeling noodzakelijk. Voor geen van de in dit rapport beschreven activiteiten geldt zo'n verplichting.

De wet wijst verschillende activiteiten aan als 'milieubelastende activiteiten' waarvoor informatieverplichtingen, meldingsplichten of vergunningplichten kunnen gelden. Voor de in dit rapport beschreven activiteiten zijn geen milieubelastende activiteiten van toepassing.

3.7 Voedselveiligheid

Het thema voedselveiligheid omvat regels over productiegebieden voor levende tweekleppige weekdieren, de erkenning en registratie van levensmiddelenbedrijven en voedselveiligheid voor zeewierkweek en visserij. Paragraaf 3.7.1 beschrijft de algemene regels over voedselveiligheid, die gelden voor zowel aquacultuur als passieve visserij. Paragraaf 3.7.2 beschrijft de specifieke voedselveiligheidsregels voor schelpdierkweek, paragraaf 3.7.3 voor zeewierkweek en paragraaf 3.7.4 voor passieve visserij. Paragraaf 3.7.5 beschrijft ten slotte overige voedselveiligheidsregels waar alle activiteiten aan moeten voldoen. Dit thema is niet van toepassing op natuurontwikkeling, omdat daarbij geen sprake is van voedsel voor menselijke consumptie.

3.7.1 Voedselveiligheid algemeen

Warenwet

Voedselveiligheid is in Nederland geregeld in de Warenwet. Dit is een kaderwet waaraan meerdere besluiten en regelingen zijn opgehangen. In dit hoofdstuk zijn de Warenwetregeling procedures registratie en erkenning van levensmiddelenbedrijven, Warenwetregeling levende tweekleppige weekdieren, de Beleidsregel Warenwet TTX in levende tweekleppige weekdieren, en de Beleidsregel bemonsteringsplannen sanitaire monitoring 2022 beschreven.

Warenwetregeling procedures registratie en erkenning van levensmiddelen-bedrijven

De exploitant van een levensmiddelenbedrijf heeft op grond van artikel 2 van deze regeling een informatieplicht. Als een ondernemer zeewier of schelpdieren wil kweken of wil vissen voor menselijke consumptie moet informatie aan de NVWA worden verstrekt. Het artikel beschrijft welke informatie dat is en bevat ook specifieke informatie-eisen voor producenten van levende tweekleppige weekdieren. De informatieplicht volgt uit artikel 6, tweede lid van Verordening (EG) nr. 852/2004 inzake levensmiddelenhygiëne.

3.7.2 Voedselveiligheid schelpdierkweek

Warenwetregeling levende tweekleppige weekdieren

In de Warenwetregeling levende tweekleppige weekdieren worden productiegebieden aangewezen waarbinnen kwekerij of visserij van tweekleppige weekdieren (uitgezonderd pectinidae) is toegestaan.⁸⁰ Tweekleppige weekdieren zijn schelpdieren zoals oesters en mosselen. Deze productiegebieden zijn onderverdeeld in klasse A, B of C. Alleen levende tweekleppige weekdieren die in een gebied zijn geclassificeerd als klasse A mogen direct worden verhandeld.

Ook wijst de regeling verwatergebieden aan.⁸¹ Dit zijn gebieden waar de tweekleppige weekdieren tijdelijk worden geplaatst om schoon te spoelen. Ten slotte bepaalt de regeling dat de minister tijdelijke maatregelen kan nemen voor productiegebieden.⁸² Denk hierbij aan het wijzigen van de ligging, het stellen van bijzondere voorwaarden, en het treffen van specifieke maatregelen.

De procedure voor de aanwijzing van productiegebieden is geregeld in de Beleidsregel bemonsteringsplannen sanitaire monitoring 2022.

Beleidsregel bemonsteringsplannen sanitaire monitoring 2022

Deze beleidsregel bevat de bemonsteringsplannen voor de productiegebieden en verwatergebieden van levende tweekleppige weekdieren. In deze plannen is beschreven hoe de monsterring in elk gebied wordt uitgevoerd.

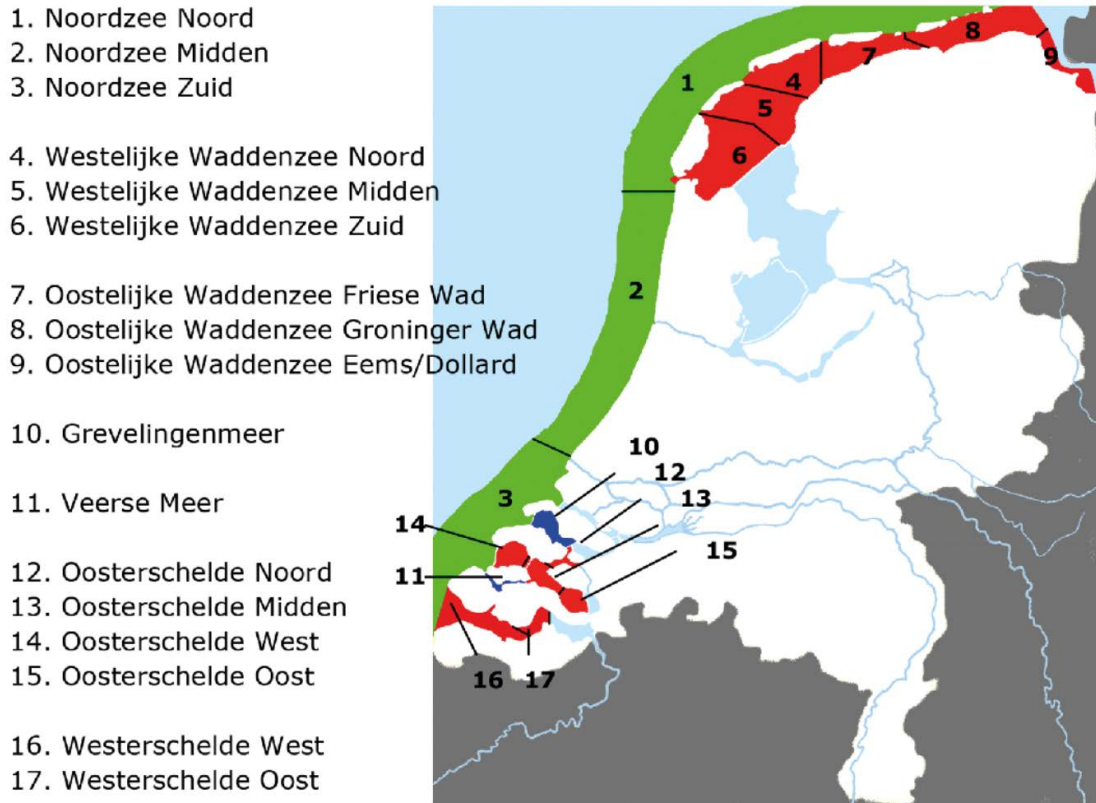
Zoals te zien op afbeelding 3.4, is de Noordzee opgedeeld in drie gebieden: Noordzee Noord, Noordzee Midden en Noordzee Zuid. Deze gebieden liggen allemaal binnen de 12-mijlszone. Alleen een klein deel van windpark Hollandse Kust Noord en Hollandse Kust Zuid valt onder het productiegebied. De overige windparken vallen allemaal buiten de productiegebieden. Vanuit deze windparken mogen geen levende tweekleppige weekdieren in handel worden gebracht waarvoor een geclassificeerd productiegebied verplicht is. Daarvoor is de aanwijzing van een nieuw productiegebied nodig.

80: ARTIKEL 2 EN BIJLAGE I WARENWETREGELING LEVENDE TWECKLEPPIGE WEEKDIJREN

81: ARTIKEL 3 EN BIJLAGE II WARENWETREGELING LEVENDE TWECKLEPPIGE WEEKDIJREN

82: ARTIKEL 6 WARENWETREGELING LEVENDE TWECKLEPPIGE WEEKDIJREN

Afbeelding 3.4 Aangewezen productiegebieden

Paragraaf 5.2 van de bijlage bij de beleidsregel beschrijft wat er nodig is bij de (her) opening van een (nieuw) gebied. Voor het opnieuw classificeren is een sanitair onderzoeksrapport nodig waarin besmettingsbronnen worden geïdentificeerd.

Hierbij wordt rekening gehouden met:

- bronnen van vervuiling van menselijke of dierlijke oorsprong;
- organische verontreinigde stoffen gedurende verschillende perioden van het jaar, rekening houdend met onder andere afwateringsgebied, neerslagniveaus en de behandeling van afvalwater; en
- stroompatronen, dieptemetingen en getijdencyclus in het productiegebied.

Om een goed beeld te krijgen van het (nieuwe) productiegebied wordt gekeken naar:

- de vorm van schelpdiervisserij (grootte visserij, gebied, seizoensgebondenheid, locatie, soort schelpdieren, etc.);
- vastlegging van de bronnen van vervuiling (grootte, locatie, behandelingsmethode etc. van zuiveringsinstallaties, (wilde) dieren, landgebruik, schepen etc.);
- kustlijnonderzoek om de theorie te toetsen aan de praktijk;
- hydrografie en hydrodynamiek van het productiegebied;

- historische gegevens van microbiologische data onderzoek; en
- eventueel beoordeling van de effecten van vervuiling op levende tweekleppige weekdieren.

Voor classificering zijn minimaal 12 bacteriologische monsters nodig voor elk monsternamepunt in het (toekomstige) productiegebied, over een minimale periode van een jaar.

Daarnaast moet er minimaal data beschikbaar zijn over de aanwezigheid van (potentieel) toxinevormende algen, biotoxinen en chemische contaminanten of moet uit onderzoek blijken dat de risico's hierop minimaal zijn. Na afronding van het sanitaire onderzoeksrapport en de beschikbare monitoringsresultaten kan een gebied worden geclassificeerd en aangewezen als productiegebied. Het wordt dan opgenomen in bijlage I bij artikel 2 Warenwetregeling levende tweekleppige weekdieren.

Bij een nieuw productiegebied wordt geadviseerd om de eerste drie jaar minimaal maandelijks te bemonsteren. Dit geldt ook bij een productiegebied dat langer dan drie jaar is geclassificeerd, maar dan kan hiervan worden afgeweken in bijzondere situaties.

Uit contact met NVWA blijkt dat de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk is voor het nemen van de bacteriologische, chemische (inclusief mariene biotoxine) en fytoplankton monsters gedurende de eerste paar jaar. De NVWA heeft een budget dat volledig gebruikt wordt voor de monsterring van de bestaande productiegebieden. Daarin is geen ruimte voor de bemonstering van nieuwe gebieden gedurende deze startperiode. De hoeveelheid benodigde monsters en de exacte inhoud van het sanitair onderzoeksrapport is maatwerk per project. Afhankelijk van de resultaten wordt de klasse van het gebied bepaald, dit is niet standaard klasse A. Het advies is om bij een concreet initiatief in overleg te treden met NVWA over het benodigde onderzoek.

[Verordening \(EG\) nr. 853/2004 houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong](#)

Sectie VII van bijlage III bevat voorschriften voor de productie van levende tweekleppige weekdieren, waaronder hygiënevoorschriften voor de productie en het verzamelen van levende tweekleppige weekdieren. Ook bevat het gezondheidsnormen voor levende tweekleppige weekdieren die in de handel worden gebracht voor menselijke consumptie. De verordening bevat onder andere maximumwaarden voor mariene biotoxines.

[Beleidsregel Warenwet TTX in levende tweekleppige weekdieren 2022](#)

Deze beleidsregel stelt twee soorten limieten (een actielimiet en een limietwaarde) voor de aanwezigheid van de giftstof TTX (tetrodotoxine) in levende tweekleppige weekdieren.

3.7.3 Voedselveiligheid zeewierkweek

Ook voor zeewier dat in de handel wordt gebracht voor menselijke consumptie is de Europese voedselveiligheidswetgeving van toepassing. De Europese verordeningen die van toepassing zijn, zijn Verordening (EG) nr. 178/2002, Verordening (EG) nr. 852/2004 en Verordening (EG) nr. 853/2004.

Zeewier kan een bron zijn van overmatige hoeveelheden jodium en zware metalen zoals lood, cadmium, kwik en arseen, die gezondheidsrisico's kunnen vormen voor mensen en dieren. Binnen de EU-voedselveiligheidswetgeving zijn geen specifieke regels voor zeewier gesteld, zoals dat voor schelpdieren wel het geval is. Wel zijn er bepaalde verordeningen waar rekening mee gehouden moet worden:

- in Verordening (EU) 2023/915 is een maximumgehalte van 3,0 mg/kg cadmium opgenomen voor voedingssupplementen die ten minste voor 80% bestaan uit gedroogd zeewier, uit van zeewier afgeleide producten of uit gedroogde tweekleppige weekdieren;⁸³
- Verordening (EG) Nr. 396/2005 stelt een maximumresidu (MRL) van 0,01 mg/kg voor kwik in algen;
- Richtlijn 2002/32/EG stelt maximumgehalten voor zware metalen in diervoeder, waaronder een maximumgehalte voor arseen in diervoeder waar zeewier in verwerkt is;⁸⁴
- Verordening (EU) Nr. 231/2012 bevat specificaties voor de zeewieradditieven Agaragar en Carrageen.

In de mededeling “Towards a Strong and Sustainable EU Algae Sector”⁸⁵ pleit de Europese Commissie voor verbeterde wetgeving en governance voor de algenindustrie, waar zeewier onder valt. De ambitie is om coherente, meer specifieke Europese wetgeving te ontwikkelen voor productie en verwerking van algen binnen de EU. Op dit moment is de inhoud en planning van deze wetgeving niet bekend.

3.7.4 Voedselveiligheid visserij

Ook voor visserijproducten die in de handel worden gebracht voor menselijke consumptie is de Europese voedselveiligheidswetgeving van toepassing. De Europese verordeningen die van toepassing zijn, zijn Verordening (EG) nr. 178/2002, Verordening (EG) nr. 852/2004 en Verordening (EG) nr. 853/2004. Daarnaast gelden vanuit Europese en nationale visserijwetgeving eisen met betrekking tot voedselveiligheid.

3.7.5 Overige voedselveiligheidswetgeving

Naast de genoemde wetgeving zijn er ook andere Europese verordeningen die relevant zijn voor de productie, distributie en verkoop van producten voor menselijke consumptie. Zo regelt Verordening (EU) Nr. 1169/2011 (betreffende de verstrekking van voedselin-

83: PARAGRAAF 3.2.21.2 BIJLAGE I VERORDENING (EU) 2023/915

84: PARAGRAAF 1 BIJLAGE I RICHTLIJN 2002/32/EG

85: COM(2022) 592

formatie aan consumenten) de verstrekking van voedselinformatie aan consumenten en waarborgt het de transparantie over ingrediënten, allergenen, voedingswaarden en herkomst. Verordening (EG) nr. 178/2002 (tot vaststelling van de algemene beginselen

TUSSENCONCLUSIE PARAGRAAF 3.7

VOEDSELVEILIGHEID ALGEMEEN

Op alle producten die in de handel worden gebracht voor menselijke consumptie is de Europese voedselveiligheidswetgeving van toepassing (Verordening (EG) nr. 178/2002, Verordening (EG) nr. 852/2004 en Verordening (EG) nr. 853/2004).

In Nederland is voedselveiligheid geregeld in de Warenwet en onderliggende besluiten en regelingen. Op grond van de Warenwetregeling procedures registratie en erkenning van levensmiddelenbedrijven heeft de exploitant van een levensmiddelenbedrijf bijvoorbeeld een informatieplicht. Als een ondernemer zeewier of schelpdieren wil kweken of vissen vangt voor menselijke consumptie moet informatie aan de NVWA worden verstrekt.

VOEDSELVEILIGHEID SCHELPIERKWEK

Kweek van levende tweekleppige weekdieren is alleen toegestaan binnen aangewezen productiegebieden. Voor kweek in windparken buiten de 12-mijlszone is dus aanwijzing van een nieuw productiegebied noodzakelijk. Voor een aanwijzing is de initiatiefnemer verantwoordelijk om input te geven voor een sanitair onderzoeksrapport. Dit wordt daarna verder aangevuld door de NVWA. Om dit rapport op te kunnen stellen dient minimaal een jaar lang maandelijks monsters te worden genomen van de tweekleppige weekdieren in het gebied.

Daarnaast stelt de Beleidsregel Warenwet TTX in levende tweekleppige weekdieren 2022 limieten voor de gifstof TTX in levende tweekleppige weekdieren.

VOEDSELVEILIGHEID ZEEWIERKWEK

Voor zeewier geldt dat er binnen de EU-voedselveiligheidswetgeving, naast de algemene regels, nog geen specifieke regels zijn voor zeewier. Wel is de ambitie om meer specifieke wetgeving voor productie en verwerking van algen binnen de EU te ontwikkelen. De planning en inhoud hiervan is echter nog niet bekend.

VOEDSELVEILIGHEID VISSERIJ

Ook voor visserijproducten die in de handel worden gebracht voor menselijke consumptie is de Europese voedselveiligheidswetgeving van toepassing.

Daarnaast gelden vanuit Europese en nationale visserijwetgeving eisen met betrekking tot voedselveiligheid.

van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden) vormt de basis van de EU-levensmiddelenwetgeving en waarborgt voedselveiligheid door regels op te stellen voor de productie en distributie. Dit is geen uitputtend overzicht van alle toepasselijke wet- en regelgeving voor de productie, distributie en verkoop van producten voor menselijke consumptie.

3.8 Visserij

Het thema visserij omvat de regels ter regulering van visserij in de Noordzee. Deze paragraaf beschrijft de Visserijwet 1963 (3.8.1), de visvergunning (3.8.2), de vismachtiging (3.8.3) en contingenten (3.7.4). Specifiek voor visserij binnen windparken zijn de uitdraag voor toegang tot het windpark en voorwaarden voor passieve visserij in windparken relevant. Deze worden beschreven in paragraaf 3.8.5, 3.8.6 en 3.8.7. Paragraaf 3.8.8. benoemt overige visserijwetgeving waar altijd aan voldaan moet worden.

3.8.1 Visserijwet 1963

De Visserijwet 1963 is de basis voor implementatie van internationale visserijverdragen en het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (Verordening (EU) nr. 1380/2013, hierna: GVB). Het GVB is het visserijbeleid van de Europese Unie en heeft als doel langdurige duurzaamheid van de visserij vanuit ecologisch oogpunt, waarbij visserij wordt beheerd op een manier die strookt met economische en sociale doelstellingen op het gebied van werkgelegenheid en voedselvoorraden. De Visserijwet 1963 maakt onderscheid tussen zeevisserij, kustvisserij en binnenvisserij. Het Besluit aanwijzing zeegebied en kustwateren 1970 specificeert wat er wordt verstaan onder het zeegebied en kustwateren.

- **Zeevisserij** is het vissen in zee, met inbegrip van het vissen in de visserijzone en in het zeegebied (zoals gedefinieerd in het Besluit aanwijzing zeegebied en kustwateren 1970).⁸⁶ De visserijzone bestaat uit de territoriale zee en de EEZ.⁸⁷
- **Kustvisserij** is het vissen in de kustwateren (zoals gedefinieerd in het Besluit aanwijzing zeegebied en kustwateren 1970).
- **Binnenvisserij** is het vissen in de overige wateren van Nederland.

Visserijactiviteiten in windparken vallen onder de zeevisserij.

3.8.2 Visvergunning (Controleverordening, Uitvoeringsregeling zeevisserij)

Visserijactiviteiten worden gereguleerd via Europese en nationale visserijwetgeving. Voor visserij in windparken gelden geen vergunningplichten vanuit de Omgevingswet.⁸⁸

⁸⁶: ARTIKEL 1, VIERDE LID ONDER B VISSERIJWET 1963

⁸⁷: ARTIKEL 1, VIERDE LID ONDER A VISSERIJWET 1963

⁸⁸: ZIE ARTIKEL 11.1, TWEDE LID, ARTIKEL 11.16, TWEDE LID, 11.22, TWEDE LID BESLUIT ACTIVITEITEN LEEFOMGEVING EN PARAGRAAF 7.1 MEMORIE VAN TOELICHTING BESLUIT ACTIVITEITEN LEEFOMGEVING, STB. 2018, 293

Voor een vissersvaartuig dat commerciële visserijactiviteiten uitvoert is een visvergunning nodig. Deze vergunningplicht volgt uit de Controleverordening (Verordening (EG) Nr. 1224/2009) en de Uitvoeringsregeling zeevisserij. De Controleverordening is een verordening van de Europese Unie en biedt een allesomvattende en geïntegreerde aanpak voor controle, inspectie en handhaving van het gemeenschappelijk visserijbeleid. De Uitvoeringsregeling zeevisserij is een Nederlandse regeling onder de Visserijwet 1963. Deze regeling stelt gedetailleerde regels voor de visserij, zoals over vangstmogelijkheden, technische maatregelen, instandhoudingsmaatregelen, en visvergunningen.

De vergunningplicht voor visserijactiviteiten in de Noordzee volgt uit artikel 6 Controleverordening en artikel 92 Uitvoeringsregeling zeevisserij. Ook voor (passieve) visserij in windparken geldt, net als voor andere visserijactiviteiten, dat een visvergunning nodig is. Een visvergunning is verplicht als er gebruik wordt gemaakt van een vissersvaartuig. Dit geldt dus ook voor aquacultuur activiteiten waarbij een vissersvaartuig wordt gebruikt. De visvergunning wordt aangevraagd bij RVO door middel van een registratie in het Nederlands Register van Vissersvaartuigen (NRV).

Bij de aanvraag moeten de volgende bijlagen in ieder geval meegestuurd worden:

- Bewijs van eigendom van het vaartuig;
- Meetbrief;
- Bewijs van het maximale continue voortstuwingsvermogen van het vaartuig;
- Meetrapport;
- Zegelplan.

Indien van toepassing zijn ook de volgende bijlagen nodig:

- Uitschrijvingsbewijs uit een buitenlands register van vissersvaartuigen;
- Kopie van de overeenkomst tussen de reder en de eigenaar;
- Bewijs van goedkeuring Vessel Monitoring System;
- Machtiging.

Meer informatie over de registratie van het vissersvaartuig bij RVO is te vinden op: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/vissersvaartuigen/registreren>.

De visvergunning is geldig in alle EU-wateren en verleent dus in beginsel ook toegang tot windenergiegebied in die wateren. Vanuit andere wettelijke kaders (het BAS) is die toegang beperkt. Op grond van die wetgeving is dus separate toestemming nodig om de visvergunning te kunnen gebruiken in de windenergiegebieden (zie paragraaf 3.8.5).

3.8.3 Vismachtiging

Voor passieve visserij is in de meeste gevallen een vismachtiging nodig op grond van artikel 7, eerste lid Controleverordening en artikel 97 Uitvoeringsregeling zeevisserij. Een vismachtiging is nodig voor visserij die:

- Valt onder een visserij-inspanningsregeling;
- Valt onder een meerjarenplan;

- Plaatsvindt in een voor de visserij beperkt gebied;
- Gedaan wordt voor wetenschappelijke doeleinden;
- Valt onder andere in bepalingen uit Europese en/of nationale regelgeving.

Voor het gebruik van passieve vistuigen is meestal een vismachtiging meerjarenplan Noordzee (VMN) nodig. Om gericht op zeebaars te mogen vissen en (bij)vangsten aan te mogen landen is daarnaast een vismachtiging voor zeebaars noodzakelijk.

Op grond van artikel 12 Meerjarenplan Noordzee geldt dat voor het vissen met kieuwnetten en warrelnetten op demersale bestanden een vismachtiging nodig is.

Voor zeebaars is de regel dat het verboden is om te vissen op deze soort in het centrale en zuidelijke deel van de Noordzee (ICES-sectoren 4b en 4c).⁸⁹ Voor enkele passieve vistuigen geldt een uitzondering op dit verbod. Voor het vissen met haken en lijnen (LHP) op zeebaars is een vismachtiging noodzakelijk.⁹⁰ Wel geldt een maximum aantal kilogram zeebaars (in 2025 is dit 6.800 kilogram) per vissersvaartuig per jaar.⁹¹ Voor onvermijdelijke bijvangst van zeebaars met vaste kieuwnetten (GTR, GNS, GNC, FYK, FPN en FIX) is ook een vismachtiging nodig. Hiermee mag een maximum aantal kilogram zeebaars als onvermijdelijke bijvangst worden gevangen (in 2025 is dit 1.800 kilogram).⁹² Meer over de vismachtigingen voor zeebaars is te vinden op: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/zeebaars>.

Artikel 98 Uitvoeringsregeling zeevisserij bepaalt de voorwaarden waaraan voldaan moet worden voor het verkrijgen van een vismachtiging. Nationaal zijn aanvullend voor de vismachtigingen voor zeebaars en het Meerjarenplan Noordzee specifieke voorwaarden gesteld in artikel 84a en 86a Uitvoeringsregeling zeevisserij.

Deze vismachtigingen moeten worden aangevraagd bij RVO. Een VMN kan alleen worden verleend als aanvrager beschikt over trackrecords.⁹³ De vismachtiging zeebaars kan uitsluitend, en onder strikte voorwaarden, worden verleend aan vervangende vaartuigen. Er worden geen nieuwe machtigingen meer uitgegeven. Het aanvragen van een machtiging betekent dus niet dat er ook daadwerkelijk een vismachtiging verleend kan worden. Meer informatie is te vinden op <https://www.rvo.nl/onderwerpen/vismachtigingen-zeevisserij>.

89: DE WINDPARKEN IN DE NEDERLANDSE EEZ VALLEN BINNEN DEZE SECTOREN.

90: VOOR MACHINALE HANDLIJNVISSERIJ (LHM) OP ZEEBAARS KAN DEZE MACHTIGING NIET AANGEVRAAGD OF VERLEEND WORDEN.

91: ARTIKEL 10, DERDE LID ONDER C VERORDENING (EU) 2025/202

92: ARTIKEL 10, DERDE LID ONDER D VERORDENING (EU) 2025/202

93: EEN TRACKRECORD IS DE PRESTATIE VAN EEN VISSERSVAARTUIG TUSSEN 2006 EN 2008 MET SPECIFIEKE VISTUIGEN

3.8.4 Contingenten en toegestane vangsthoeveelheden

Nederland heeft voor sommige visbestanden een vangstquotum. Dat is de maximale hoeveelheid vis van een visbestand die vissers mogen vangen. Het totale quotum van een aantal visbestanden is verdeeld in contingenten. Met een contingent mag een bepaalde hoeveelheid van dit bestand gevangen worden. Voor het vangen van bijvoorbeeld kabeljauw, tong en makreel is een contingent of toegestane vangsthoeveelheid benodigd. Een contingent en een toegestane vangsthoeveelheid zijn gekoppeld aan een vaartuig.

Voor passieve visserij in windparken kan een contingent noodzakelijk zijn.

Meer over contingenten en toegestane vangsthoeveelheden is te vinden op:
<https://www.rvo.nl/onderwerpen/contingenten>.

3.8.5 Uitvraag voor inschrijving voor passieve visserij in het windpark (Staatscourant)

In de Bekendmaking houdende een verbod zich te bevinden binnen de veiligheidszone (BAS) wordt voor elk windenergiegebied een veiligheidszone ingesteld. Toegang tot deze zone is beperkt en er gelden specifieke regels in verband met veiligheid en de te beschermen installaties.

Verschillende BAS-en bevatten een uitzonderingsbepaling voor experimenten met passieve vistuigen. Onder specifieke voorwaarden (zie paragraaf 3.8.6 en 3.8.7) is passieve visserij binnen de veiligheidszone toegestaan. Alleen vissers die door het Rijk ruimte toegewezen hebben gekregen mogen gebruik maken van deze uitzondering. De ruimte die beschikbaar is voor passieve-visserijactiviteiten in een windenergiegebied is beperkt. De verdeling van deze ruimte vindt plaats via een inschrijving waarbij ondernemers, bij voorkeur in een consortium of ander samenwerkingsverband, zich kunnen inschrijven voor een of meerdere specifieke ruimtes.

Hiervoor doet het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur een uitvraag in de Staatscourant, zoals eerder is gedaan voor windenergiegebied Borssele.⁹⁴ De uitvraag ziet op de kavels die in het gebiedspaspoort zijn aangewezen voor passieve visserij. Geïnteresseerde ondernemers kunnen een projectvoorstel indienen. De uitvraag beschrijft welke informatie er in het projectvoorstel moet staan. Vervolgens beslist het ministerie welke vissers geselecteerd worden.

⁹⁴: ZIE: UITVRAAG VOOR EXPERIMENTEN MET PASSIEVE VISSERIJ IN WINDENERGIEGEBIED BORSSELE, KAVEL II, MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit (STCrt. 2021, 37376), [HTTPS://ZOEK.OFFICIELEBEKENDMAKINGEN.NL/STCrt-2021-37376-N1.HTML](https://zoek.officielebekendmakingen.nl/STCrt-2021-37376-N1.html)

3.8.6 Voorwaarden experimenten passieve visserij (BAS)

De BAS'en voor de verschillende windparken stellen voorwaarden voor experimenten met passieve visserij. Deze komen op enkele details na overeen. Het BAS voor kavel V windenergiegebied Hollandse Kust (noord) stelt de volgende voorwaarden:

- a. De ondernemer beschikt over een visvergunning als bedoeld in artikel 6, eerste lid, van Verordening (EG) nr. 1224/2009;
- b. Er wordt geen andere vorm van visserij uitgeoefend dan het gebruik van staand net, korven of kubben of handlijn als bedoeld in artikel 6, onderdeel 23, 30 en 31 van Verordening (EU) 2019/1241;
- c. Er wordt een afstand van 250 meter tot aan de windturbines in acht genomen inclusief enig voorwerp;
- d. Er wordt een afstand van 250 meter aan weerszijden van de infieldkabels in acht genomen inclusief enig voorwerp;
- e. Er wordt een afstand van 500 meter van een transformatorstation in acht genomen;
- f. Het vissersvaartuig waarmee experimenten met de passieve visserij worden uitgevoerd mag zich alleen in de toegewezen ruimte binnen de veiligheidszone bevinden tussen zonsopkomst en zonsondergang;
- g. Het in te zetten vissersvaartuig heeft een maximale lengte over alles van zesenvestig meter;
- h. Het vaartuig heeft een Automatic Identification System in werking;
- i. Het vaartuig heeft een marifooninstallatie aan boord, waarbij gecommuniceerd wordt op kanaal 16.

3.8.7 Voorwaarden voor de inschrijving voor passieve visserij in windparken (Programma Noordzee)

In het Programma Noordzee zijn verschillende voorwaarden opgenomen waar de ondernemer bij de inschrijving voor passieve visserij aan moet voldoen.⁹⁵ Deze overlappen deels met de voorwaarden die gesteld worden in het BAS'en.

- de ondernemer beschikt over een visvergunning waarop het in te zetten vistuig en vissersvaartuig zijn geregistreerd;
- het in te zetten vistuig valt onder de categorie passieve vistuigen;⁹⁶
- het vistuig mag de bodem raken maar niet beroeren;
- de ondernemer zorgt voor het minimaliseren van het verlies van het vistuig;
- de ondernemer zorgt voor een wijze van handelen waarbij er geen vogels worden aangetrokken;
- de visactiviteit mag geen effect hebben op het onderhoud aan- en de continuïteit van het windpark;
- de ondernemer beschikt over aantoonbare kennis en vaardigheden met betrekking tot:
- het veilig manoeuvreren binnen een windpark;

⁹⁵: PROGRAMMA NOORDZEE 2022 – 2027 2022, P. 131

⁹⁶: GEDEFINIEERD ALS TECHNIEKEN WAARBIJ DE VIS ZICHZELF VANGT DOOR IN EEN HAAK TE HAPPEN OF IN EEN KOOI OF NETWERK TE ZWEMMEN

- het veilig uitzetten van het vistuig binnen een windpark;
- het vaartuig moet daarvoor de geschikte eigenschappen bezitten;
- de ondernemer is verzekerd voor mogelijke schade aan de turbines en de infield kabels van het windpark en voor de eventuele gevolgschade;
- het vaartuig dat wordt ingezet voor de uitvoering van de visactiviteit moet, voorafgaand aan het binnenvaren van het windenergiegebied, zijn aangemeld bij de Kustwacht Nederland;
- voor de visserijactiviteiten worden duurzame vistuigen ingezet;
- het veroorzaken van zwerfvuil moet worden vermeden.

3.8.8 Overige wet- en regelgeving voor visserij

Naast de genoemde voorwaarden moet elke visser voldoen aan nationale en Europese visserij wet- en regelgeving. Voor de nationale wetgeving gaat het met name om de Visserijwet 1963, het Reglement Zee- en kustvisserij 1977 en de Uitvoeringsregeling (zee) visserij. Een (niet uitputtend) overzicht van Europese wetgeving is te vinden in artikel 1, tweede lid van de Uitvoeringsregeling zeevisserij. Per specifieke visserijactiviteit moet worden bepaald welke verplichtingen uit Europese en nationale visserijwetgeving van toepassing zijn.

Het GVB is ook van toepassing op aquacultuur. Uit de wet blijkt niet expliciet welke activiteiten binnen aquacultuur moeten worden gezien als visserij. Uit gesprekken met het ministerie van LNVN blijkt wel dat het gebruik van een mosselzaadinvanginstallatie (een MZI), wordt gezien als visserij. Ook voor andere specifieke aquacultuuractiviteiten moet worden bepaald welke verplichtingen uit Europese en nationale visserijwetgeving van toepassing zijn.

TUSSENCONCLUSIE PARAGRAAF 3.8

Visserijactiviteiten worden gereguleerd via Europese en nationale visserijwetgeving, er gelden geen vergunningplichten vanuit de Omgevingswet voor visserij in windparken. Ook aquacultuur wordt gereguleerd door het GVB. Voor specifieke aquacultuuractiviteiten kan visserijregelgeving gelden.

Voor alle visserijactiviteiten, dus ook voor visserij in windparken is een visvergunning nodig. Een visvergunning is verplicht als er gebruik wordt gemaakt van een vissersvaartuig. Dit geldt dus ook voor aquacultuur activiteiten waarbij een vissersvaartuig wordt gebruikt. De visvergunning wordt verleend door RVO bij registratie van een vissersvaartuig in het Nederlands Register van Vissersvaartuigen. De visvergunning is geldig in EU wateren en verleent dus in beginsel ook toegang tot windenergiegebied in die wateren. Vanuit andere wettelijke kaders (het BAS) is die toegang beperkt. Op grond van die wetgeving is dus separate toestemming nodig om de visvergunning te kunnen gebruiken in de windenergiegebieden.

Voor specifieke visserijactiviteiten is meestal een aanvullende vismachtiging nodig. Voor het gebruik van passieve vistuigen is meestal een vismachtiging Meerjarenplan Noordzee (VMN) nodig. Om gericht op zeebaars te mogen vissen en (bij) vangsten aan te mogen landen is een vismachtiging voor zeebaars noodzakelijk. Deze vismachtigingen moeten worden aangevraagd bij RVO. Een VMN kan alleen worden verleend als aanvrager beschikt over trackrecords. De vismachtiging zeebaars kan uitsluitend, en onder strikte voorwaarden, worden verleend aan vervangende vaartuigen. Er worden geen nieuwe machtigingen meer uitgegeven.

In Nederland geldt voor sommige visbestanden een vangstquotum, dat de maximale hoeveelheid vis aangeeft die vissers mogen vangen. Het quotum is verdeeld in contingenten, waarmee vissers een bepaalde hoeveelheid van een visbestand mogen vangen. Voor passieve visserij in windparken kan ook een contingent nodig zijn.

Toegang tot de veiligheidszone van een windpark is beperkt in het BAS. Onder specifieke voorwaarden is passieve visserij binnen bepaalde windparken toegestaan. Alleen vissers die door het Rijk ruimte toegewezen hebben gekregen mogen gebruik maken van deze uitzondering. De verdeling van deze ruimte vindt plaats via een inschrijving waarbij ondernemers zich kunnen inschrijven voor een of meerdere specifieke ruimtes. Hiervoor doet het ministerie van LNV een uitvraag in de Staatscourant.

In het BAS en het Programma Noordzee zijn voorwaarden opgenomen waar de ondernemer bij de inschrijving aan moet voldoen. Voorbeelden hiervan zijn dat het te gebruiken vistuig onder de categorie passieve vistuigen valt, dat het vaartuig zich moet aanmelden bij de Kustwacht en dat voor de visserijactiviteiten duurzame vistuigen worden ingezet.

Naast de genoemde voorwaarden moet elke visser voldoen aan nationale en Europese visserij wet- en regelgeving. Per specifieke visserijactiviteit moet worden bepaald welke verplichtingen van toepassing zijn. Het GVB is ook van toepassing op aquacultuur. Uit de wet blijkt niet expliciet welke activiteiten binnen aquacultuur moeten worden gezien als visserij. Ook voor specifieke aquacultuuractiviteiten moet worden bepaald welke verplichtingen van toepassing zijn.

4 Vergunningplichten

4.1 Inleiding

Voor het starten van medegebruiksactiviteiten in een windpark op de Noordzee zijn verschillende vergunningen nodig. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de vergunningen die de initiatiefnemer moet aanvragen. Waar hoofdstuk 3 het gehele juridisch kader beschrijft focust dit hoofdstuk specifiek op de vergunningen die nodig zijn voor de drie activiteiten: natuurontwikkeling, aquacultuur en passieve visserij.

Per activiteit bevat het hoofdstuk drie onderdelen:

- een overzicht van de vergunningen die mogelijk nodig zijn;
- een korte beschrijving per vergunning; en
- een beslisboom.

Deze beslisboom laat met behulp van vragen zien of een vergunning aangevraagd moet worden en welke stappen gevolg moeten worden. In bijlage I is daarnaast per vergunning een tabel met uitgebreide informatie, zoals de wettelijke grondslag, indieningsvereisten en doorlooptijd te vinden.

Dit rapport gebruikt de term ‘vergunningen’. Daaronder worden ook verstaan onthefingen, meldingen, maatwerkvoorschriften, machtigingen en overige publiekrechtelijke toestemmingen.⁹⁷

4.2 Natuurontwikkeling

Voor het plaatsen van een object in het kader van natuurontwikkeling moet de initiatiefnemer meerdere vergunningen aanvragen. Paragraaf 4.2.1 beschrijft welke vergunningen (mogelijk) nodig zijn. Een vinkje (✓) betekent dat de vergunningplicht van toepassing is. Een vraagteken (?) betekent dat de vergunningplicht mogelijk van toepassing is, dit moet per project beoordeeld worden. Ook is per vergunning kort samengevat waarom een vergunning noodzakelijk is. Paragraaf 4.2.2 bevat een beslisboom per vergunning, die met behulp van vragen laat zien of een vergunning aangevraagd moet worden. Meer uitgebreide informatie over de vergunning, zoals de wettelijke grondslag, indieningsvereisten en doorlooptijd is te vinden in bijlage I.

⁹⁷: BINNEN DE 12-MIJLSZONE IS DE NEDERLANDSE STAAT EIGENAAR VAN DE BODEM. ALS INITIATIEFNEMERS GEBRUIK WILLEN MAKEN VAN DE BODEM DIENEN DEZE EEN HUUROVEREENKOMST TE SLUITEN MET HET RIJKSVASTGOEDBEDRIJF. OMDAT PRIVAATRECHTELIJKE ASPECTEN BUITEN DE SCOPE VAN DIT ONDERZOEK IS DIT NIET VERDER UITGEWERKT.

4.2.1 Benodigde vergunningen

Vergunning/toestemming	Van toepassing op natuurontwikkeling	Beschrijving juridisch kader	Detailinformatie vergunning
Omgevingsvergunning beperkingengebied-activiteit met betrekking tot een waterstaatswerk	✓	§ 3.5.1	Bijlage I, § 1
Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit	?	§ 3.4.1	Bijlage I, § 2
Omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteit	?	§ 3.4.2	Bijlage I, § 3
Toestemming varen bijzonder transport en voor werkzaamheden op de Noordzee	?	§ 3.2.3	Bijlage I, § 4
Verkeersbesluit voor het plaatsen van verkeersborden op zee	?	§ 3.2.3	Bijlage I, § 5

Omgevingsvergunning beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk

Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk te verrichten. Activiteiten in het kader van natuurontwikkeling zijn zo'n beperkingengebiedactiviteit. Rijkswaterstaat is het bevoegd gezag voor deze vergunning. Meer informatie over deze vergunning is te lezen in paragraaf 3.5.1 van dit rapport en paragraaf 1 van bijlage I.

Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit

Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een Natura 2000-activiteit te verrichten. Het bouwen van een bouwwerk voor natuurontwikkeling kan een Natura 2000-activiteit zijn. Om dit vast te kunnen stellen, is ecologisch onderzoek nodig. De staatssecretaris van LNV is het bevoegd gezag voor deze vergunning. Meer informatie over deze vergunning is te lezen in paragraaf 3.4.1 van dit rapport en paragraaf 2 van bijlage I.

Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit

Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een (in het Bal aangewezen) flora- en fauna-activiteit te verrichten. Het bouwen van een bouwwerk voor natuurontwikkeling kan een flora- en fauna-activiteit zijn. Om dit vast te kunnen stellen, is ecologisch onderzoek nodig. De vergunningaanvraag moet worden ingediend bij RVO. Meer informatie over deze vergunning is te lezen in paragraaf 3.4.2 van dit rapport en paragraaf 3 van bijlage I.

Toestemming voor het varen met bijzonder transport of werkzaamheden

Voor het varen (in de territoriale zee) met bijzonder transport of een schip waarmee werkzaamheden worden uitgevoerd is het verplicht om toestemming aan te vragen. Onder bijzonder transport wordt verstaan: een schip of ander drijvend voorwerp dat in zodanige staat verkeert, of een zodanig bijzonder karakter heeft, dat ernstige kans bestaat dat het bij de vaart de veiligheid van de scheepvaart in gevaar brengt of schade aan de werken veroorzaakt, dan wel zinkt of lading verliest. De toestemming moet aangevraagd worden bij de Kustwacht. Meer informatie over deze toestemming is te lezen in paragraaf 3.2.3 van dit rapport en paragraaf 4 van bijlage I.

Verkeersbesluit voor het plaatsen van verkeerstekens op zee

Voor het plaatsen van verkeerstekens op zee voor een periode van meer dan 13 weken is een verkeersbesluit nodig. Voor een periode van minder dan 13 weken is alsnog overleg met Rijkswaterstaat nodig. Meer informatie over deze toestemming is te lezen in paragraaf 3.2.3 van dit rapport en paragraaf 5 van bijlage I.

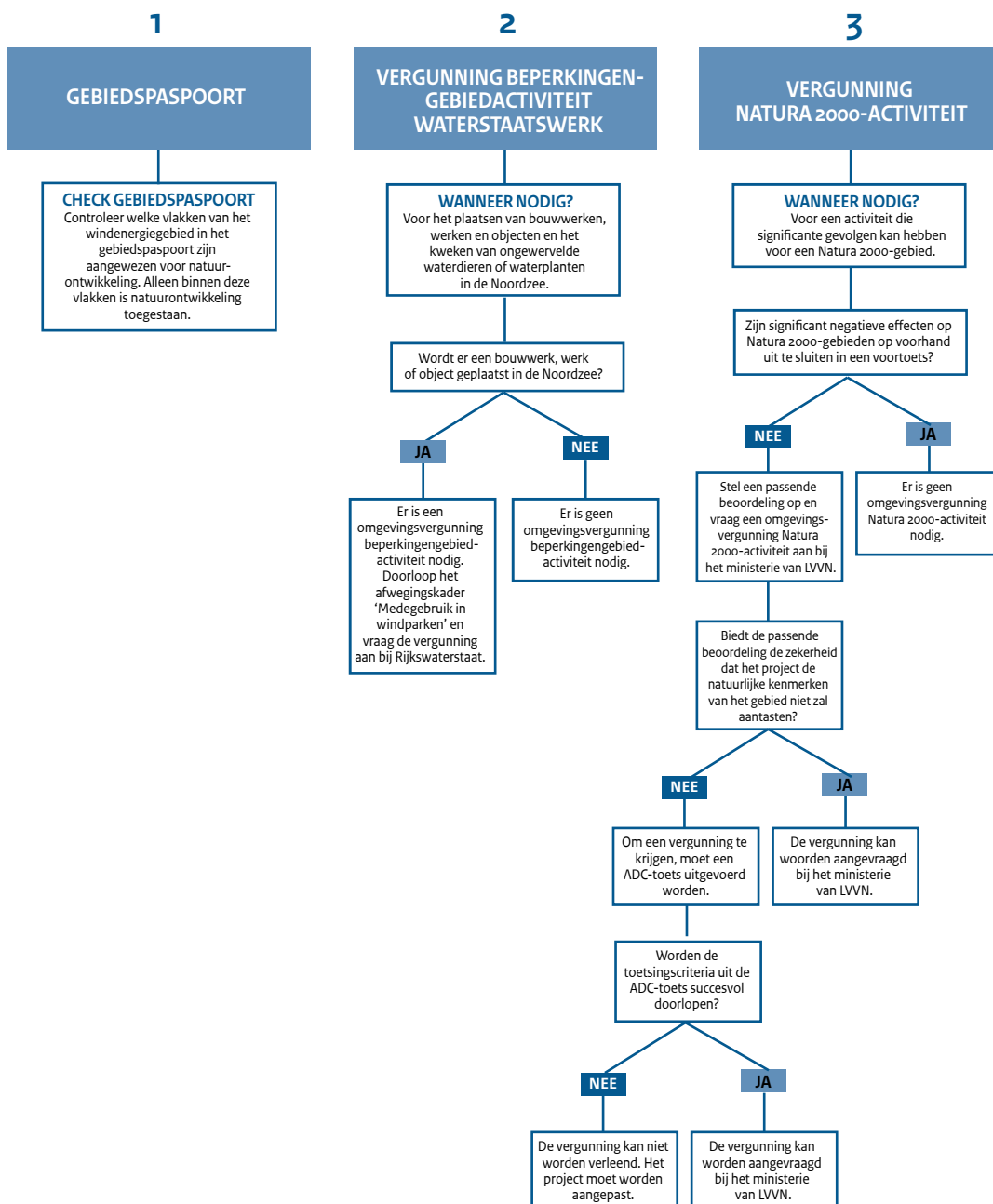
4.2.2 Beslisboom

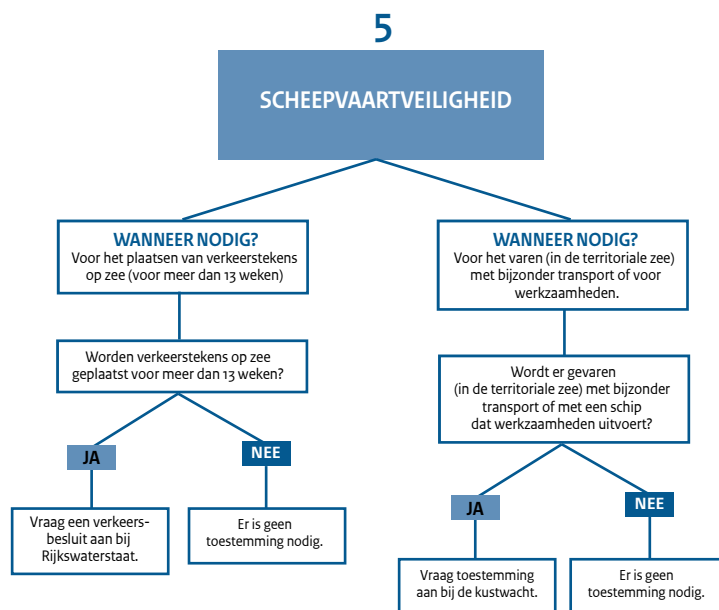
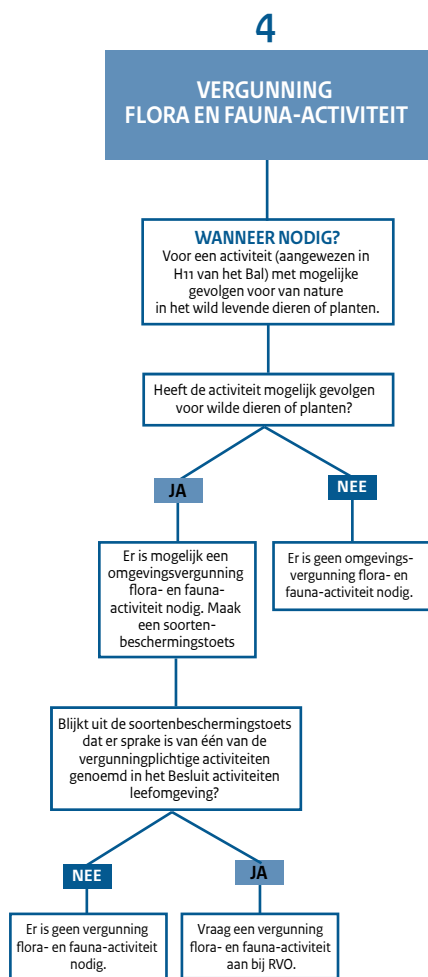
De beslisboom toont per vergunning de vragen en stappen om te bepalen of een vergunningplicht geldt. Alle onderdelen van de beslisboom moeten van boven naar beneden doorlopen worden. Deze beslisboom is bedoeld als hulpmiddel en is niet juridisch bindend. Het advies is om altijd een juridisch adviseur of vergunningadviseur te raadplegen om te bepalen welke vergunningen van toepassing zijn op een concreet project.

NATUURONTWIKKELING

Doorloop alle onderdelen (1 t/m 5) van de beslisboom van boven naar beneden

4.3 Aquacultuur

Voor het kweken van schelpdieren of zeewier moet de initiatiefnemer meerdere vergunningen aanvragen. Paragraaf 4.3.1 beschrijft welke vergunningen (mogelijk) nodig zijn. Een vinkje (✓) betekent dat de vergunningplicht van toepassing is. Een vraagteken (?) betekent dat de vergunningplicht mogelijk van toepassing is, dit moet per project beoordeeld worden. Ook is per vergunning kort samengevat waarom een vergunning noodzakelijk is. Paragraaf 4.3.2 bevat een beslisboom per vergunning, die met behulp van vragen laat zien of een vergunning aangevraagd moet worden. Meer uitgebreide informatie over de vergunning, zoals de wettelijke grondslag, indieningsvereisten en doorlooptijd is te vinden in bijlage I.

4.3.1 Benodigde vergunningen

Vergunning/toestemming	Van toepassing op aquacultuur		Beschrijving juridisch kader	Detailinformatie vergunning
	Schelpdier	Zeewier		
Omgevingsvergunning beperkingengebied-activiteit met betrekking tot een waterstaatswerk	✓	✓	§ 3.5.1	Bijlage I, § 1
Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit	?	?	§ 3.4.1	Bijlage I, § 2
Omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteit	?	?	§ 3.4.2	Bijlage I, § 3
Toestemming varen bijzonder transport of voor werkzaamheden op de Noordzee	?	?	§ 3.2.3	Bijlage I, § 4
Verkeersbesluit voor het plaatsen van verkeersborden op zee	?	?	§ 3.2.3	Bijlage I, § 5
Aanwijzing productiegebied	✓	✓	§ 3.7.2	Bijlage I, § 8
Informatieplicht exploitatie levensmiddelenbedrijf	✓	✓	§ 3.7.1	Bijlage I, § 9
Registratie aquacultuur-inrichting	✓	✓	§ 3.4.7	Bijlage I, § 6
Erkenning aquacultuur-inrichting	?	✓	§ 3.4.7	Bijlage I, § 7
Vergunning introductie uitheemse soort	?	?	§ 3.4.8	Bijlage I, § 10
Visvergunning	?	✓	§ 3.8.2	Bijlage I, § 11

Omgevingsvergunning beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk

Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk te verrichten. Activiteiten ten behoeve van aquacultuur zijn zo'n beperkingengebiedactiviteit. Rijkswaterstaat is het bevoegd gezag voor deze vergunning. Meer informatie over deze vergunning is te lezen in paragraaf 3.5.1 van dit rapport en paragraaf 1 van bijlage I.

Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit

Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een Natura 2000-activiteit te verrichten. Het bouwen en exploiteren van een installatie voor aquacultuur kan een Natura 2000-activiteit zijn. Om dit vast te kunnen stellen, is ecologisch onderzoek nodig. De staatssecretaris van LNV is het bevoegd gezag voor deze vergunning. Meer informatie over deze vergunning is te lezen in paragraaf 3.4.1 van dit rapport en paragraaf 2 van bijlage I.

Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit

Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een (in het Bal aangewezen) flora- en fauna-activiteit te verrichten. Het bouwen en exploiteren van een installatie voor aquacultuur kan een flora- en fauna-activiteit zijn. Om dit vast te kunnen stellen, is ecologisch onderzoek nodig. De vergunningaanvraag moet worden ingediend bij RVO. Meer informatie over deze vergunning is te lezen in paragraaf 3.4.2 van dit rapport en paragraaf 3 van bijlage I.

Toestemming voor het varen met bijzonder transport of werkzaamheden

Voor het varen (in de territoriale zee) met bijzonder transport of een schip waarmee werkzaamheden worden uitgevoerd is het verplicht om toestemming aan te vragen. Onder bijzonder transport wordt verstaan: een schip of ander drijvend voorwerp dat in zodanige staat verkeert, of een zodanig bijzonder karakter heeft, dat ernstige kans bestaat dat het bij de vaart de veiligheid van de scheepvaart in gevaar brengt of schade aan de werken veroorzaakt, dan wel zinkt of lading verliest. De toestemming moet aangevraagd worden bij de Kustwacht. Meer informatie over deze toestemming is te lezen in paragraaf 3.2.3 van dit rapport en paragraaf 4 van bijlage I.

Verkeersbesluit voor het plaatsen van verkeerstekens op zee

Voor het plaatsen van verkeerstekens op zee voor een periode van meer dan 13 weken is een verkeersbesluit nodig. Voor een periode van minder dan 13 weken is alsnog overleg met Rijkswaterstaat nodig. Meer informatie over deze toestemming is te lezen in paragraaf 3.2.3 van dit rapport en paragraaf 5 van bijlage I.

Aanwijzing productiegebied

Voor het kweken van levende tweekleppige weekdieren voor menselijke consumptie in een windpark is aanwijzing van een nieuw productiegebied noodzakelijk. Voor het aanwijzen van zo'n productiegebied is een sanitair onderzoeksrapport en het nemen van

verschillende monsters verplicht. Deze worden aangeleverd bij de NVWA, waarna het ministerie van VWS beslist over de aanwijzing van een nieuw gebied. Meer informatie over de aanwijzing van productiegebieden is te lezen in paragraaf 3.7.2 van dit rapport en paragraaf 8 van bijlage I.

Informatieplicht exploitatie levensmiddelenbedrijf

De exploitant van een levensmiddelenbedrijf heeft op grond van de Warenwetregeling procedures registratie en erkenning van levensmiddelenbedrijven een informatieplicht. Als een ondernemer zeewier of schelpdieren wil kweken voor menselijke consumptie moet informatie aan de NVWA worden verstrekt. Meer informatie over deze informatieplicht is te lezen in paragraaf 3.7.1 van dit rapport en paragraaf 9 van bijlage I.

Registratie of erkenning aquacultuurinrichting

Voor het starten van een aquacultuurinrichting is het aanvragen van een registratie bij de NVWA noodzakelijk. Voor bepaalde aquacultuurinrichtingen kan in plaats van een registratie, een erkenning bij de NVWA noodzakelijk zijn. Het gaat hier om aquacultuurinrichtingen waar aquacultuurdieren worden gehouden en geoogst. Voor zee-wierkweek is deze registratie of erkenning niet noodzakelijk. Meer informatie over de registratie en erkenning is te lezen in paragraaf 3.4.7 van dit rapport en paragraaf 6 en 7 van bijlage I.

Vergunning introductie uitheemse soorten

Aquacultuurbedrijven die een introductie van een uitheemse soort of een translocatie van een plaatselijk niet-voorkomende soort verrichten, moeten een vergunning aanvragen. Meer informatie over deze vergunning is te lezen in paragraaf 3.4.8 van dit rapport en paragraaf 10 van bijlage I.

Visvergunning

Voor een vissersvaartuig dat commerciële visserijactiviteiten uitvoert is een visvergunning nodig. Dit geldt dus ook voor aquacultuur activiteiten waarbij een vissersvaartuig wordt gebruikt. Deze wordt aangevraagd bij RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) door middel van een registratie in het Nederlands Register van Vissersvaartuigen (NRV). Meer informatie over deze vergunning is te lezen in paragraaf 3.8.2. van dit rapport en paragraaf 11 van bijlage I.

4.3.2 Beslisboom

De beslisboom toont per vergunning de vragen en stappen om te bepalen of een vergunningplicht geldt. Alle onderdelen van de beslisboom moeten van boven naar beneden doorlopen worden. Deze beslisboom is bedoeld als hulpmiddel en is niet juridisch bindend. Het advies is om altijd een juridisch adviseur of vergunningadviseur te raadplegen om te bepalen welke vergunningen van toepassing zijn op een concreet project.

BESLISBOOM AQUACULTUUR

Doorloop alle onderdelen (1 t/m 12)
van de beslisboom van
boven naar beneden

1

GEBIEDSPASPOORT

CHECK GEBIEDSPASPOORT

Controleer welke vlakken van het windenergiegebied in het gebiedspaspoort zijn aangewezen voor passieve visserij. Alleen binnen deze vlakken is passieve visserij toegestaan.

2

VERGUNNING BEPERKINGEN- GEBIEDACTIVITEIT WATERSTAATSWERK

WANNEER NODIG?

Voor het plaatsen van bouwwerken, werken en objecten en het kweken van ongewervelde waterdieren of waterplanten in de Noordzee.

Wordt er een bouwwerk, werk of object geplaatst in de Noordzee? Of worden er ongewervelde waterdieren of waterdieren gekweekt in de Noordzee?

JA

Er is een omgevingsvergunning beperkingen-gebiedactiviteit nodig. Doorloop het afwegingskader 'Medegebruik in windparken' en vraag de vergunning aan bij Rijkswaterstaat.

NEE

Er is geen omgevingsvergunning beperkingen-gebiedactiviteit nodig.

3

VERGUNNING NATURA 2000-ACTIVITEIT

WANNEER NODIG?

Voor een activiteit die significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied.

Zijn significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden op voorhand uit te sluiten in een voortoets?

NEE

Stel een passende beoordeling op en vraag een omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit aan bij het ministerie van LVVN.

JA

Er is geen omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit nodig.

Biedt de passende beoordeling de zekerheid dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten?

NEE

Om een vergunning te krijgen, moet een ADC-toets uitgevoerd worden.

Worden de toetsingscriteria uit de ADC-toets succesvol doorlopen?

NEE

De vergunning kan niet worden verleend. Het project moet worden aangepast.

JA

De vergunning kan worden aangevraagd bij het ministerie van LVVN.

4

VERGUNNING FLORA EN FAUNA-ACTIVITEIT

WANNEER NODIG?

Voor een activiteit (aangewezen in H11 van het Bal) met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten.

Heeft de activiteit mogelijk gevolgen voor wilde dieren of planten?

JA

Er is mogelijk een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit nodig. Maak een soortenbeschermings-toets

NEE

Er is geen omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit nodig.

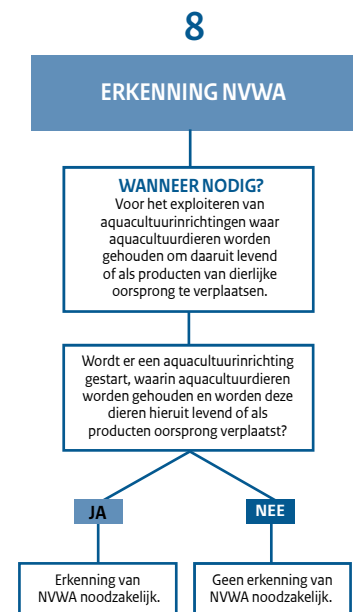
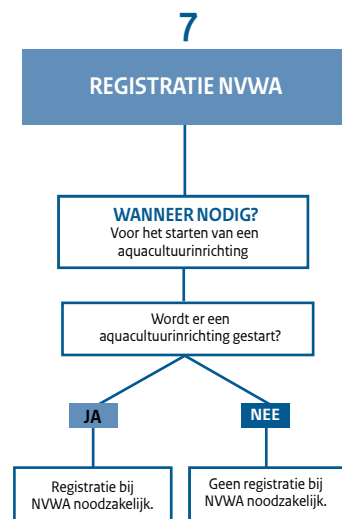
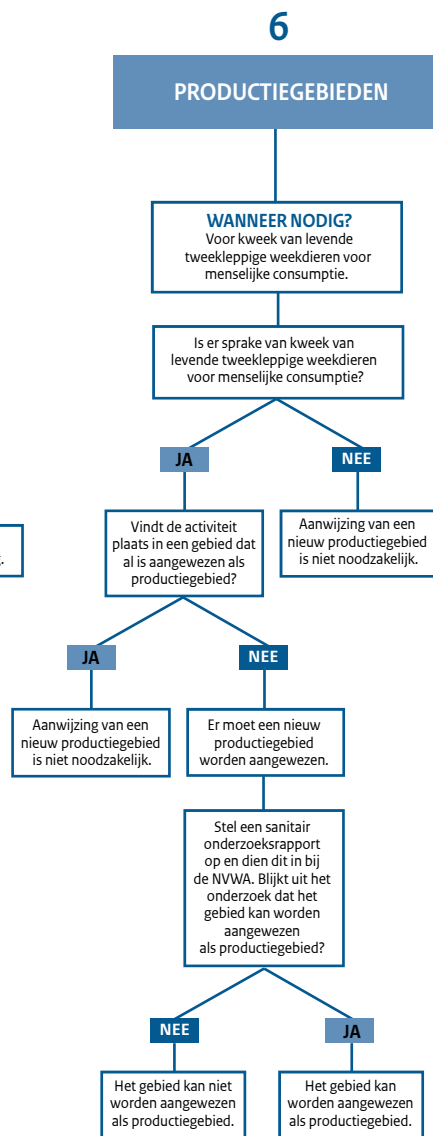
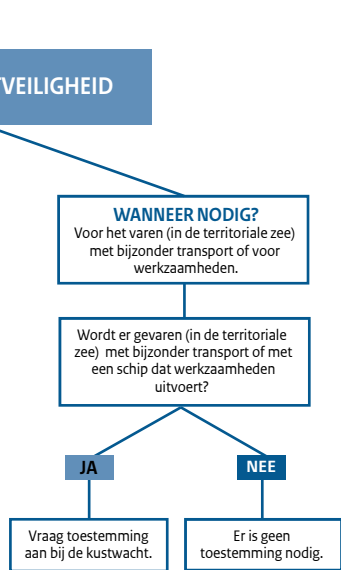
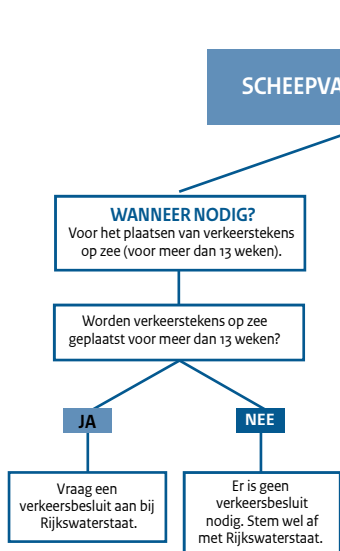
Blijkt uit de soortenbeschermingstoets dat er sprake is van één van de vergunningplichtige activiteiten genoemd in het Besluit activiteiten leefomgeving?

NEE

Er is geen vergunning flora- en fauna-activiteit nodig.

JA

Vraag een vergunning flora- en fauna-activiteit aan bij RVO.

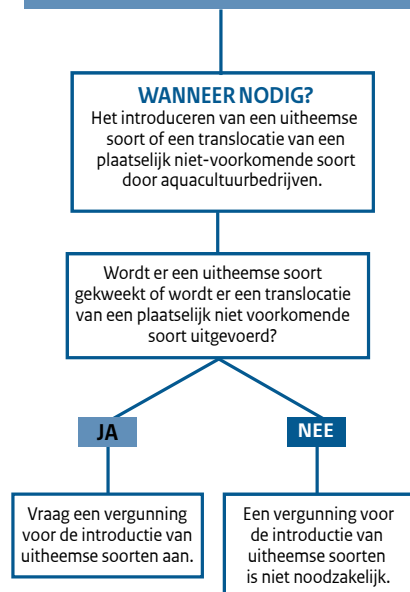
9

INFORMATIEPLICHT NVWA

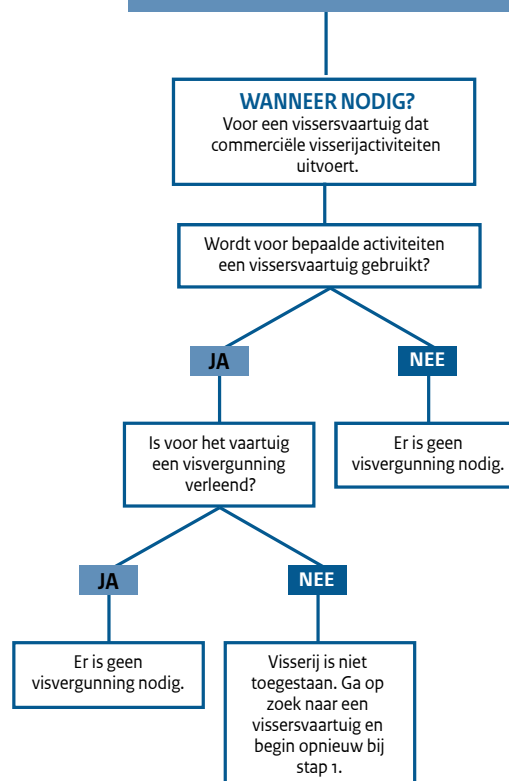
10

VERGUNNING UITHEEMSE SOORTEN

11

VISVERGUNNING

12

OVERIGE VISSERIJREGELGEVING

4.4 Passieve visserij

Voor passieve visserij moet de initiatiefnemer meerdere vergunningen aanvragen. Paragraaf 4.4.1 beschrijft welke vergunningen (mogelijk) nodig zijn. Een vinkje (✓) betekent dat de vergunningplicht van toepassing is. Een vraagteken (?) betekent dat de vergunningplicht mogelijk van toepassing is, dit moet per project beoordeeld worden. Ook is per vergunning kort samengevat waarom een vergunning noodzakelijk is. Paragraaf 4.4.2 bevat een beslisboom per vergunning, die met behulp van vragen laat zien of een vergunning aangevraagd moet worden. Meer uitgebreide informatie over de vergunning, zoals de wettelijke grondslag, indieningsvereisten en doorlooptijd is te vinden in bijlage I.

4.4.1 Benodigde vergunningen

Vergunning/toestemming	Van toepassing op passieve visserij	Beschrijving juridisch kader	Detailinformatie vergunning
Visvergunning	✓	§ 3.8.2	Bijlage I, § 11
Vismachtiging	?	§ 3.8.3	Bijlage I, § 12
Contingent	?	§ 3.8.4	Bijlage I, § 13
Uitvraag voor toegang tot het windpark	✓	§ 3.8.5	Bijlage I, § 14
Informatieplicht exploitatie levensmiddelenbedrijf	✓	§ 3.7.1	Bijlage I, § 95

Voor passieve visserijactiviteiten in windparken gelden geen vergunningplichten vanuit de Omgevingswet. Ook is er geen sprake van bijzonder transport of het plaatsen van verkeersborden op zee. Ten slotte valt passieve visserij niet onder de definitie van aquacultuur, waardoor de registratieverplichtingen en andere verplichtingen voor aquacultuur niet van toepassing zijn.

Visvergunning

Voor een vissersvaartuig dat commerciële visserijactiviteiten uitvoert is een visvergunning nodig. Deze wordt aangevraagd bij RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) door middel van een registratie in het Nederlands Register van Vissersvaartuigen (NRV). Meer informatie over deze vergunning is te lezen in paragraaf 3.8.2. van dit rapport en paragraaf 11 van bijlage I.

Vismachtiging

Voor specifieke visserijactiviteiten is meestal een aanvullende vismachtiging nodig. Voor het gebruik van passieve vistuigen is meestal een vismachtiging meerjarenplan

Noordzee (VMN) nodig. Om gericht op zeebaars te mogen vissen en (bij)vangsten aan te mogen landen is een vismachtiging voor zeebaars noodzakelijk. Deze vismachtigingen moeten worden aangevraagd bij RVO. Een VMN kan alleen worden verleend als de aanvrager beschikt over trackrecords. De vismachtiging zeebaars kan uitsluitend, en onder strikte voorwaarden, worden verleend aan vervangende vaartuigen. Er worden geen nieuwe machtigingen meer uitgegeven. Meer informatie over deze machtiging is te lezen in paragraaf 3.8.3. van dit rapport en paragraaf 12 van bijlage I.

Contingent

Voor specifieke visserijactiviteiten kan een contingent nodig zijn. Nederland heeft voor sommige visbestanden een vangstquotum. Dat is de maximale hoeveelheid vis van een visbestand die vissers mogen vangen. Het totale quotum van een aantal visbestanden is verdeeld in contingenten. Met een contingent mag een bepaalde hoeveelheid van dit bestand gevangen worden. Een contingent moet worden aangevraagd bij RVO.

Meer informatie over contingenten is te lezen in paragraaf 3.8.4. van dit rapport en paragraaf 13 van bijlage I.

Uitvraag voor toegang tot het windpark voor passieve visserij (Staatscourant)

Alleen vissers die door het Rijk ruimte toegewezen hebben gekregen kunnen toegang krijgen tot een windpark. In het gebiedspaspoort zijn bepaalde kavels in het windpark een gewezen voor passieve visserij. De ruimte binnen deze kavels is beperkt. De verdeling van deze schaarse ruimte vindt plaats via een inschrijving waarbij ondernemers, bij voorkeur in een consortium of ander samenwerkingsverband, zich kunnen inschrijven voor een of meerdere specifieke ruimtes. Hiervoor doet het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur een uitvraag in de Staatscourant. Meer informatie over deze selectie is te lezen in paragraaf 3.8.4. van dit rapport en paragraaf 14 van bijlage I.

Informatieplicht exploitatie levensmiddelenbedrijf

De exploitant van een levensmiddelenbedrijf heeft op grond van de Warenwetregeling procedures registratie en erkenning van levensmiddelenbedrijven een informatieplicht. Als een ondernemer vis wil vangen voor menselijke consumptie moet informatie aan de NVWA worden verstrekt. Meer informatie over deze informatieplicht is te lezen in paragraaf 3.7.1 van dit rapport en paragraaf 9 van bijlage I.

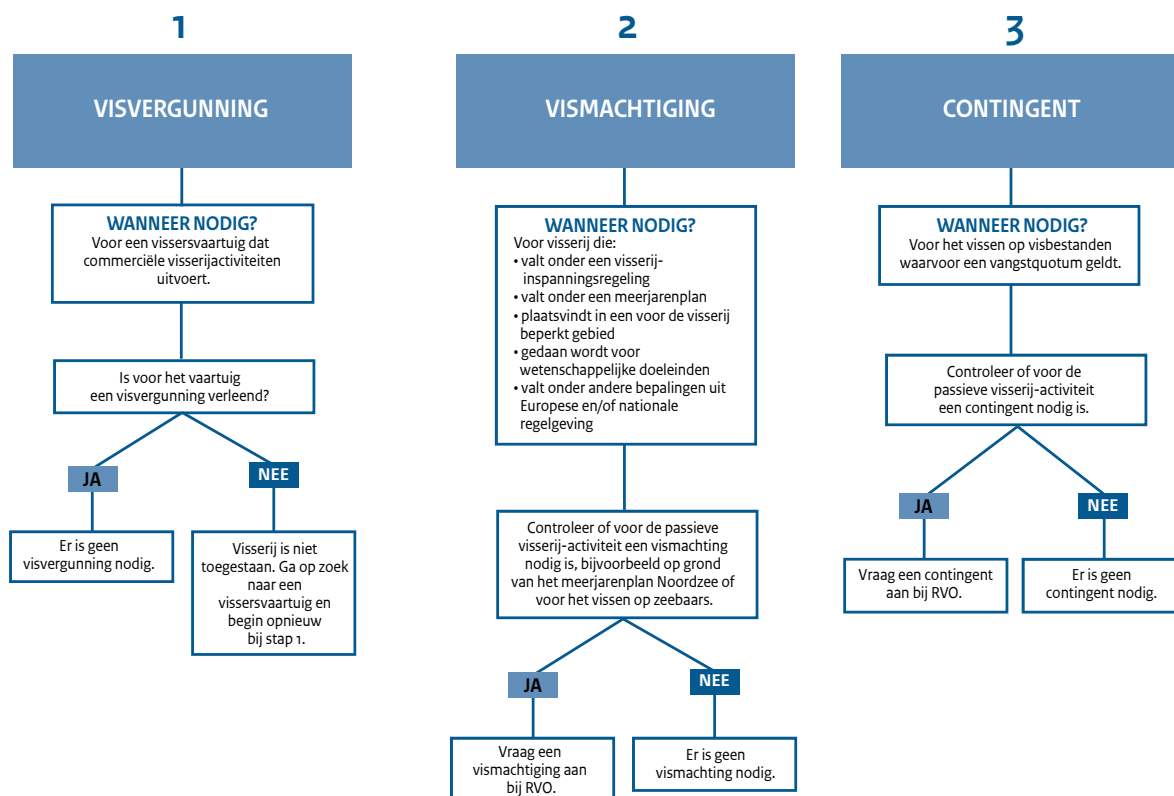
4.4.2 Beslisboom

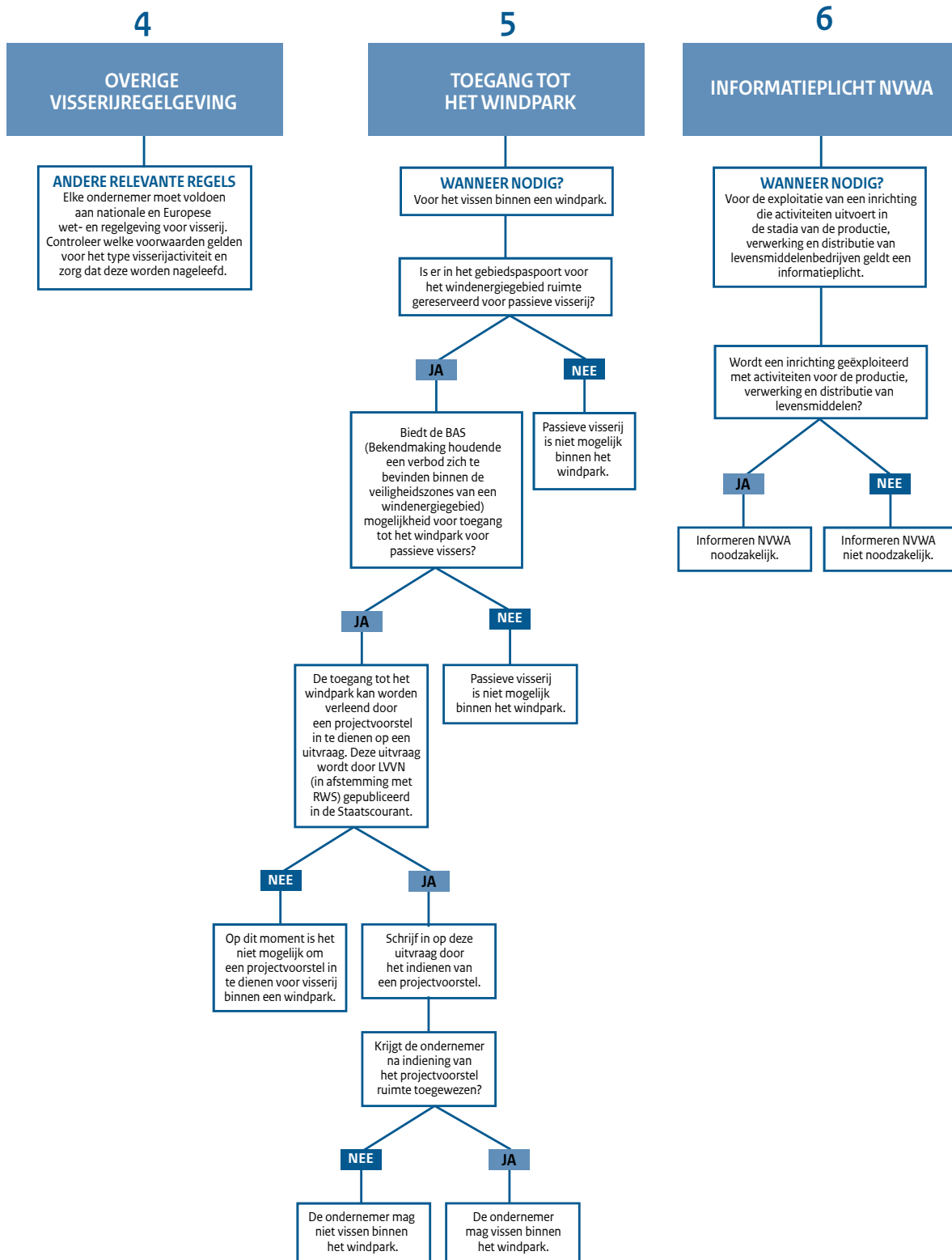
De beslisboom toont per vergunning de vragen en stappen om te bepalen of een vergunningplicht geldt. Alle onderdelen van de beslisboom moeten van boven naar beneden doorlopen worden. Deze beslisboom is bedoeld als hulpmiddel en is niet juridisch bindend. Het advies is om altijd een juridisch adviseur of vergunningadviseur te raadplegen om te bepalen welke vergunningen van toepassing zijn op een concreet project.

BESLISBOOM PASSIEVE VISSERIJ

Doorloop alle onderdelen (1 t/m 6)
van de beslisboom van boven naar beneden

5 Kansen, knelpunten en adviezen

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de kansen en knelpunten die uit dit onderzoek naar voren zijn gekomen, gespecificeerd per activiteit. Op elke kans of elk knelpunt volgt een advies, dat handvatten biedt om knelpunten op te lossen en kansen te benutten. Paragraaf 5.2 beschrijft de kansen en knelpunten voor natuurontwikkeling, paragraaf 5.3 richt zich op aquacultuur en paragraaf 5.4 bespreekt passieve visserij. Ten slotte worden in paragraaf 5.5 algemene knelpunten en kansen beschreven.

5.2 Natuurontwikkeling

Het juridisch kader en de vergunningplichten voor natuurontwikkeling zijn relatief eenvoudig. Voor het starten van een natuurontwikkelingsproject zijn voornamelijk omgevingsvergunningen (beperkingengebiedactiviteit, Natura 2000-activiteit en flora- en fauna-activiteit) en toestemmingen voor scheepvaartveiligheid nodig. Voor de introductie van oesters bestaat een juridisch knelpunt ten aanzien van de dierziekte Bonamia.

5.2.1 *Bonamia-vrije platte oesters*

Knelpunt

Om de introductie van Bonamia in de Noordzee te voorkomen, beoogt het Rijk uitsluitend Bonamia-vrije platte oesters te gebruiken voor herstelprojecten. Het ministerie van LNVN werkt op dit moment aan de juridische borging van dit vereiste.

Advies

Het advies is om deze ontwikkeling in de gaten te houden en de uitkomst daarvan te communiceren naar ondernemers die werken met platte oesters.

5.3 Aquacultuur

Voor aquacultuur geldt dat veel verschillende wetgeving van toepassing is: van regelgeving over water en natuur uit de Omgevingswet tot Europese voedselveiligheidswetgeving. Uit het onderzoek volgen drie knelpunten bestaan die in deze paragraaf worden beschreven:

- Voor de aanwijzing van productiegebieden voor tweekleppige weekdieren is een uitgebreid sanitair onderzoeksrapport en monsternamen nodig;
- Het is niet duidelijk welke instantie verantwoordelijk is voor de vergunning voor de kweek van exoten;
- Voor zeewier is de Europese voedselveiligheidswetgeving nog in ontwikkeling.

5.3.1 Aanwijzing productiegebieden tweekleppige weekdieren

Knelpunt

Levende tweekleppige weekdieren mogen alleen verhandeld worden als ze uit een aangewezen productiegebied komen, maar de meeste windparken in de Noordzee vallen buiten deze gebieden. Voor de aanwijzing van een nieuw productiegebied is een kostbaar en logistiek uitdagend sanitair onderzoek vereist.

Levende tweekleppige weekdieren (mosselen, oesters et cetera) mogen alleen in de handel gebracht worden als deze afkomstig zijn uit een aangewezen productiegebied. Op dit moment zijn er in de Noordzee drie productiegebieden aangewezen. Deze productiegebieden zijn opgenomen in het huidige monitoringsprogramma, en liggen allemaal binnen de 12-mijlszone. Alleen kleine delen van windpark Hollandse Kust Noord en Hollandse Kust Zuid vallen onder het productiegebied. De overige windparken vallen allemaal buiten de productiegebieden. Vanuit deze windparken mogen geen levende tweekleppige weekdieren in handel worden gebracht waarvoor een geclassificeerd productiegebied verplicht is. Dan moet een nieuw productiegebied worden aangewezen.

Voor het opnieuw classificeren is een uitgebreid sanitair onderzoeksrapport nodig waarin besmettingsbronnen worden geïdentificeerd. Ook zijn minimaal 12 bacteriologische monsters nodig voor elk monsternamepunt in het (toekomstige) productiegebied, over een minimale periode van een jaar.

Uit contact met NVWA blijkt dat de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk is voor het nemen van de bacteriologische monsters.

Advies

Voor (beginnende) ondernemers die tweekleppige weekdieren willen kweken kan het nemen van monsters in een windpark en het analyseren daarvan uitdagend zijn. Bij het nemen van de monsters moet namelijk rekening worden gehouden met veiligheid, weersomstandigheden en het tijdig aanleveren van de monsters bij het laboratorium. Het organiseren van dit proces kan hoge kosten met zich meebrengen.

Als het Rijk nieuwe productiegebieden in windparken wil stimuleren, is het advies om voor de lange termijn budget beschikbaar te stellen voor het nemen van monsters binnen windenergiegebieden en het testen van de monsters. Daarnaast is het raadzaam om te onderzoeken of monsterring binnen windparken gecombineerd kan worden met de reguliere monsterring en analyse die al door NVWA uitgevoerd wordt.

5.3.2 Vergunning voor kweek van exoten

Knelpunt

Voor de introductie van exoten in de aquacultuur moet een vergunning aangevraagd worden. Het is niet duidelijk bij welke instantie deze vergunning aangevraagd moet worden.

Op grond van Verordening (EG) nr. 708/2007 moeten aquacultuurbedrijven die een uitheemse soort willen introduceren een vergunning aanvragen. Volgens de Regeling gebruik uitheemse en plaatselijk niet-voorkomende soorten in de aquacultuur kan deze aangevraagd worden bij de Directeur Visserij van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De regeling komt uit 2009 en de functie waarnaar wordt verwezen bestaat inmiddels niet meer. Het ministerie van LVVN is het bevoegd gezag, het is momenteel niet bekend of een vergunningaanvraag bij LVVN of bij RVO moet worden ingediend.

Advies

Op dit moment is kweek van exoten in de aquacultuur binnen windparken niet aan de orde. In de toekomst gaat dit mogelijk wel een rol spelen. Mocht er in de toekomst een vergunning voor kweek van exoten aangevraagd worden, moet duidelijk zijn welke instantie deze aanvraag beoordeelt. Het advies voor het ministerie van LVVN en RVO is om uit te zoeken bij welke instantie en afdeling deze vergunning in behandeling genomen moet worden.

5.3.3 Juridisch kader voor zeewierkweek

Knelpunt

De wetgeving over de voedselveiligheid van zeewier is beperkt. Binnen de EU wordt gewerkt aan nieuwe wetgeving, maar de inhoud en planning hiervan is nog niet bekend.

Zeewier kan een bron zijn van overmatige hoeveelheden jodium en zware metalen zoals lood, cadmium, kwik en arseen, die gezondheidsrisico's kunnen vormen voor mensen en dieren. Binnen de EU-voedselveiligheidswetgeving zijn geen specifieke regels voor zeewier gesteld, zoals dat voor schelpdieren wel het geval is. Wel zijn er bepaalde verordeningen waar rekening mee gehouden moet worden, waarin bijvoorbeeld regels zijn gesteld over maximumgehalten van kwik in algen of voor cadmium in voedingssupplementen met zeewier. De ambitie van de Europese Commissie is coherente, meer specifieke wetgeving voor de productie en verwerking van algen binnen de EU. De inhoud en planning van deze wetgeving is nu nog niet bekend.

Advies

Het advies is om deze ontwikkelingen in de gaten te houden en de uitkomst daarvan te communiceren naar ondernemers die werken met zeewier.

5.4 Passieve visserij

Voor passieve visserij zijn in het rapport van Sophie M. Neitzel e.a.: ‘Stand van Zaken kleinschalige, passieve visserij in windparken op zee’ een aantal knelpunten geïdentificeerd die volgen uit wet- en regelgeving. In dit rapport zijn hier drie van uitgelicht, die ook in interviews voor dit onderzoek naar voren zijn gekomen: het verbod om ’s nachts de veiligheidszone te betreden, de onmogelijkheid om met verschillende tuigen aan boord te vissen en het verbod om binnen onderhoudszones van windturbines te vissen. Deze knelpunten zijn in deze paragraaf beschreven.

5.4.1 ’s Nachts vissen

Knelpunt

In de huidige BAS’en voor de windenergiegebieden is bepaald dat vissersvaartuigen waarmee experimenten met passieve visserij worden uitgevoerd, zich alleen tussen zonsopkomst en zonsondergang in de veiligheidszone mogen bevinden.⁹⁸

In de toelichting op deze bepaling in het BAS voor windenergiegebied Hollandse Kust Noord staat:

“Toegang tot de veiligheidszone om de experimenten met passieve visserij uit te voeren is alleen toegestaan tussen zonsopkomst en zonsondergang. Het verbod om ’s nachts zich te bevinden binnen de veiligheidszone is gebaseerd op enerzijds de beperkte mogelijkheden om ’s nachts reddingsoperaties uit te voeren met helikopters en anderzijds de slechte zichtbaarheid van de binnenste turbinepalen van de windparken. De vaste vistuigen kunnen ’s nachts blijven liggen, het plaatsen en ophalen mag echter alleen overdag.”

Het verbod om ’s nachts vistuigen te plaatsen en op te halen komt dus voort uit veiligheidsoverwegingen.

Advies

Voor vissers kan het wenselijk zijn om ’s nachts binnen het windpark te vissen. Enerzijds voor het vissen op soorten die alleen ’s nachts actief zijn, anderzijds omdat het voor de bedrijfsvoering van vissers efficiënt kan zijn om overdag buiten windparken en ’s nachts binnen windparken te vissen. Om veiligheidsredenen is in het BAS bepaald dat vissers alleen overdag het windpark in mogen. Om te verkennen of er ruimte is om hiervan af te wijken, is het advies om in gesprek te gaan met Rijkswaterstaat en de Kustwacht.

⁹⁸: ZIE ARTIKEL 4, DERDE LID ONDER F BEKENDMAKING HOUDENDE EEN VERBOD ZICH TE BEVINDEN BINNEN DE VEILIGHEIDSZONES VAN WINDENERGIEGEBIED BORSSELE IN DE NOORDZEE EN ARTIKEL 4, DERDE LID ONDER F BEKENDMAKING HOUDENDE EEN VERBOD ZICH TE BEVINDEN BINNEN DE VEILIGHEIDSZONE VAN KAVEL V IN WINDENERGIEGEBIED HOLLANDSE KUST (NOORD) IN DE NOORDZEE

5.4.2 Vissen met meerdere tuigen

Knelpunt

Uit onderzoek van W.J. Strietman e.a. 'De commerciële haalbaarheid van passieve visserij op Noordzeekrab in windparken voor de Hollandse kust' blijkt dat het vissen met meerdere tuigen binnen een windpark gunstig kan zijn voor de businesscase van vissers. Het gelijktijdige gebruik van meerdere passieve tuigen of van een passief tuig en een actief tuig is niet altijd mogelijk. Deze beperking komt voort uit Europese visserijwetgeving en uit praktische bezwaren van handhavende instanties.

Onderstaande opsomming noemt een aantal voorbeelden van juridische beperkingen voor het gelijktijdig gebruiken van meerdere (passieve) vistuigen:

- Voor de aanlandplicht (de verplichting voor vissers om alle gevangen vis aan land te brengen) gelden vistuig-specifieke uitzonderingen. Wanneer gelijktijdig met twee verschillende vistuigen zou worden gevestigd, kan niet worden vastgesteld voor welke vangsten een aanlandplicht of uitzondering daarop geldt.
- Een visser kan twee verschillende vismachtigingen hebben voor het vangen van een bepaalde hoeveelheid zeebaars, gekoppeld aan een specifiek tuig. Als deze visser tuigen (bijvoorbeeld staand want en handlijn) zou combineren, is het niet mogelijk om te controleren welke vissen zijn gevangen met welk tuig.

Er is op dit moment geen volledig overzicht van de mogelijkheden en beperkingen van uit Europese visserijwetgeving voor het gelijktijdig vissen met meerdere tuigen.

Daarnaast zijn er praktische bezwaren vanuit handhavende instanties. Het Rijk is verplicht om vangsten accuraat, gebiedsspecifiek en vistuigspecifiek te rapporteren en effectief te handhaven op naleving van bijvoorbeeld de aanlandplicht en toegestane vangsten op grond van vismachtigingen. Als er met meerdere tuigen tegelijk gevestigd wordt, is niet te controleren welke vis met welk tuig is gevangen.

Advies

Vissers kunnen niet altijd gelijktijdig met meerdere passieve vistuigen (of een actief en een passief tuig) aan boord opereren. Ook is er geen duidelijkheid over de exacte wet- en regelgeving en de praktische bezwaren die dit onmogelijk maken. Daarom is het advies tweeledig. Enerzijds is het advies om duidelijkheid te scheppen in de regelgeving die belemmerend werkt voor het vissen met meerdere tuigen. Anderzijds is het advies om samen met de visserijsector en handhavende instanties de voor- en nadelen van het vissen met meerdere tuigen in beeld te brengen.

Als duidelijk is of en waarom het vissen met meerdere tuigen binnen windparken wenselijk is, en de juridische (on)mogelijkheden helder zijn, kunnen vervolgens stappen worden gezet richting een oplossing van dit knelpunt. Een belangrijk punt is dat Europese visserijregelgeving niet unilateraal door Nederland kan worden gewijzigd.

5.4.3 Dichterbij windturbines vissen

Knelpunt

In de BAS'en is bepaald dat passieve vissers een afstand van ten minste 250m van de windturbines in acht moeten nemen.⁹⁹ Binnen deze onderhoudszones kunnen vissers niet vissen. In het rapport van Sophie M. Neitzel wordt genoemd dat het vissen dichterbij de windturbines het vangstpotentieel kan vergroten omdat er dichterbij het hard substraat gevist kan worden. Dit geldt vooral voor het vissen met handlijn en potten en korven.¹⁰⁰

In de toelichting op deze bepaling in het BAS voor windenergiegebied Hollandse Kust Noord staat:

“Het is niet toegestaan zich binnen een straal van 250 meter om iedere windturbine en binnen 250 meter aan weerszijden van de infieldkabels te bevinden danwel objecten te plaatsen. Deze ruimte dient vrij te blijven voor het veilig kunnen uitvoeren van het benodigde onderhoud.

Daarnaast komen in de directe nabijheid van de fundering de infieldkabels naar boven. Het is daarom niet toegestaan om met voorwerpen, zoals ankers, hengels, touwen, lijnen en boeien, vanaf het vaartuig in een straal van 250 meter rondom de turbine en binnen 250 meter aan weerszijden van de infieldkabels te komen. Ankers, haken van hengels, touwen, lijnen of boeien kunnen schade veroorzaken aan de infieldkabels. Daarnaast kunnen de onderhoudswerkzaamheden nabij de fundering door duikers in opdracht van de windparkexploitant worden bemoeilijkt. Gezien de gevaarsaspecten is het gerechtvaardigd op grond van het voorzorgsbeginsel dusdanige maatregelen te treffen dat het risico op beschadiging van de infrastructuur en beletsel voor onderhoudswerkzaamheden wordt geminimaliseerd.”

Deze beperking komt dus voort uit veiligheidsoverwegingen.

Advies

Om veiligheidsredenen is in het BAS bepaald dat vissers niet binnen een straal van 250 meter rondom windturbines en infieldkabels mogen vissen. Om te verkennen of er ruimte is om hiervan af te wijken, is het advies om in gesprek te gaan met Rijkswaterstaat en de Kustwacht.

99: ZIE ARTIKEL 4, DERDE LID ONDER C EN D BEKENDMAKING HOUDENDE EEN VERBOD ZICH TE BEVINDEN BINNEN DE VEILIGHEIDSZONES VAN WINDENERGIEGEBIED BORSELE IN DE NOORDZEE EN ARTIKEL 4, DERDE LID ONDER C EN D BEKENDMAKING HOUDENDE EEN VERBOD ZICH TE BEVINDEN BINNEN DE VEILIGHEIDSZONE VAN KAVEL V IN WINDENERGIEGEBIED HOLLANDSE KUST (NOORD) IN DE NOORDZEE

100: NEITZEL E.A. 2024, P. 107

5.4.4 Verdelen ruimte voor passieve visserij binnen windparken

Knelpunt

Op dit moment wordt de beschikbare ruimte voor passieve visserij binnen windparken verdeeld door het ministerie van LNV. Vissers kunnen zich met een projectplan inschrijven op een uitvraag in de Staatscourant, waarna het ministerie bepaald welke vissers toegang krijgen tot het windpark voor experimenten met passieve visserij. Als na afloop van de experimentele fase bepaald wordt dat passieve visserij in windparken ook op lange termijn mogelijk wordt, moet er worden nagedacht over hoe de toegang voor passieve vissers op lange termijn wordt geregeld.

Advies

Het is belangrijk dat het systeem voor toegang van passieve vissers de veiligheid binnen windparken waarborgt en daarnaast in lijn is met bestaande wetgeving. Visserijactiviteiten worden gereguleerd door het GVB. Het systeem van toegangsverlening tot het windpark mag niet in strijd zijn met het GVB. Daarnaast moet het toelaten van vissers binnen windparken voldoen aan internationale wetgeving over veiligheidszones rondom installaties op zee.

5.5 Algemeen

Naast de kansen en knelpunten per activiteit, is er ook een algemene kans en een knelpunt met betrekking tot informatievoorziening. Deze zijn in deze paragraaf beschreven.

5.5.1 Informatievoorziening medegebruik

Knelpunt

Uit interviews met medegebruikers blijkt dat zij gebruik maken van de vergunningcheck op omgevingsloket.nl om te inventariseren welke vergunningen nodig zijn. De omgevingsrechtelijke vergunningen zijn opgenomen in deze vergunningcheck (Natura 2000-, en flora- en fauna-activiteiten en beperkingengebiedactiviteiten).

Vergunningen of toestemmingen die buiten het omgevingsrecht vallen, zijn niet opgenomen in deze vergunningencheck. Het gaat hier bijvoorbeeld om de registratie of erkenning voor aquacultuurinrichtingen die aangevraagd moet worden bij de NVWA. Hierdoor bestaat de kans dat deze verplichtingen over het hoofd worden gezien. Het is de verantwoordelijkheid van de aanvrager om op de hoogte te zijn van welke verplichtingen gelden. Om medegebruikers hierbij te ondersteunen, liggen er kansen voor een betere informatievoorziening over de toepasselijke wet- en regelgeving en benodigde vergunningen.

Kans

Rijkswaterstaat heeft een webpagina op het Noordzeeloket ingericht speciaal voor medegebruik, zie: <https://www.noordzeeloket.nl/functies-gebruik/windenergie/doorvaart-medegebruik/infographic/medegebruik-windparken-noordzee-stap-1/>.

Deze pagina is eenvoudig te vinden en legt duidelijk uit welke stappen een initiatiefnemer moet doorlopen voor het aanvragen van een vergunning. Bij andere vergunningverlenende instanties, zoals het ministerie van LNV, RVO en NVWA is geen specifieke webpagina voor medegebruik. Bij deze organisaties liggen kansen om de informatievoorziening richting initiatiefnemers voor medegebruik te verbeteren.

Advies

Er is geen centraal informatiepunt over de wet- en regelgeving en vergunningen voor medegebruik in windparken op zee. Hierdoor bestaat een kans dat medegebruikers bepaalde verplichtingen over het hoofd zien. Om medegebruikers te ondersteunen in het vinden van de juiste regels voor hun activiteit, is het advies om te zorgen voor een centraal informatiepunt. Dit kan bijvoorbeeld een webpagina zijn, waarop wordt doorverwezen naar de verschillende instanties waar mogelijk een vergunning of toestemming moet worden aangevraagd. Dit rapport bevat de noodzakelijke informatie en kan dienen als basis voor informatievoorziening richting ondernemers.

TUSSENCONCLUSIE HOOFDSTUK 5

Uit het juridisch kader en de vergunningplichten volgen kansen en knelpunten voor het opstarten van de verschillende medegebruiksactiviteiten.

NATUURONTWIKKELING

- Knelpunt: om de introductie van Bonamia in de Noordzee te voorkomen, beoogt het Rijk uitsluitend Bonamia-vrije platte oesters te gebruiken voor herstelprojecten. Het ministerie van LNV werkt op dit moment nog aan de juridische borging van dit vereiste.

Advies: houd deze ontwikkeling in de gaten en communiceer de uitkomst daarvan naar ondernemers die werken met platte oesters.

AQUACULTUUR

- Knelpunt: alleen levende tweekleppige weekdieren uit een productiegebied mogen in de handel gebracht worden. Voor het aanwijzen van een nieuw productiegebied is een uitgebreid sanitair onderzoek nodig, wat kostbaar en logistiek uitdagend is.

Advies: stel budget beschikbaar voor het nemen van monsters en onderzoek de mogelijkheid om aan te sluiten bij bestaande reguliere monitoring en analyse door NVWA.

- Knelpunt: het is onduidelijk welke instantie en afdeling verantwoordelijk is voor de vergunning voor de kweek van exoten.

Advies: onderzoek en verduidelijk welke instantie verantwoordelijk is voor de vergunningaanvraag.

- Knelpunt: er is beperkte specifieke wetgeving over de voedselveiligheid van zeewier is beperkt. Binnen de EU wordt gewerkt aan nieuwe wetgeving, maar de inhoud en planning hiervan is nog niet bekend.
- Advies: houd deze ontwikkeling in de gaten en communiceer de uitkomst daarvan naar ondernemers die werken met zeewier.

PASSIEVE VISSERIJ

- Knelpunt: huidige regelgeving staat visserij alleen overdag toe binnen windparken.

Advies: onderzoek met Rijkswaterstaat en de Kustwacht of er mogelijkheden zijn om hiervan af te wijken.

- Knelpunt: huidige regelgeving beperkt het gebruik van meerdere vistuigen aan boord.
- Advies: schep duidelijkheid in de regelgeving en breng samen met handhaven- de instanties de voor- en nadelen van vissen met meerdere tuigen in kaart.
- Knelpunt: huidige regelgeving staat dichtbij windturbines vissen niet toe.
Advies: onderzoek met Rijkswaterstaat en de Kustwacht of er mogelijkheden zijn om hiervan af te wijken.
- Knelpunt: na de experimentele fase met passieve visserij moet worden nage- dacht over een systeem dat voor de lange termijn de toegang van vissers tot het windpark regelt.

Advies: zorg het systeem voor toegang van passieve vissers de veiligheid binnen windparken waarborgt en in lijn is met bestaande wetgeving zoals het GVB.

ALGEMEEN

Knelpunt en kans: er is een gebrek aan een centraal informatiepunt voor wet- en regelgeving en benodigde vergunningen voor medegebruik in windparken op zee.

Advies: maak een centraal informatiepunt met informatie over het juridisch kader, waar wordt doorverwezen naar de verschillende instanties waar vergunnin- gen of toestemmingen nodig zijn.

6 Conclusie

Om de klimaatdoelen te halen, breidt Nederland windenergie op zee steeds verder uit. Door de toenemende drukte op de Noordzee is meervoudig ruimtegebruik, zoals medegebruik in windparken, noodzakelijk. Om meer inzicht te bieden in wet- en regelgeving voor medegebruiksactiviteiten in windparken op zee beschrijft dit rapport de relevante wet- en regelgeving, procedures en vergunningen en toestemmingen. Het rapport ziet op drie vormen van medegebruik:

1. Natuurontwikkeling;
2. Aquacultuur;
3. Passieve visserij.

De wet- en regelgeving is beschreven aan de hand van zeven thema's: veiligheid, windenergie, natuur, water, milieu, voedselveiligheid en visserij. Daarnaast gaat het rapport nader in op de vergunningplichten met beslisbomen. Ook beschrijft het rapport de kansen en knelpunten die de regelgeving met zich mee brengt en bevat het advies om knelpunten op te lossen en kansen te benutten.

Veiligheid

- Elk windenergiegebied heeft een veiligheidszone, die wordt ingesteld in een besluit van algemene strekking (BAS). De kern van zo'n besluit is een algemeen toegangsverbod voor de veiligheidszone. Daarnaast bevat het BAS specifieke uitzonderingen voor vaartuigen die de veiligheidszone wel mogen betreden, waaronder voor experimenten met passieve visserij.
- Het Arbeidsomstandighedenbesluit stelt regels over onderzoek naar ontplofbare oorlogsresten bij mogelijke aanwezigheid op een projectlocatie.
- Op alle schepen in de Noordzee zijn de Scheepvaartverkeerswet, de Wet verontreiniging door schepen en de Wet bestrijding maritieme ongevallen van toepassing.
- Voor aquacultuur geldt dat IALA eisen stelt aan de markering (met name verlichting) van installaties op zee, waaronder aquacultuurinstallaties.

Windenergie

- Windparken op de Noordzee worden gereguleerd door de Wet windenergie op zee, waarin onder andere het kavelbesluit en de vergunningprocedure zijn geregeld. Op dit moment zijn in kavelbesluiten geen voorschriften opgenomen met betrekking tot medegebruik.
- Het Programma Noordzee bevat het Beleidskader doorvaart en medegebruik in windenergiegebieden op de Noordzee. Hierin zijn een aantal beleidsmatige uitgangspunten voor medegebruik opgenomen.
- Het Noordzeeakkoord stelt dat vroegtijdige anticipatie op medegebruik in windparken kosteneffectiever is. Daarom wordt voor elk windpark een gebiedspaspoort opgesteld. Ook stelt het akkoord dat in kavelbesluiten rekening wordt gehouden met medegebruik en dat het Rijk overzicht zal scheppen en faciliteren bij de vergunningprocedures voor medegebruik.

- Voor elk windpark wordt een gebiedsverkenning en gebiedspaspoort opgesteld. De gebiedsverkenning inventariseert de gebiedsspecifieke kenmerken van het gebied. Het gebiedspaspoort geeft aan waar in het windpark welke vormen van medegebruik de voorkeur genieten. Initiatiefnemers kunnen een activiteit starten in een voor hun activiteit aangewezen vlak.

Natuur

- Op basis van de Omgevingswet kan een omgevingsvergunning voor Natura 2000- of flora- en fauna-activiteiten noodzakelijk zijn, die aangevraagd moeten worden bij het ministerie van LNV en RVO.
- De regels voor natuurbescherming uit de Omgevingswet zijn niet van toepassing op passieve visserij. De Europese Unie heeft exclusieve bevoegdheid over visserijmaatregelen, die alleen binnen het GVB genomen kunnen worden. Alleen voor visserij binnen Natura 2000-gebieden kan een omgevingsvergunning nodig zijn, maar geen van de huidige of toekomstige windenergiegebieden ligt in een Natura 2000-gebied.
- Op grond van het internationale OSPAR-verdrag zijn het voorzorgsbeginsel en de principes van de best beschikbare technieken (BBT) en de beste milieupraktijk (BMP) relevant.
- De Wet dieren bevat een aantal algemene verplichtingen voor dierenwelzijn, zoals de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier en de plicht om voldoende zorg in acht te nemen voor dieren.
- Wat betreft diergezondheid geldt Europese en nationale regelgeving om verspreiding van dierziekten te voorkomen. Voor het starten van een aquacultuurinrichting is een registratie of een erkenning van de NVWA nodig. Voor elk aquacultuurbedrijf is een registratie noodzakelijk. Voor bepaalde in de wet aangewezen aquacultuurbedrijven, met meer risico voor diergezondheid, is in plaats daarvan een erkenning noodzakelijk.
- Een concreet voorbeeld van een dierziekte die relevant is voor medegebruik is de parasiet *Bonamia* die voor kan komen bij oesters. Alleen introductie van *Bonamia*-vrije oesters is toegestaan. Op dit moment onderzoekt het ministerie van LNV hoe de toetsing op *Bonamia*-vrije oesters het beste juridisch kan worden geborgd.
- De Europese Commissie houdt een lijst bij met exoten die niet mogen worden gekweekt. De zeewiersoort *Rugulopteryx okamurae* staat op deze lijst. Als een aquacultuurbedrijf een uitheemse soort wil introduceren, moet deze daarvoor een vergunning aanvragen en een uitgebreid dossier opstellen. Het is momenteel niet duidelijk of deze vergunningaanvraag moet worden ingediend bij LNV of RVO.

Water

- De Omgevingswet stelt regels voor de bescherming van de Noordzee. Deze zijn van toepassing op aquacultuur en natuurontwikkeling, maar niet op passieve visserij.
- Voor het plaatsen of in stand houden van een bouwwerk of een ander object is een omgevingsvergunning voor een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk vereist. Hetzelfde geldt voor het kweken of houden van ongewervelde waterdieren of het telen van waterplanten en het invangen van mosselzaad.

Rijkswaterstaat is het bevoegd gezag voor deze vergunning. Voor de verlening van de omgevingsvergunning past Rijkswaterstaat het 'Afwegingskader medegebruik in windparken' toe.

Milieu

De bescherming van het milieu is geregeld in de Omgevingswet waaronder via de milieueffectrapportage en het aanwijzen van milieubelastende activiteiten. Voor de in dit rapport beschreven activiteiten is geen milieueffectrapportage noodzakelijk en zijn geen milieubelastende activiteiten van toepassing.

Voedselveiligheid

- Op alle producten die in de handel worden gebracht voor menselijke consumptie is de Europese voedselveiligheidswetgeving van toepassing (Verordening (EG) nr. 178/2002, Verordening (EG) nr. 852/2004 en Verordening (EG) nr. 853/2004).
- In Nederland is voedselveiligheid geregeld in de Warenwet en onderliggende besluiten en regelingen. Op grond van de Warenwetregeling procedures registratie en erkenning van levensmiddelenbedrijven heeft de exploitant van een levensmiddelenbedrijf bijvoorbeeld een informatieplicht. Als een ondernemer zeewier of schelpdieren wil kweken of vissen vangt voor menselijke consumptie moet informatie aan de NVWA worden verstrekt.
- Kweek van levende tweekleppige weekdieren is alleen toegestaan binnen aangewezen productiegebieden. Voor kweek in windparken buiten de 12-mijlszone is dus aanwijzing van een nieuw productiegebied noodzakelijk. Voor een aanwijzing is de initiatiefnemer verantwoordelijk om input te geven voor een sanitair onderzoeksrapport. Dit wordt daarna verder aangevuld door de NVWA. Om dit rapport op te kunnen stellen dient minimaal een jaar lang maandelijks monsters te worden genomen van de tweekleppige weekdieren in het gebied.
- Voor zeewier geldt dat er binnen de EU-voedselveiligheidswetgeving, naast de algemene regels, nog geen specifieke regels zijn voor zeewier. Wel is de ambitie om meer specifieke wetgeving voor productie en verwerking van algen binnen de EU te ontwikkelen. De planning en inhoud hiervan is echter nog niet bekend.
- Ook voor visserijproducten die in de handel worden gebracht voor menselijke consumptie is de Europese voedselveiligheidswetgeving van toepassing. Daarnaast gelden vanuit Europese en nationale visserijwetgeving eisen met betrekking tot voedselveiligheid.

Visserij

- De regels over visserij gelden alleen voor de activiteit passieve visserij. Visserijactiviteiten worden gereguleerd via Europese en nationale visserijwetgeving, er gelden geen vergunningplichten vanuit de Omgevingswet.
- Voor een vissersvaartuig dat commerciële visserijactiviteiten uitvoert is een visvergunning nodig. Dit geldt dus ook voor aquacultuur activiteiten waarbij een vissersvaartuig wordt gebruikt. De visvergunning wordt aangevraagd bij RVO. De visvergunning is geldig in EU wateren en verleent dus in beginsel ook toegang tot

windenergiegebied in die wateren. Vanuit andere wettelijke kaders (het BAS) is die toegang beperkt. Op grond van die wetgeving is dus separate toestemming nodig om de visvergunning te kunnen gebruiken in de windenergiegebieden.

- Voor specifieke visserijactiviteiten is meestal een aanvullende vismachtiging nodig. Deze vismachtiging moet worden aangevraagd bij RVO. Een vismachtiging Meerjarenplan Noordzee (VMN) kan alleen worden verleend als aanvrager beschikt over trackrecords. De vismachtiging zeebaars kan uitsluitend, en onder strikte voorwaarden, worden verleend aan vervangende vaartuigen. Er worden geen nieuwe machtigingen meer uitgegeven.
- In Nederland geldt voor sommige visbestanden een vangstquotum, dat de maximale hoeveelheid vis aangeeft die vissers mogen vangen. Het quotum is verdeeld in contingenten, waarmee vissers een bepaalde hoeveelheid van een visbestand mogen vangen. Voor passieve visserij in windparken kan ook een contingent nodig zijn.
- Toegang tot de veiligheidszone van een windpark is beperkt in het BAS. Onder specifieke voorwaarden is passieve visserij binnen bepaalde windparken toegestaan. Alleen vissers die door het Rijk ruimte toegewezen hebben gekregen mogen gebruik maken van deze uitzondering. De verdeling van deze ruimte vindt plaats via een uitvraag van het ministerie van LVVN in de Staatscourant.
- In het BAS en in het Programma Noordzee zijn voorwaarden opgenomen waar de ondernemer bij de inschrijving aan moet voldoen, bijvoorbeeld dat alleen met passieve vistuigen gevist mag worden en dat het vaartuig zich moet aanmelden bij de Kustwacht.
- Naast de genoemde voorwaarden moet elke visser voldoen aan nationale en Europese visserij wet- en regelgeving. Per specifieke visserijactiviteit moet worden bepaald welke verplichtingen van toepassing zijn. Het GVB is ook van toepassing op aquacultuur. Uit de wet blijkt niet expliciet welke activiteiten binnen aquacultuur moeten worden gezien als visserij. Ook voor specifieke aquacultuuractiviteiten moet worden bepaald welke verplichtingen van toepassing zijn.

Kansen, knelpunten en adviezen

Uit het juridisch kader en gesprekken met instanties en stakeholders volgen verschillende kansen en knelpunten, die per activiteit zijn beschreven.

Natuurontwikkeling

Knelpunt: om de introductie van *Bonamia* in de Noordzee te voorkomen, beoogt het Rijk uitsluitend *Bonamia*-vrije platte oesters te gebruiken voor herstelprojecten. Het ministerie van LVVN werkt op dit moment nog aan de juridische borging van dit vereiste.

Advies: houd deze ontwikkeling in de gaten en communiceer de uitkomst daarvan naar ondernemers die werken met platte oesters.

Aquacultuur

- **Knelpunt:** alleen levende tweekleppige weekdieren uit een productiegebied mogen in de handel gebracht worden. Voor het aanwijzen van een nieuw productiegebied is een uitgebreid sanitair onderzoek nodig, wat kostbaar en logistiek uitdagend is.
Advies: stel budget beschikbaar voor het nemen van monsters en onderzoek de mogelijkheid om aan te sluiten bij bestaande reguliere monsterring en analyse door NVWA.
- **Knelpunt:** het is momenteel niet duidelijk welke instantie en afdeling verantwoordelijk is voor de vergunning voor de kweek van exoten.
Advies: verduidelijk welke instantie en afdeling verantwoordelijk is voor de vergunningaanvraag.
- **Knelpunt:** er is beperkte specifieke wetgeving over de voedselveiligheid van zeewier is beperkt. Binnen de EU wordt gewerkt aan nieuwe wetgeving, maar de inhoud en planning hiervan is nog niet bekend.
Advies: houd deze ontwikkeling in de gaten en communiceer de uitkomst daarvan naar ondernemers die werken met zeewier.

Passieve visserij

- **Knelpunt:** huidige regelgeving staat visserij alleen overdag toe binnen windparken.
Advies: onderzoek met Rijkswaterstaat en de Kustwacht of er mogelijkheden zijn om hiervan af te wijken.
- **Knelpunt:** huidige regelgeving beperkt het gebruik van meerdere vistuigen aan boord.
Advies: schep duidelijkheid in de regelgeving en breng samen met handhavende instanties de voor- en nadelen van vissen met meerdere tuigen in kaart.
- **Knelpunt:** huidige regelgeving staat dichtbij windturbines vissen niet toe.
Advies: onderzoek met Rijkswaterstaat en de Kustwacht of er mogelijkheden zijn om hiervan af te wijken.
- **Knelpunt:** na de experimentele fase met passieve visserij moet worden nagedacht over een systeem dat voor de lange termijn de toegang van vissers tot het windpark regelt.
Advies: zorg het systeem voor toegang van passieve vissers de veiligheid binnen windparken waarborgt en in lijn is met bestaande wetgeving zoals het GVB.

Algemeen

- **Knelpunt en kans:** er is een gebrek aan een centraal informatiepunt voor wet- en regelgeving en benodigde vergunningen voor medegebruik in windparken op zee.
- **Advies:** maak een centraal informatiepunt met informatie over het juridisch kader, waar wordt doorverwezen naar de verschillende instanties waar vergunningen of toestemmingen nodig zijn.

7 Bronnenlijst

BAS windenergiegebied Borssele 2021

Bekendmaking houdende een verbod zich te bevinden binnen de veiligheidszones van windenergiegebied Borssele in de Noordzee, Stcrt. 2021, 13511

BAS windenergiegebied Hollandse Kust (noord) 2024

Bekendmaking houdende een verbod zich te bevinden binnen de veiligheidszone van kavel V in windenergiegebied Hollandse Kust (noord) in de Noordzee, Stcrt. 2024, 3405

BAS windenergiegebied Hollandse Kust (zuid) 2023

Bekendmaking houdende een verbod zich te bevinden binnen de veiligheidszone van windenergiegebied Hollandse Kust (zuid) in de Noordzee, Stcrt. 2023, 29556

Beleidsnota Noordzee 2016 - 2021, 2015

Beleidsnota Noordzee 2016 - 2021

Brief van de minister voor Klimaat en Energie 2021

Brief van de minister voor Klimaat en Energie, Kamerstukken II 2021/22, 33561, nr. 54

COM(2022)592 2022

Commissiedocument 592 van 2022.

Directorate-General for Environment (European Commission) 2015

Directorate-General for Environment (European Commission), Interpretation of definitions of project categories of annex I and II of the EIA Directive, 2015.

H. Sas e.a. 2020

H. Sas e.a., 'Bonamia infection in native oysters (*Ostrea edulis*) in relation to European restoration projects.' Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems 30(11)

Handreiking gebiedspaspoort Borssele 2020

Handreiking gebiedspaspoort Borssele, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2020

Hermans e.a. 2024

Hermans e.a., Onderzoek naar natuurbeschermende en natuurversterkende maatregelen voor energiesystemen op de Noordzee (Witteveen+Bos), 2024.

Het Akkoord voor de Noordzee 2020

Het Akkoord voor de Noordzee, Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving, 2020

Kamermans e.a. 2018

P. Kamermans e.a., 'Begrenzing deel Voordelta als niet Bonamia-vrij gebied binnen de Nederlandse Noordzee.' Wageningen Marine Research rapport, C112/18

Kamermans e.a. 2024

P. Kamermans e.a., 'Richtlijnen voor Bonamia-vrije broedhuizen voor platte oesters in Nederland.' Wageningen Marine Research rapport, C027/24

Mariene Strategie (deel 3) Programma van Maatregelen

Mariene Strategie (deel 3) Programma van Maatregelen, bijlage bij Programma Noordzee 2022 – 2027, Brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat (kamerstuk 5325-5).

Memorie van Toelichting Besluit activiteiten leefomgeving 2018

Memorie van Toelichting Besluit activiteiten leefomgeving, Stb. 2018, 293

Memorie van Toelichting Omgevingsbesluit 2018

Memorie van Toelichting Omgevingsbesluit, Stb. 2018, 290

Memorie van Toelichting Wet Dieren 2007

Memorie van Toelichting Wet Dieren, Kamerstukken II 2007/08, 31389, nr. 4

Memorie van Toelichting wijziging Wet windenergie op zee

Memorie van Toelichting wijziging Wet windenergie op zee, Kamerstukken II 2018/19, 35092, nr. 3

Neitzel e.a. 2024

S.M. Neitzel e.a., 'Exploring co-use of offshore wind farms by passive fisheries in Borssele wind farm, the Netherlands: An experimental study on the technical, ecological, economic and safety considerations of fishing with handline, gill nets, pots and jigging machines.' Wageningen Marine Research report, C032/24.

Nota van Toelichting Aanvullingsbesluit natuur Omgevingswet 2021

Nota van Toelichting Aanvullingsbesluit natuur Omgevingswet, Stb. 2021, 22

Programma Noordzee 2022 – 2027 2022

Programma Noordzee 2022 – 2027, Brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat (kamerstuk 5325-5).

Steenbergen e.a. 2023

J. Steenbergen e.a., 'Kansrijke windenergiegebieden voor maricultuur en passieve visserij: Kwalitatieve beoordeling van de geschiktheid van de bestaande, geplande en nog aan te wijzen windenergiegebieden voor zeewierkweek, schelpdierkweek en passieve visserij als medegebruiksfunctie.' Wageningen Marine Research rapport, C015/23.

Uitvraag voor experimenten met passieve visserij in windenergiegebied Borssele, kavel II 2021

Uitvraag voor experimenten met passieve visserij in windenergiegebied Borssele, kavel II, Stcrt. 2021, 37376

W.J. Strietman e.a. 2023

W.J. Strietman e.a., 'De commerciële haalbaarheid van passieve visserij op Noordzeekrab in windparken voor de Hollandse kust. Een verkenning naar de potentiële kosten en opbrengsten.' Wageningen Economic Research Rapport 2023-026

Interviews

Voor dit onderzoek zijn gesprekken gevoerd met medewerkers van de volgende organisaties:

- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
- Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- Rijkswaterstaat
- Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
- Kustwacht
- North Sea Farmers
- OOS International.

BIJLAGE

Catalogus vergunningen medegebruik in windparken op zee

Deze bijlage bevat meer informatie over de benodigde vergunningen voor medegebruik. Per vergunning is een tabel opgenomen met de volgende informatie:

- de activiteit waar de vergunning voor nodig is;
- de wettelijke bepaling waar de vergunningplicht uit voortkomt;
- de indieningsvereisten;
- de beoordelingsregels;
- het bevoegd gezag;
- de doorlooptijd van de procedure;
- (indien relevant): de procedure stappen.

In tabel 1 is een samenvatting opgenomen van de vergunningplichten die gelden voor aquacultuur, natuurontwikkeling en passieve visserij. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen vergunningplichten die wel, niet, of mogelijk van toepassing zijn:

✓ Vergunningplicht is van toepassing

X Vergunningplicht is niet van toepassing

? Vergunningplicht is mogelijk van toepassing

TABEL 1 SAMENVATTING VERGUNNINGPLICHTEN VOOR AQUACULTUUR, NATUURONTWIKKELING EN PASSIEVE VISSERIJ

Vergunning/toestemming	Aquacultuur		Natuur-ontwikkeling	Passieve visserij
	Schelpdier	Zeewier		
1. Omgevingsvergunning beperkingengebied-activiteit met betrekking tot een waterstaatswerk	✓	✓	✓	X
2. Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit	?	?	?	X
3. Omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteit	?	?	?	X

Vergunning/toestemming	Aquacultuur		Natuur- ontwikkeling	Passieve visserij
	Schelpdier	Zeewier		
4. Toestemming voor activiteiten en werkzaamheden op de Noordzee	✓	✓	✓	X
5. Verkeersbesluit voor het plaatsen van verkeersborden op zee	?	?	?	X
6. Aanwijzing productiegebied	✓	X	X	X
7. Informatieplicht exploitatie levensmiddelenbedrijf	✓	✓	X	✓
8. Registratie aquacultuurinrichting	✓	✓	X	X
9. Erkenning aquacultuurinrichting	?	?	X	X
10. Vergunning introductie uitheemse soort	?	?	✓	✓
11. Visvergunning	?	X	X	✓
12. Vismachtiging	X	X	X	?
13. Contingent	X	X	X	?
14. Uitvraag voor toegang tot het windpark	X	X	X	✓

1. Omgevingsvergunning beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk

Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk te verrichten. Het plaatsen van een bouwwerk ten behoeve van aquacultuur of natuurontwikkeling of het telen en kweken in de Noordzee ten behoeve van aquacultuur is zo'n beperkingengebiedactiviteit.

TABEL 2 DETAILS OMGEVINGSVERGUNNING BEPERKINGENGEBIEDACTIVITEIT MET BETREKKING TOT EEN WATERSTAATSWERK

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	Bouwwerken, werken en objecten in de Noordzee (artikel 7.17, eerste lid Besluit activiteiten leefomgeving) • het aanleggen, plaatsen, in stand houden of veranderen van een bodemverharding; • het bouwen, aanleggen, plaatsen, in stand houden of veranderen van een kunstmatig eiland, een installatie of een inrichting als bedoeld in artikel 60 van het VN-Verdrag inzake het recht van de zee; • het bouwen, aanleggen, plaatsen of in stand houden van een kabel of leiding; en • het bouwen of in stand houden van een bouwwerk, het aanleggen, plaatsen in standhouden of veranderen van een werk dat geen bouwwerk is en het plaatsen of in stand houden van een ander object. Telen en kweken in de Noordzee (artikel 7.55 Besluit activiteiten leefomgeving) • het kweken van consumptievis; • het kweken of houden van ongewervelde waterdieren; • het telen van waterplanten en het invangen van mosselzaad.
Wettelijke bepaling	artikel 5.1, tweede lid aanhef en onder f 2° Omgevingswet, artikel 7.17, eerste lid en 7.55 Besluit activiteiten leefomgeving
Indieningsvereisten	Artikel 7.177, eerste en tweede lid en artikel 7.182, eerste en tweede lid Omgevingsregeling • een werkplan waarin de uitvoering van de activiteit wordt beschreven; • tekening en coördinaten van de activiteit, inclusief ontwerp en afmetingen, de verwachte startdatum, tijdstip en verwachte duur van de activiteit;

	• een beschrijving van de gevolgen voor de waterkwaliteit, waterkwantiteit, waterveiligheid en maatschappelijke functies van het waterstaatswerk; • contactgegevens van de betrokken partijen; • een boorplan (indien er sprake is van een boring); • een rapport waarin de archeologische waarde van de locatie in voldoende mate is vastgesteld.
	Afwegingskader medegebruik in windparken Voor de vergunningaanvraag moet het afwegingskader medegebruik in windparken uit het Programma Noordzee 2022 – 2027 doorlopen worden.
Beoordelingsregels	Zie artikel 8.84 en 8.90 Besluit kwaliteit leefomgeving Volgens het Afwegingskader medegebruik in windparken moeten de volgende thema's worden beoordeeld: • beoordeling aan de hand van Handreiking gebiedspaspoort; • ruimtelijke en operationele effecten op het windpark en andere activiteiten; • offshore bestendigheid en veiligheid van installaties; • veiligheid en aansprakelijkheid; • duur van de vergunning; • opruimplicht en financiële zekerheid; • goede milieutoestand en voorzorgsbeginsel; • archeologische en cultuurhistorische waarden.
Bevoegd gezag	Rijkswaterstaat. De aanvraag kan worden ingediend via het Omgevingsloket: https://omgevingswet.overheid.nl/aanvragen .
Procedure stappen	Rijkswaterstaat hanteert het afwegingskader medegebruik in windparken. Voor het verkrijgen van een vergunning voor medegebruik in een windpark worden in het Afwegingskader drie stappen doorlopen: (1) een vooroverleg, (2) een pre-beoordeling en (3) de (formele) vergunningaanvraag. Meer informatie over deze stappen is te vinden op: https://www.noordzeeloket.nl/functies-gebruik/windenergie/doorvaart-medegebruik.
Proceduredtijd	8 weken behandeltermijn + 6 weken bezwaartermijn (artikel 16.64 Omgevingswet)

2. Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit

Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een Natura 2000-activiteit te verrichten. Het bouwen en exploiteren van een installatie voor aquacultuur of natuurontwikkeling kan een Natura 2000-activiteit zijn. Om dit vast te kunnen stellen, is ecologisch onderzoek nodig.

TABEL 3 DETAILS OMGEVINGSVERGUNNING NATURA 2000-ACTIVITEIT

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	Het verrichten van een Natura 2000-activiteit: ‘activiteit, inhoudende het realiseren van een project als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de habitatrichtlijn dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied’.
Wettelijke bepaling	artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e Omgevingswet
Indieningsvereisten	Paragraaf 7.2.8a.1 Omgevingsregeling • passende beoordeling en/of ADC-toets; • de aanduiding van de Natura 2000-gebieden waarop een significant effect is te verwachten als gevolg van de voorgenomen activiteiten; • de gewenste geldigheidsduur van de aangevraagde omgevingsvergunning; • als de activiteit significante gevolgen kan hebben voor een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort in een Natura 2000-gebied, gegevens waaruit blijkt dat het project nodig is vanwege: - o argumenten die verband houden met de gezondheid, de openbare veiligheid of met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; of - o andere dwingende redenen van openbaar belang.
Beoordelingsregels	Artikel 8.74b Besluit kwaliteit leefomgeving Een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit wordt alleen verleend als een passende beoordeling de zekerheid biedt dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten.

	Als de passende beoordeling niet uitsluit dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied aantast, moet een ADC-toets uitgevoerd worden. Dit is een strenge toets die moet aantonen dat: • er geen alternatieve oplossingen zijn (A); • het project nodig is om dwingende redenen van groot openbaar belang (D); en • de nodige compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft (C).
Bevoegd gezag	Staatssecretaris van LNV (artikel 4.12, tweede lid, onder k 3° Omgevingsbesluit). De aanvraag kan worden ingediend via het Omgevingsloket: https://omgevingswet.overheid.nl/aanvragen .
Proceduretijd	6 maanden behandeltermijn + 6 weken beroepstermijn (artikel 10.24, eerste lid, onder j Omgevingsbesluit)

3. Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit

Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten. Het bouwen en exploiteren van een installatie voor aquacultuur of natuurontwikkeling kan een flora- en fauna-activiteit zijn. Om dit vast te kunnen stellen, is ecologisch onderzoek nodig.

TABEL 4 DETAILS OMGEVINGSVERGUNNING FLORA- EN FAUNA-ACTIVITEIT

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	Het verrichten van een flora- en fauna-activiteit: 'een activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten'.
Wettelijke bepaling	Artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g Omgevingswet
Indieningsvereisten	Afhankelijk van het type flora- en fauna-activiteit, zie paragraaf 7.2.8a Omgevingsregeling
Beoordelingsregels	Artikel 8.74 j t/m n Besluit kwaliteit leefomgeving De omgevingsvergunning wordt alleen verleend als:

	• Er geen andere bevredigende oplossing is voor het verrichten van de activiteit; • De activiteit nodig is voor bepaalde wettelijke belangen (bijvoorbeeld instandhouding van natuurlijke habitats); • De activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Specifieke beoordelingsregels zijn afhankelijk van het type flora- en fauna-activiteit, zie daarvoor artikel 8.74 j t/m n Besluit kwaliteit leefomgeving.
Bevoegd gezag	Staatssecretaris van LVVN (vergunningaanvraag wordt ingediend bij RVO) (artikel 4.12, tweede lid, onder k 3° Omgevingsbesluit). De aanvraag kan worden ingediend via het Omgevingsloket: https://omgevingswet.overheid.nl/aanvragen .
Proceduretijd	8 weken + 6 weken bezwaartermijn (artikel 16.64 Omgevingswet)

4. Toestemming voor het varen met bijzonder transport of voor het uitvoeren van werkzaamheden op de Noordzee

Voor het varen (in de territoriale zee) met bijzonder transport of een schip waarmee werkzaamheden worden uitgevoerd, is het verplicht om toestemming aan te vragen. Onder bijzonder transport wordt verstaan: een schip of ander drijvend voorwerp dat in zodanige staat verkeert, of een zodanig bijzonder karakter heeft, dat ernstige kans bestaat dat het bij de vaart de veiligheid van de scheepvaart in gevaar brengt of schade aan de werken veroorzaakt, dan wel zinkt of lading verliest.

TABEL 5 DETAILS TOESTEMMING VOOR HET VAREN MET BIJZONDER TRANSPORT

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	Het varen met bijzonder transport of een schip waarmee werkzaamheden worden verricht in de territoriale zee.

Wettelijke bepaling	Artikel 4 Scheepvaartverkeerswet, Artikel 7 Scheepvaartreglement territoriale zee
Indieningsvereisten	Beschrijving van de activiteiten en het vaartuig, via het NSA (North Sea Activity) aanvraagformulier: https://kustwacht.nl/en/merchant-shipping/request-nsa/ .
Beoordelingsregels	N.v.t.
Bevoegd gezag Proceduretijd	Bureau Nautisch Beheer van de Kustwacht Moment van aanvragen: 5 werkdagen voor de start van de activiteiten

5. Verkeersbesluit voor het plaatsen van verkeerstekens op zee

Voor het plaatsen van verkeerstekens op zee voor een periode van meer dan 13 weken is een verkeersbesluit nodig. Ook voor een periode van minder dan 13 weken is overleg met Rijkswaterstaat nodig.

TABEL 6 DETAILS VERKEERSBESLUIT VOOR HET PLAATSEN VAN VERKEERSTEKENS OP ZEE

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	Het plaatsen van verkeerstekens op zee voor een periode van meer dan 13 weken. Als deze periode korter is, is geen verkeersbesluit nodig. Afstemming met Rijkswaterstaat is wel nodig.
Wettelijke bepaling	Artikel 4 Scheepvaartverkeerswet, Artikel 12 Besluit administratieve bepalingen scheepvaartverkeer
Indieningsvereisten	Situatietekening met de locatie van boeien en tekens
Beoordelingsregels	N.v.t.
Bevoegd gezag	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Proceduretijd	8 weken + 6 weken bezwaartermijn

6. Registratie aquacultuurinrichting

Voor het starten van een aquacultuurinrichting is het aanvragen van een registratie bij de NVWA noodzakelijk.

TABEL 7 DETAILS REGISTRATIE AQUACULTUURINRICHTING

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	Het starten van een aquacultuurinrichting.
Wettelijke bepaling	Artikel 172 Verordening 2016/429
Indieningsvereisten	Artikel 172, eerste lid onder b verordening 2016/429 • de naam en het adres van de exploitant; • de locatie van de inrichting en een beschrijving van de voorzieningen ervan; • de soorten, categorieën en hoeveelheid (aantal, volume of gewicht) aquacultuurdieren die zij in de aquacultuurinrichting willen houden en het volume van de aquacultuurdieren en de capaciteit van de aquacultuurinrichting; • het soort aquacultuurinrichting; en • andere aspecten van de inrichting die relevant zijn voor de vaststelling van het daarmee verbonden risico
Beoordelingsregels	Niet van toepassing, NVWA controleert de gegevens
Bevoegd gezag	De registratie moet aangevraagd worden bij de NVWA via https://www.nvwa.nl/onderwerpen/aquacultuur/erkenning-of-registratie-aanvragen-voor-uw-aquacultuurinrichting .
Proceduretijd	Onmiddellijk, geen proceduretijd

7. Erkenning aquacultuurinrichting

Voor bepaalde aquacultuurinrichtingen is het aanvragen van een erkenning bij de NVWA noodzakelijk.

TABEL 8 DETAILS ERKENNING AQUACULTUURINRICHTING

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	Het exploiteren van: • aquacultuurinrichtingen waar aquacultuurdieren worden gehouden om vanuit daar levend of als producten van dierlijke oorsprong van aquacultuurdieren te worden verplaatst; • andere aquacultuurinrichtingen die een significant risico vormen door: - o de soorten, categorieën en aantallen aquacultuurdieren die daar worden gehouden; - o het betrokken soort aquacultuurinrichting; - o de verplaatsingen van aquacultuurdieren naar en uit de betrokken aquacultuurinrichting.
Wettelijke bepaling	Artikel 176 Verordening 2016/429
Indieningsvereisten	Artikel 180 Verordening 2016/429 • de naam en het adres van de betrokken exploitant; • de locatie van de betrokken inrichting en een beschrijving van de voorzieningen ervan; • de soorten, categorieën en hoeveelheid (aantal, volume of gewicht) aquacultuurdieren die relevant zijn voor de erkenning die in de inrichting worden gehouden; • het soort aquacultuurinrichting; • nadere gegevens betreffende de erkenning van een groep aquacultuurinrichtingen, indien het een erkenning als groep betreft; • andere aspecten van de werkwijze van de betrokken aquacultuurinrichting die relevant zijn voor het bepalen van het daarmee verbonden risico; • de methode van watervoorziening en -afvoer die in de inrichting wordt toegepast; • de biobeveiligingsmaatregelen van de inrichting.

Beoordelingsregels	Artikel 181 Verordening 2016/429 De bevoegde autoriteit kan de erkenning verlenen indien de inrichting: • voldoet aan de in het artikel genoemde voorschriften over: - o quarantaine, isolering en andere biobeveiligingsmaatregelen; - o bewaking; - o documentatie. • Beschikt over voorzieningen en uitrustingen die: - o geschikt zijn om het risico op ziekten te beheersen; - o voldoende capaciteit bieden voor de betrokken waterdieren. • Geen onaanvaardbaar risico vormt voor verspreiding van ziekten; • Beschikt over een systeem waarmee aan de autoriteit kan worden aangetoond dat aan bovenstaande voorschriften is voldaan. De verschillende erkenningssoorten en de eisen per erkenningssoort zijn verder uitgewerkt in de Gedelegeerde verordening (EU) 2020/691 wat betreft regels voor aquacultuurinrichtingen en vervoerders van waterdieren.
Bevoegd gezag	De erkenning moet aangevraagd worden bij de NVWA via https://www.nvwa.nl/onderwerpen/aquacultuur/erkenning-of-registratie-aanvragen-voor-uw-aquacultuurinrichting, voorafgaand aan de start van de activiteit.
Proceduretijd	Artikel 183 Verordening 2016/429 Binnen vier weken na de aanvraag voert NVWA een eerste inspectie uit. Als aan alle voorwaarden wordt voldaan, wordt de erkenning verleend. Als nog niet aan alle voorwaarden wordt voldaan kan een voorwaardelijke erkenning worden verleend. Binnen drie maanden vindt een volgende inspectie plaats, waarna definitieve erkenning kan worden verleend.

8. Aanwijzing productiegebied

Voor het kweken van levende tweekleppige weekdieren voor menselijke consumptie in een windpark is de aanwijzing van een nieuw productiegebied noodzakelijk.

TABEL 9 DETAILS AANWIJZING PRODUCTIEGEBIED

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	De kweek en visserij van levende tweekleppige weekdieren voor menselijke consumptie.
Wettelijke bepaling	Artikel 2 Warenwetregeling levende tweekleppige weekdieren, Uitvoeringsverordening (EU) 2019/627, titel V, Verordening (EG) 853/2004
Indieningsvereisten	Paragraaf 5.2 van de bijlage bij de Beleidsregel bemonsteringsplannen sanitaire monitoring 2022 beschrijft wat er nodig is voor de (her)opening van een (nieuw) productiegebied. Hiervoor is een sanitair onderzoeksrapport nodig waarin besmettingsbronnen worden geïdentificeerd. Voor de inhoud van het onderzoeksrapport wordt verwezen naar de betreffende paragraaf in de beleidsregel. Voor classificering zijn minimaal 12 bacteriologische monsters nodig voor elk monsternamepunt in het (toekomstige) productiegebied, over een minimale periode van een jaar. Daarnaast moet er minimaal data beschikbaar zijn over de aanwezigheid van (potentieel) toxinevormende algen, biotoxinen en chemische contaminanten of uit onderzoek blijken dat de risico's hierop minimaal zijn.
Beoordelingsregels	Na afronding van het sanitaire onderzoeksrapport en de beschikbare monitoringsresultaten kan een gebied worden geclassificeerd en aangewezen als productiegebied.
Bevoegd gezag	NVWA is de bevoegde instantie om het sanitaire onderzoeksrapport te beoordelen. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wijst het productiegebied aan.
Proceduretijd	Voor classificering van een productiegebied zijn minimaal 12 monsters nodig over de periode van een jaar. Het aantal benodigde monsters en de bijbehorende termijn is afhankelijk van de exacte locatie en de betreffende soorten. NVWA ziet dit als maatwerk per project.

9. Informatieplicht exploitatie levensmiddelenbedrijf

De exploitant van een levensmiddelenbedrijf heeft op grond de Warenwetregeling procedures registratie en erkenning van levensmiddelenbedrijven een informatieplicht. Als een ondernemer zeewier of schelpdieren wil kweken of vis wil vangen voor menselijke consumptie moet informatie aan de NVWA worden verstrekt.

TABEL 10 DETAILS INFORMATIEPLICHT EXPLOITATIE LEVENSMIDDELENBEDRIJF

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	De exploitatie van een inrichting die activiteiten uitvoert in de stadia van de productie, verwerking en distributie van levensmiddelen.
Wettelijke bepaling	Artikel 2 Warenwetregeling procedures registratie en erkenning van levensmiddelenbedrijven
Indieningsvereisten	Artikel 2, tweede lid Warenwetregeling procedures registratie en erkenning van levensmiddelenbedrijven: • naam, adres en vestigingsplaats; • het eventuele e-mail adres; • het KvK-nummer; • de bedrijfslocatie; en • de kernactiviteiten; • door primaire producenten voor levende tweekleppige weekdieren, stekelhuidigen, levende manteldieren of levende mariene buikpotigen: - o de soorten levende tweekleppige weekdieren, stekelhuidigen, levende manteldieren of levende mariene buikpotigen die worden verzameld; - o de vergunning en het overheidsorgaan die de vergunning heeft afgegeven of de private toestemming en rechthebbende op basis waarvan levende tweekleppige weekdieren, stekelhuidigen, levende manteldieren of levende mariene buikpotigen mogen worden verzameld; - o de geografische locatie waar levende tweekleppige weekdieren, stekelhuidigen, levende manteldieren of levende mariene buikpotigen worden verzameld; en - o de periode waarin levende tweekleppige weekdieren, stekelhuidigen, levende manteldieren of levende mariene buikpotigen worden verzameld.

Beoordelingsregels	N.v.t.
Bevoegd gezag	Het registratieformulier moet ingediend worden bij de NVWA, via https://www.nvwa.nl/onderwerpen/erkenningen-registraties-en-vergunningen/aanvragen-en-informatie-per-bedrijfstype-product-of-activiteit/levensmiddelen-registratie-en-meer/levensmiddelen-aanvragen-registratie-en-meer .
Proceduretijd	De NVWA bevestigt de ontvangst van de informatie, uiterlijk tien werkdagen nadat de informatie door de NVWA is ontvangen.

10. Vergunning introductie uitheemse soorten

Aquacultuurbedrijven die een introductie van een uitheemse soort of een translocatie van een plaatselijk niet-voorkomende soort verrichten, moeten een vergunning aanvragen.

TABEL 11 DETAILS VERGUNNING INTRODUCTIE UITHEEMSE SOORTEN

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	Het introduceren van een uitheemse soort of een translocatie van een plaatselijk niet-voorkomende soort door aquacultuur bedrijven.
Wettelijke bepaling	Artikel 6, eerste lid Verordening 708/2007 en Regeling gebruik uitheemse en plaatselijk niet-voorkomende soorten in de aquacultuur
Indieningsvereisten	Artikel 6, tweede lid Verordening 708/2007: een dossier in lijn met de richtsnoeren van bijlage I bij de verordening.
Beoordelingsregels	Niet bekend
Bevoegd gezag	Ministerie van LNVN
Proceduretijd	Niet bekend

11. Visvergunning

Voor een vissersvaartuig dat commerciële visserijactiviteiten uitvoert is een visvergunning nodig.

TABEL 12 DETAILS VISVERGUNNING

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	Een vissersvaartuig dat commerciële visserijactiviteiten uitvoert.
Wettelijke bepaling	Artikel 6 Verordening 1224/2009 en artikel 92 Uitvoeringsregeling Zeevisserij
Indieningsvereisten	• Bewijs van eigendom van het vaartuig; • Meetbrief; • Bewijs van het maximale continue voortstuwingsvermogen van het vaartuig; • Meetrapport; • Zegelplan. Indien van toepassing zijn ook de volgende bijlagen nodig: • Uitschrijvingsbewijs uit een buitenlands register van vissersvaartuigen; • Kopie van de overeenkomst tussen de reder en de eigenaar; • Bewijs van goedkeuring Vessel Monitoring System (VMS); • Machtiging..
Beoordelingsregels	Artikel 93, eerste lid Uitvoeringsregeling Zeevisserij Een visvergunning kan worden verleend indien: • het vissersvaartuig stond ingeschreven in het visserijregister of dient ter vervanging van een of meer vissersvaartuigen die stonden ingeschreven in het visserijregister; • de oorspronkelijke registratie is doorgehaald; • er minder dan zes jaar is verstreken vanaf het moment van doorhaling van die registratie; • wordt voldaan aan artikel 6, vierde lid, van het Registratiebesluit; • het motorvermogen en de tonnage van dat vissersvaartuig niet meer bedraagt dan voor de doorhaling van de inschrijving;

	• het vissersvaartuig behoort tot hetzelfde segment als voor het moment van doorhaling, dan wel tot hetzelfde segment als het vissersvaartuig dat wordt vervangen; en • is voldaan aan artikel 87, vierde lid (over het zegelplan). Het tweede en derde lid van dit artikel bevatten afwijkingsmogelijkheden op dit artikel.
Bevoegd gezag	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, https://www.rvo.nl/onderwerpen/vissersvaartuigen/registreren .
Proceduretijd	8 weken + mogelijk 6 weken verlenging (artikel 4:13 en 4:14 Awb)

12. Vismachtiging

Voor specifieke visserijactiviteiten kan een aanvullende vismachtiging nodig zijn.

TABEL 13 DETAILS VISMACHTING

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	Visserij die: • Valt onder een visserij-inspanningsregeling; • Valt onder een meerjarenplan; • Plaatsvindt in een voor de visserij beperkt gebied; • Gedaan wordt voor wetenschappelijke doeleinden; • Valt onder andere in bepalingen uit Europese en/of nationale regelgeving.
Wettelijke bepaling	Artikel 7 Verordening 1224/2009 en artikel 97 Uitvoeringsregeling Zeevisserij
Indieningsvereisten	• Bewijs van eigendom van het vaartuig; • Meetbrief; • Bewijs van het maximale continue voortstuwingsvermogen van het vaartuig; • Meetrapport; • Zegelplan.

	Indien van toepassing zijn ook de volgende bijlagen nodig: • Uitschrijvingsbewijs uit een buitenlands register van vissersvaartuigen; • Kopie van de overeenkomst tussen de reder en de eigenaar; • Bewijs van goedkeuring Vessel Monitoring System (VMS); • Machtiging.
Beoordelingsregel	Artikel 98 Uitvoeringsregeling Zeevisserij bepaalt de voorwaarden waaraan voldaan moet worden voor het verkrijgen van een vismachtiging. Voor de vismachtigingen voor zeebaars en het meerjarenplan Noordzee zijn aanvullend specifieke voorwaarden gesteld in artikel 84a en 86a Uitvoeringsregeling Zeevisserij.
Bevoegd gezag	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, https://www.rvo.nl/onderwerpen/vismachtigingen-zeevisserij .
Proceduretijd	8 weken + mogelijk 6 weken verlenging (artikel 4:13 en 4:14 Awb)

13. Contingent

Voor specifieke visserijactiviteiten kan een contingent nodig zijn.

TABEL 14 DETAILS CONTINGENT

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	Het vissen op bepaalde visbestanden
Wettelijke bepaling	Uitvoeringsregeling zeevisserij
Indieningsvereisten	Zie: https://www.rvo.nl/onderwerpen/contingenten
Beoordelingsregels	Zie: https://www.rvo.nl/onderwerpen/contingenten
Bevoegd gezag	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, https://www.rvo.nl/onderwerpen/contingenten .
Proceduretijd	8 weken + mogelijk 6 weken verlenging (artikel 4:13 en 4:14 Awb)

14. Uitvraag voor toegang tot het windpark

Alleen vissers die door het Rijk ruimte toegewezen hebben gekregen kunnen toegang krijgen tot een windpark.

TABEL 15 DETAILS VISVERGUNNING

Aspect	Toelichting
Benodigd voor	Toegang tot het windpark voor passieve visserij
Wettelijke bepaling	In de BAS'en voor Borssele en kavel V Hollandse Kust (noord) is bepaald dat er ruimte is voor passieve visserij. In deze BAS'en is een artikel opgenomen dat bepaalt dat alleen degenen die zich hebben ingeschreven voor het uitvoeren van een experiment met passieve visserij en ruimte hebben toegewezen gekregen door het Rijk gebruik mogen maken van deze ruimte. Zie bijvoorbeeld artikel 4 van de BAS voor kavel V Hollandse Kust (noord).
Indieningsvereisten	Projectvoorstel, in lijn met de eisen uit de uitvraag.
Beoordelingsregels	Afhankelijk van uitvraag
Bevoegd gezag	Ministerie van LVVN
Proceduretijd	Afhankelijk van uitvraag

